

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ
ΠΕΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ.

« Εἰς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνασθαι περὶ Πατρὸς. »

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ.

Τί ἦτο ἡ Ἑλλάς πρὸ τοῦ ἀγῶνος, τί ἔγεινεν ἐπ' αὐτοῦ, οἷα ὑπάρχει σήμερον, τί ἦτο δυνατόν νὰ γείνη, ἐὰν κάλλιον ἐκυβερνᾶτο, καὶ παρατηρήσεις διασήμεων Εὐρωπαίων συγγραφέων περὶ Ἑλλάδος.



ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

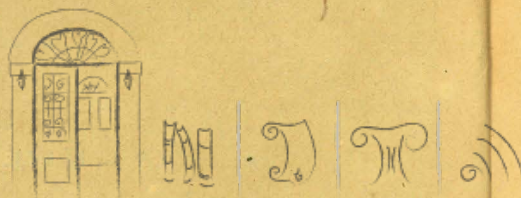
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ
ΗΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ.



ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ
1927



ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Φίλε

Εὐχαριστῶν σέ διὰ τὴν τύπωσιν τοῦ πρώτου μου ὑπομνήματος, Σο
πέμπω καὶ δεύτερον, καὶ σέ παρακαλῶ νὰ φροντίσῃς καὶ τὴν τούτου τύ-
πωσιν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς μετα-
φράσεως, ἵνα μὴ δαπανῶνται πολλὰ χρήματα, διότι, ὡς καλῶς γινώσκεις
ἐν μὲν ταῖς Ἀθήναις κατεστράφη ἡ περιουσία μου ἕνεκα τῆς πρὸ ἐτῶν
πολλῶν γενομένης κατ' ἐμοῦ βανδαλικῆς καταδιώξεως καὶ τῆς τελείας
φυλακίσως· ἐνταῦθα δὲ ἐσώθην γυμνός.

Ἐν Σμύρῃ τὴν 24 Ἀπριλίου 1862.

Ὁ φίλος σου
Α. Ν. ΓΟΥΔΑΣ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΑΙ 52 Φ5 0006



ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ

ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ ΠΕΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ.

Διὰ τοῦ ἀπὸ 24 Μαρτίου ε. ε. ὑπομνήματος ἡμῶν ἐπικριθέσμεν συντομώτατα τὰς κυριώτερας ἐκ τῶν παρανομιῶν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος.

Πολλοὶ φιλέλληνες Εὐρωπαῖοι μετὰ τὴν ἀνάγκωσιν τοῦ ὑπομνήματος ἐκείνου μᾶς παρατήρησαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἰπωμέν τινα καὶ περὶ τῶν Κυβερνητικῶν ἀποπημάτων, καθὼς ἐπίσης καὶ περὶ τοῦ τί ἦτο δυνατόν νὰ γείνη ἡ Ἑλλάς, ἐὰν κάλλιον ἐκυβερνᾶτο. Μὴ ἐπαγγελλόμενοι τὸν πολιτικόν, δὲν τολμῶμεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν τοιοῦτον ἔργον· ἀντὶ τούτου ὅμως καθέκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ σκιαγραφήσωμεν ἐνταῦθα τὸ τί ἦτο ἡ Ἑλλάς πρὸ τοῦ ἀγῶνος, τί ἐγένεον ἐπ' αὐτοῦ, καὶ οἷα ὑπάρχει σήμερον· ἐπὶ τέλους δὲ θέλωμεν προσθέσει καὶ πληροφορίας τινας περὶ Ἑλλάδος, ἃς καὶ ἄλλοτε ἐδημοσιεύσαμεν.

Ἦ Ἑλλάς, καὶ ἰδίως ἡ Πελοπόννησος, ἐπαναστατήσασα κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ κατὰ τὸ 1769, καὶ ἀποτυοῦσα, εἶχε καταστραφεῖ τότε σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν· ἄπειρα σιμὴν ἀλθανὼν κατέστρεψαν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου πᾶν τὸ προστυχὸν ἐμψυχόν τε καὶ ἄψυχον· μόλις οἰκογένειαι τινες εἶχον διασωθῇ τότε γυμναί εἰς τὰς νήσους καὶ παλικαρία τινα εἰς τὰ ὄρη· τοῦτο δὲ εἶναι τόσον βέβαιον, ὥστε πολλοὶ περιηγῆταί τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἰσχυρίζοντο, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ εἶχεν ἐλκεῖσθαι τότε καθ' ὅλοκληρίαν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἶχεν ἀντικατασταθῇ δι' Ἀλβανικῆς.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι τοῦ 1821 μόλις παρήλθεν ἡμῖς αἰὼν· ἐν τῷ διαστήματι δὲ τούτῳ οἱ Ἕλληνες, καίτοι εὐρισκόμενοι ὑπὸ τὸν καταστρεπτικόν τῆς Τουρκίας ζυγόν, ἐδυνήθησαν ὅμως διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς νοήμονος των καὶ τὰς οἰκίας των ν' ἀνοικοδομήσωσι καὶ περισυσίαν ν' ἀνακτήρωσι τσαύτην, ὥστε δι' αὐτῆς καὶ μόνης ν' ἀναδεδιχῶσι πάντῃ ἄμισον καὶ καταστρεπτικώτατον ἀγῶνα, νὰ ἐγκαρτερήσωσιν ἐπὶ ἑπτὰ ὅλα ἔτη, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ νικήσωσι. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο εἶναι ἱκανὸν, νομίζομεν, ν' ἀποστομώσῃ τοὺς ἰσχυρίζομένους, ὅτι ἡ Ἑλλάς προώδευσεν ἀρκούντως καὶ ὑπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος· χωρὶς νὰ θέλωμεν ν' ἀρνηθώμεν τὴν γενομένην καὶ σήμερον ἐν Ἑλλάδι πρόδον, ἣτις ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν προσπάθειαν τοῦ ἔθνους, πιστεύομεν ἀδυστάκτως, ὅτι τόπος, ὅστις καὶ κατὰ τὸν δέκατον ὀγδόν αἰῶνα καὶ ὑπὸ τὸν καταστρε-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥΡΙΟΥ

πικώτατον τῆς τουρκίας ζυγὸν προήχθη μόνος του εἰς τοσοῦτον, ὥστε νὰ πράξῃ θαύματα ἡρώισμου καὶ καρτερίας ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος, ἡδύνατο, ἐὰν καλῶς ἐκυβερνᾶτο, νὰ πράξῃ κατὰ τὸν δέκατον ἔνατον αἰῶνα καὶ πολιτισμοῦ ἐφάμιλλα θαύματα ἴσως μάλιστα διὰ τοιούτων θαυμάτων ἐδύνατο καὶ αὖθις νὰ ἐκπλήξῃ τὸν κόσμον, ὅπως ἐξέπληξεν αὐτὸν διὰ θαυμάτων ἡρώισμου ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος του.

Ἄλλως δὲ ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ μὲν τῆς ἐκρήξεως τοῦ ἀγῶνος οὔτε ταμεῖον δημόσιον εἶγεν, οὔτε στρατὸν, οὔτε στόλον πολεμικόν, οὔτε ὅπλα, οὔτε πολεμοφόδια, οὔτε ὀργανισμόν τινα οἷον δὴ ποτε, οὔτε Κυβέρνησιν. Μόλις δ' ἐκραγέτος τούτου, τὰ πάντα ἐπλασε, τὰ πάντα ἐπρομηθεύθη καὶ εἰς ἅπαντα ἐπήρκασε διὰ μόνης τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν τέκνων τῆς. Δὲν εἶναι δὲ μικρὰ τὰ ποσά, ἅπερ ἐδαπάνησε τότε ἡ Ἑλλὰς πρὸς διατήρησιν ἐπταετοῦς ἀνίσου πολέμου. Καθ' ἃς ἐλάβομεν ἀκριβεῖς πληροφορίες ἡ Ἑλλὰς διετέρει τότε εἴκοσι πέντε χιλιάδας στρατοῦ καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα πολεμικὰ πλοῖα, φέροντα ὁμοῦ τρισχίλια περίπου κανόνια. Ἐὰν δὲ λογίσωμεν τὴν πρὸς διατήρησιν αὐτῶν δαπάνην, ὅπως λογίζωσιν αὐτὴν σήμερον οἱ Εὐρωπαῖοι, θέλομεν πεισθῆ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐδαπάνησε τότε μόνον πρὸς διατήρησιν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῆς ἀνὰ τριῶντα περίπου ἑκατομυρία φράγκων κατ' ἔτος· εἰς ταῦτα δὲ πάντα, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς ἀνάγκας μιᾶς ἐμπολέμου καταστάσεως τοῦ τόπου, ἡ Ἑλλὰς ἐπέρκαε τότε μόνον διὰ τῶν ἐκουσίων ἐράνων καὶ συνεισφορῶν· διότι ἡ μικρὰ ἱκμὰς τῶν δημοσίων πόρων εἶχεν ἐκλήψει καθ' ὅλοκληρίαν, ἅμα ἐκραγέτος τοῦ πολέμου.

Καὶ τὸν μὲν στρατὸν τῆς ἐπλασε τότε ἡ Ἑλλὰς ἐκ γεωργῶν, ἐκ ποιμένων, ἐκ τεχνιτῶν, ἐκ βιομηχάνων καὶ ἐκ τινων ὀλιγίστων λειψάνων τῶν ἀρχαίων ἀρματωλῶν· ὡς ὅπλα δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐχρησίμευσαν κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ προχειρότερα γεωργικὰ ἐργαλεῖα, οἷον τὰ βούκεντρα αἰ ἀΐναι καὶ τὰ βόπαιλα· ἔπειτα δὲ, τὰ τῶν φονευθέντων ἐχθρῶν. Πρὸς προμήθειαν δὲ πολεμοφοδίων ἐπεμψαν εἰς τὸ χωνευτήριον οἱ Ἕλληνες ἅπαντα τὰ οἰκιακὰ αὐτῶν σκεύη, οὐδὲ τῶν κωδῶνων τῶν ἐκκλησιῶν ἐξαίρουμένων. Καίτοι δὲ ἐκ τοιούτων στοιχείων σχηματισθεὶς ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος τότε, καὶ τοιοῦτον ὀπλισμὸν, καὶ τοιαῦτα πολεμοφόδια ἔχων, ἀλλ' ὅμως ὑπέστη τὰς ἐνδόξους πολιορκίας τοῦ Μετολογίου καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐνίκησεν εἰς τὸ Πέτα, εἰς τὸ Λάλα, εἰς τὸ Μανάλι, εἰς τὸ Πολτοσάραβον, εἰς τὴν Ἀμπλανήν, εἰς τὴν Ἀράχρῶν, εἰς τὰ Δερβενάκια καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη, ὅπου σώζονται ἐπὶ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὡς τρόπαια ἀθάνατα τὰ ὅσα τῶν κατατραπεθέντων ὑπ' αὐτῶν ἐχθρῶν.

Ὡς πολεμικὰ δὲ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων τότε ἐχρησίμευσαν τὰ σπινθιγὰ, καὶ δι' αὐτῶν οἱ Ἕλληνες κατέστρεψαν καὶ Ναυαρχίδας καὶ τριήρεις καὶ δίκροτα· δι' αὐτῶν ἐνίκησαν πολλάκις στόλους ὀλοκληροῦς τε

στῶν συνάμα Μωαμεθανικῶν Κρατῶν, δηλαδὴ τοὺς τῆς Τουρκίας, τοὺς τῆς Αἰγύπτου, τοὺς τῆς Τύνιδος καὶ τοὺς τῆς Ἀλγερίας.

Ἐκ τοῦ προχείρου δὲ συνέστησαν καὶ Κυβέρνησιν, ἥτις, καὶ ἂν μὴ ἦτο ἡ ἠθικωτέρα καὶ δικαιότερα Κυβέρνησις τοῦ κόσμου, δὲν ἦτο ὅμως καὶ ἄτιμος, οὔτε κακοήθης, οὔτε προδοτικὴ, οὔτε συστηματικῶς ἀντικειμένη εἰς τὴν ἐθνικὴν γνώμην, ὅπως πολλάκις ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου καὶ ἀπειράκις συνελήφθη ἐπ' αὐτοφώρῳ ἡ συνταγματικὴ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος.

Τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος τότε δὲν ἀπετέλουν μὲν νομομαθεῖς καὶ μεγάλαις παιδείας ἄνδρες, ἀλλὰ τίμιοι πατριῶται, τοὺς ὁποίους ἐκ τοῦ προχείρου εὗρισκε τὸ ἔθνος ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ.

Τοὺς στρατηγούς τῆς Ἑλλάδος τότε οὔτε ἐκ τῆς Εὐρώπης μστεκόμisen, οὔτε ἐν στρατιωτικοῖς σχολαῖς ἐμόρφωσεν· ἀλλ' ἕνας Καραϊσκάκης, ἀπὸ ἀπλοῦς ὀπλοφόρος τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ἀνεδείχθη στρατάρχης τῆς Ἑλλάδος· ἕνας Γριζιότης ἀπὸ ἀπλοῦς ποιμὴν, ἀνεδείχθη στρατηγός· καὶ ἕνας ἀπλοῦς πλοίαρχος ἐμπορικοῦ πλοίου ἀνεδείχθη στόλαρχος. Ἀπαντες δὲ οὗτοι, καίτοι ἀμαθεῖς, αὐτοχειροτόνητοι, καὶ, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοδιοικητοὶ ὄντες, καὶ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν περιουσίας ἐνίοτε ἐπαρκοῦντες εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ πολέμου, ἐδόξασαν ὅμως πάντοτε τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα καὶ οὐδέποτε κατεδέχθησαν νὰ μετέλθωσιν ἐν ἐκστρατείᾳ, ὅσα μετῆλθον οἱ στρατηγοὶ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ὀθωνος, οἱ πεμφθέντες κατὰ τὸ 1854 εἰς ἡπειρον καὶ Θεσσαλίαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων· οὐδ' ἐπῆλθε ποτὲ εἰς αὐτοὺς ἡ σατανικὴ ἰδέα νὰ ἐξαγοράζωσι τὰς νίκας διὰ τῆς διαφθορᾶς, ὅπως ἐγένετο τελευταῖον πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Ναυπλίου.

Δημογέροντες καὶ βουλευταὶ ἐξελέγοντο τότε ὑπὸ τοῦ λαοῦ οὐχὶ οἱ ἀφωσιωμένοι εἰς πρόσωπα, καὶ ταῦτα μάλιστα μὴ Ἑλληνικὴν καταγωγὴν ἔχοντα, οὐδὲ πάντῃ ἄσπιλα καὶ ἀναμάρτητα ὄντα, ὅπως ὁ νόμος ἐθεώρησεν αὐτά· ἀλλ' οἱ ἄνδρες τοῦ λαοῦ, οἱ διὰ πάσης θυσίας θηρεύοντες τὰ συμφέροντα αὐτοῦ, οἱ ἀνεδείξαντες αὐτὸν ἀπὸ δούλου ἐλεύθερον, οἱ ἐλκύσαντες εἰς αὐτὴν τὴν συμπάθειαν σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Οἱ τοιούτοι ὅμως σήμερον, ἂν που προταθῶσιν ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς ὑποψήφιοι Δῆμαρχοι ἢ βουλευταὶ, κηρύσσονται ἀμέσως ἀναρχικοὶ, φιλακίζονται, ἐξορίζονται, καὶ κατχστέφονται, ἵνα μὴ τις τολμήσῃ ποτὲ καὶ ἐπιθυμήσῃ τι ἐναντίον τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Ὀθωνος· προτιμῶνται δὲ ἀντ' αὐτῶν οἱ μόνον προσὴν ἔχοντες τὴν παρ' αὐτῶν μόνον ἐφθεινὰ πωλουμένην ἀρραβανικὴν· παρ' αὐτῶν μόνον ὁ Ὀθων θέλει νὰ ὑπηρετῇται· ἀντ' αὐτοῦ καὶ πάντοτε τοσοῦτον δὲ ζηλάτῃς εἶναι, ὥστε εἰς οὐδένα ὑπαγορῶν καὶ εἰς οὐδένα ἀνωτέρων τοῦ Κράτους ὑπἄλληλον χαρίζει ποτὲ τὴν πρωτοβουλίαν προτάσεώς· τινος περὶ διορισμοῦ ἢ παύσεως ἢ καὶ ἀπλῆς μεταθέσεως ὑπἄλληλου τινός· αὐτός μόνος παύει καὶ διορίζει καὶ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΙΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΠΟΥ

Νομάρχας καὶ βουλευτὰς καὶ εἰσαγγελεῖς καὶ δικαστὰς, καὶ δημάρχους καὶ παρέρους, καὶ προέδρους δημοτικῶν συμβουλίων, καὶ δεσμοφύλακας καὶ κλητῆρας· ἐὰν δὲ τις ὑπουργὸς ᾔθελε τολμήσει παρὲν ὅτι ἀπειθῆναι αὐτῷ παρατήρησιν τινα περὶ ἐλαττώματος ἢ ἀναρμοδιότητος ὑπαλλήλου τινός, ἢ αὐτοῦ Ἑλληνικῆ Μεγαλειότητος ἀντιπαρῆρται στερεωτύπως ὅτι ὅλα ταῦτα τὰ ἐλαττώματα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὑπαλλήλου ἐνδέχεται νὰ ᾔηται ἀληθῆ, ἀλλ' ὁ ὑπάλληλος οὗτος εἶναι ἀφωσιωμένοι· ἀδιάφορον δὲ ἂν ᾔηται κλέπτης ἢ ληστής, ἢ δολοφόνος ἢ ἀπαταίων, ἢ Μεγαλειότητος τοῦ εἰς μόνην τὴν ἀφωσίωσιν ἀποβλέπει καὶ ταύτης μόνης τὰ πλεονεκτήματα εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐκτιμῇωσιν αὐτός τε καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ σύζυγος· ἔνεκα δὲ τούτων ἡ Μεγαλειότης τῆς ἠνέχθη νὰ συγχωρήσῃ καὶ μὲ δολοφόνους· ἀμφότεροι δὲ οἱ βασιλικοὶ σύζυγοι ἠνέχθησαν καὶ νὰ συμπάγῃσι καὶ νὰ συνεμβυήσωσι καὶ μὲ κλέπτας καὶ μὲ ληστές. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ θαλῇ τὶς ὁ βασιλεὺς ἐν Ἑλλάδι καὶ νὰ μὴ ἐκτελεσθῇ καὶ εἶναι σπανιώτατον πρᾶγμα νὰ ἐνδῶσι εἰς παρατήρησιν ὑπουργοῦ τινος ἔστω καὶ τὴν νομιμασίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην· τοῦτο ἰσοδυναμεῖ μὲ προσβολὴν τῆς βασιλικῆς τοῦ ἀξιοπρεπείας, καὶ ὁ Μεγαλειότατος γινώσκει κάλλιστα νὰ διατηρῇ τὴν βασιλικὴν τοῦ ἀξιοπρεπείαν, καθὼς γινώσκει ἐπίσης νὰ διατηρῇ τὸν βασιλικὸν λόγον τῆς τιμῆς του. Παραδείγματα δὲ τούτων μνημονεύομεν δύο μόνον. Εὐθὺς μὲ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Ναυπλίας ἡ Μεγαλειότης τοῦ, ἐπιθεωροῦσα ἐν Κορίνθῳ δύο λόγους, τοσαύτην φροντίδα κατέβαλε πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς βασιλικῆς τῆς ἀξιοπρεπείας τότε, ὥς ἡσπᾶσθαι ἕνα ἕκαστον τῶν στρατιωτῶν, τοὺς ὁποῖους ἐπιθεώρει, καὶ ἐπαμπε νὰ σφάξωσι τοὺς ἀδελφούς των· βραδύτερον δὲ πρὸς διατήρησιν τῆς Βασιλικῆς τῆς ἀξιοπρεπείας εὐπρεστῆται νὰ συνθηκολογήσῃ καὶ μὲ κακούργους, καὶ ὑπεσχέθη αὐτοῖς διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἐκδοθέντος τὴν 8]20 Μαρτίου, ε. ε., οὐ μόνον πλήρη ἀμνηστίαν, ἀλλὰ καὶ ἅπαντα τὰ ἐπίγια καὶ ἐπουράνια ἀγαθὰ, ἐὰν οὗτοι διὰ καταλλήλων μέσων (δηλαδὴ διὰ προδοσίας καὶ δολοφονίας) συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς νομίμου! τάξεως ἐν τοῖς φρουρίοις Παλαμηδίου καὶ Ναυπλίας.

Ὁ πάλαι ποτὲ αὐτάρχης τῆς καὶ προθυπουργὸς Δ. Κριεζῆς προέτεινεν εἰς προβιβασμὸν ναυτικὸν τινα ὑπάλληλον, Γλυπιτὴν καλούμενον· ἡ Μεγαλειότης τῆς, ἐπιθυμοῦσα νὰ καταπατήσῃ μ' εὐλογοφανῆ τινα τρόπον τὴν ἀρχαιότητα τοῦ ὑπαλλήλου τούτου, παρεστήσεν εἰς τὸν προθυπουργὸν ὅτι ὁ Γλυπιτὴς δὲν γράφεται δι' ἐνὸς π. ἀλλὰ διὰ δύο. Μέχρις οὗτου δὲ δυνήθωσι νὰ πληροφορηθῶσι παρὰ τοῦ ἐλλείποντος Γλυπιτῆ, ἐὰν οὗτος γράφεται δι' ἐνὸς ἢ διὰ δύο π. παρῆλθον δύο μῆνες, καὶ κατὰ τὸ διατάγμα τοῦτο ἡ Μεγαλειότης τῆς εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ καταπατήσῃ τὴν ἀρχαιότητα τοῦ Γλυπιτῆ, καὶ νὰ προβιβάσῃ αὐτὸν αὐτοῦ ἄλλον. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπῆσαι αἱ κυβερνητικαὶ πράξεις ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ ἐνός

πρωθυπουργοῦ, μέχρι τοῦ διορισμοῦ ἐνὸς κλητῆρος, γίνονται κατὰ τὴν ἰδιότροπον θέλησιν τοῦ Ὁθωνος, διὰ τοῦτο θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ὁ ἀναγνώστης ν' ἀποδώσωμεν τοῦ λοιποῦ καὶ εἰς ὅλας τὰ κυβερνητικὰς πράξεις τοῦ Ὁθωνος τὸν τίτλον τῆς αὐτοῦ Ὁθωνικῆς Μεγαλειότητος. Εἰς ὅλα ταῦτα ἴσως τις ἀντιτάξῃ τὴν συνενοχίαν τῶν ὑπουργῶν, συνυπογραφόντων τὰ διατάγματα τῶν παύσεων καὶ τῶν διορισμῶν· ἄς μὴ λησμονήσωμεν ὅμως, ὅτι οἱ ὑπουργοὶ ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι ὑπεύθυνοι, ὅπως ὥρισεν αὐτοὺς τὸ σύνταγμα· ἄς μὴ λησμονήσωμεν πρὸς τούτοις ὅτι ὁ Ὁθων οὐδέποτε ὠνόμασεν ὑπουργοὺς τοὺς πλειονοψηφούντας ἐν ταῖς βουλαῖς· ἀλλὰ μόνον τοὺς ὑποσχεμένους νὰ ἐκτελῶσι τυφλοῖς ὁρμασί τὰς βελλήσεις του. Ἐὰν δὲ ποτε ἠναγκάσθῃ νὰ διορίσῃ καὶ τιμίους ὑπουργοὺς, τοὺς ἐπιβουλεύθῃ ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐπιστάσεως τοῦ διορισμοῦ των, ὅπως ἐπεβουλεύθη π. γ. τὸν Μαυροκορδάτον κατὰ τὰ 1841, 1844, καὶ 1856, καὶ ὅπως ἐπιβουλεύθη τὸν Κανάρην πρὸ τινῶν μνηδν.

Ἐπὶ τῶν ἀγῶνος οὐδόλως ὑπῆρχον· ἐπ' αὐτοῦ δὲ αἱ κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεις ἐξέλεγον τοὺς ἱκανωτέρους καὶ τιμιωτέρους· ἐπὶ δὲ τῆς Συνταγματικῆς Κυβερνήσεως τῆς αὐτοῦ Ὁθωνικῆς Μεγαλειότητος δὲν ἔμεινεν ἐν τῷ Κράτει ἄτιμος, καταχραστής, κλέπτης, δόλιος, ἢ ἀπατεῶν, ὅστις νὰ μὴ προήχθῃ πρὸς κοινὸν σκάνδαλον εἰς τὰ ἀνώτερα μάλιστα ἐνίστε τοῦ κράτους ἀξιώματα· οἱ δὲ ἱκανοὶ καὶ τίμιοι ἀναγκάζονται νὰ κρύπτωσι τὰς ἀρετὰς των, ἵνα ἀποφύγῃσι τὸν πέλεκυν τῆς ἐξουσίας. Μεταξὺ δὲ τῆς πληθύος τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ἀρκεῖ, νομίζομεν, νὰ μνημονεύσωμεν τῶν ἐξῆς τριῶν.

α.) Γιαννάκος τις Κυριακὸς, Ἀθηναῖος, διαβόητος ἐπὶ φυλοβιότητι ἐν ταῖς Ἀθήναις καὶ πανταχοῦ τῶν πόλεων εἰς ὅσας ἐκτὸς τοῦ Κράτους διέμενε, γενόμενος ὑπὸ τοῦ ὀθωμανοῦ ἐν Κρήτῃ, ἵν' ἀποφύγῃ τὴν δικαίαν καταδίωξιν τοῦ ἐκεῖ Ἑλληνικοῦ Προξενείου, διωχθεὶς κακὴν κακῶς καὶ ἐκείθεν ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Κρήτης Μουσταφᾶ-Πασα, μόλις ἐπανελθὼν ἐν Ἀθήναις, διωρίσθη ὑπαστυνόμος· τεχνιέντως δὲ παραμερίσθη τότε καὶ ὁ εὐπόλητος Ἀστυνόμος Πετροκόκκινος, ἵνα διευθύνῃ ὁ Γιαννάκος τὴν Ἀστυνομίαν τῆς Πρωτεύουσας. — Ὅσα συνέβησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Ἀθήναις εἶναι ἀδιήγητα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ διηγηθῶμεν τὸ ἐξῆς· μετόπισθεν ἐκ Σμύρνης εἰς Ἀθήνας τότε πλουσία τις οἰκογένεια, καὶ κατῴκησε πλουσίως τῆς Αὐστριακῆς πρεσβείας· ἐν μὲν νυκτὶ ὁ ὑπαστυνόμος Γιαννάκος, συνωδευόμενος ὑπὸ Ἀστυνομικῶν κλητῆρων, ξεγυμνῶναι τὴν Σμυρναϊκὴν οἰκογένειαν· ᾔθελε δὲ καλῶς ἐκτελεσθῇ τὸ ἔργον, ἵνα μὴ ἔβλεπεν ἰδίους ὁρμασί αὐτόν τε καὶ τοὺς Ἀστυνομικοὺς κλητῆρας· ἀλλὰ ἐκείνη τὴν νύκτα ὁ Πρέσβης τῆς Αὐστρίας κύριος Πρίγκις Οὐρανιὴν τὸν ἄλλον· ὁ δὲ Γιαννάκος καταδικασθεὶς ἐπαύθη μὲν τότε τῆς ὑπηρεσίας, ἀλλ' ἵνα λάβῃ μετ' οὐ πολὺ Βασιλικὴν χάριν καὶ ἵνα μισθοδοτήται ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον μιστικῶς ὡς κατασκοπος ἢ ὡς

λαζαρώνας· τοῦτο δὲ καὶ ὁ διωρισμός του μετ' οὐ πολὺ ὥς ὑπαστυνόμου Παιραιῶς, ἐγένοντο κατ' ἐπίμονον αἴτησιν τῆς Αὐτοῦ Ὁθωνικῆς Μεγαλειότητος.

β') Δημητριάδης τις Καρίστιος, γραφεὺς εἰρηνοδικείου, δύο φέρων ἐν τοῖς ὅμοις του δικαστικὰ βουλευμάτα, τὸ μὲν πρῶτον ἐγένετο διὰ τῆς λόγῃς βουλευτῆς· ἐξυθρίσας δὲ ὥς τοιοῦτος ἀπὸ τε τοῦ βήματος καὶ διὰ τοῦ τύπου, πᾶν ὅ,τι καλὸν εἶχε τὸ ἔθνος, καὶ ἰδίως τὸν ἐπὶ τῆς κατοχῆς πρωθυπουργὸν Κύριον Μαυρογορδάτον, καὶ τοὺς συντρόφους αὐτοῦ Κανάρην, Ἀργυρόπουλον, Ψίλαν καὶ Καλέργην, διωρίσθη πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ἐκδουλεύσεών του τούτων διευθυντῆς τῆς Ἀστυνομίας· ἐπ' αὐτοῦ ἐγένοντο πολλὰ, ἐπ' αὐτοῦ ἀπίθανον εἰς τὰ βεβηλωτήρια καὶ ὁ Μαῦρος, οὗτινος ἐμνημονεύσαμεν ἐν τῷ πρώτῳ ὑπομνήματι· ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀπειροὶ οἰκογένεια Ἀθηναῖκαί μιν πρῶταν ἐξετέθησαν εἰς τὸ ὑπαιθρον, διότι ὁ διευθυντῆς τῆς Ἀστυνομίας Δημητριάδης κατεδάφισεν ἄνευ προηγηθείσης τινὸς ἀποζημιώσεως τὰς οἰκίας των, πρὸς καλλωπισμόν! δῆθεν τῆς πόλεως.

γ') Ἰωάννης τις Μουντζουρίδης, ἀπὸ γραμματεὺς τοῦ διοικητικοῦ δικαστηρίου, ἐγένετο εἰρηνοδικῆς μετ' οὐ πολὺ δὲ διωρίσθη δικαστῆς καὶ ἀνακριτῆς ἐν Πάτραις· ἐκεῖ ἐπαύθη ἐπὶ ἑξ. μῆνας, ἔνεκα ὑπεξαίρετσεως καὶ δωροδοκίας· μετ' οὐ πολὺ ὅμως χάριν τῶν ἀρετῶν του τούτων διωρίσθη εἰσαγγελεὺς· τὸ μὲν πρῶτον ἐν Μεσολλογίᾳ ἀναπτύξας δ' ἐκεῖ τὰς μνημονευθείσας ἀρετάς του, (περὶ ὧν ἐγένετο κατὰ τὸ 1861 ἐν τῷ ἐφετείῳ Ἀθηνῶν καὶ ἡ πολυθρύλλητος τοῦ Φακῆ δίκη, καθ' ἣν ὁ Μουντζουρίδης οὔτε κατηγορούμενος ἦτο, οὔτε ἔνοχος ἐκηρύχθη, ἀλλ' ἄπασα ἡ κοινωμία εἰκάσεν εὐλόγως τότε τὸν ἔνοχον, καὶ μάρτυρας τοῦ περιστατικοῦ τούτου ἐπικαλούμεθα τοὺς παρευρεθέντας πρέσβεις τῶν ξένων δυνάμεων) προεβίβάσθη ἔνεκα τῶν ἀρετῶν του τούτων εἰσαγγελεὺς τῆς πρωτευούσης, καὶ ἤδη διανέμει ἐκεῖ τὴν δικαιοσύνην, ὅπως ὅλος ὁ κόσμος γινώσκει τοῦτο. Τοιοῦτοι δὲ κατὰ δυστυχίαν εἶναι καὶ οἱ πλείστοι τῶν εἰσαγγελέων τοῦ Κράτους· Ἡ δὲ λέξις εἰσαγγελεὺς Γαλλιστὶ μεταφράζεται, ἐπίτροπος τοῦ Βασιλέως· ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν οἱ χριστιανοὶ ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης ἐνασμενίζονται πολὺ νὰ ὀνομάζωσι προσφιλῆ αὐτῶν ἐξάδελογο ἡγεμόνα, ἔχοντα τοιοῦτους ἐπιτρόπους, οἷος εἶναι ὁ διαβόητος Μουντζουρίδης.

Περὶ δὲ τῆς ἠθικῆς τῆς ἑλληνικῆς κοινωμίας πρὸ τοῦ ἀγῶνος καὶ μετ' αὐτὸν, ἡ καὶ σήμερον ἔτι καὶ μάλιστα κατὰ τὰς ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ἑλληνικὰς ἐπικρατίας, βεβηλώς δὲν ἀποκείται εἰς ἡμᾶς, Ἕλληνας ὄντας, νὰ εἰπώμεν πολλὰ ἐντυχῆ· παρ' ὁμοιολογούμενον ὅμως εἶναι ὅτι ἡ καλὴ πίστις εἰς ἅπαντας τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ σήμερον ἔτι εἶναι εἰς τὸν ὑψίστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη. Ἀπλοῦς ἀγωγεὺς ζῶων, ἡ πολλάνικα καὶ ὁ ὑπερήτης αὐτοῦ, λημθῆναι πρὸς τῶν ἐμπόρων, ἄνευ τινὸς ἀποδεί-

ξίως παραλαβῆς μεγάλας ποσότητας χρημάτων εἰς δέματα ἐσφραγισμένα, ἵνα μετακομίση αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον μέρος· οὐδὲν δὲ σχεδὸν ὑπάρχει παράδειγμα σφετερισμοῦ τοιούτων χρηματοδεμάτων κατὰ τὸν τρόπον τούτον καὶ οἱ πλοίαρχοι μετεκρύβουν πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἑκατομμύρια ταλλήρων ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης πρὸς προμήθειαν αὐτοῦ. Ὁ δ' ἔμπορος πωλεῖ τὰ ἐμπορεύματά του, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς ἐμπορικὰς πανηγύρεις, σχεδὸν πάντοτε ἐπὶ πιστώσει· μόνην δὲ ἐγγύησιν ἔχει τὴν ἐν τοῖς καταστίχοις αὐτοῦ σημείωσιν, ὅτι ἐπώλησε δηλαδὴ τοσαύτης ἀξίας ἐμπορεύματα εἰς τὸν δαῖνα ἔμπορον. καὶ ὅτι θὰ πληρωθῇ κατὰ τὴν δαῖνα βραχείαν ἢ μακρὰν προθεσίμην· οὐδέποτε δὲ σχεδὸν οὔτε ὁ ἀγοραστὴς ἠρνῆθη νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν πωλητὴν τὸ αἰτούμενον ποσόν, οὔτε οὗτος ἀπῆλθε ποτὲ δις τὸ ἅπαξ πληρωθῆν, καὶ τοι οὐδεμιᾶς, ὥς εἰπώμεν, ὑπαρχούσης ἐνυπογράφου ἀποδείξεως οὔτε τῆς πωλήσεως οὔτε τῆς πληρωμῆς.

Σπανιώτατα ὑπῆρξαν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος, σπανιώτατα ὑπάρχουσι καὶ σήμερον ἔτι ἐν Ἑλλάδι καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν τὰ μελετημένα καὶ διὰ μηδαμινὴν αἰτίαν γινόμενα κακούργηματα. Οὐδεὶς σχεδὸν Ἑλλήν καὶ οὐδεὶς Ἀνατολίτης πράττει τὸ κακὸν μόνον διότι εἶναι κακὸν, ἢ διὰ μηδαμινὴν ὠφέλειαν· τούναντίον μάλιστα ὑπάρχουσι παραδείγματα φιλάνθρωπίας καὶ καλῆς, οὕτως εἰπεῖν, συμπεριφορᾶς καὶ μεταξὺ τῶν κεκηρυγμένων ληστῶν, ἡ καὶ μεταξὺ τῶν πάσης τάξεως κακούργων. Διαβόητοί τινες λησταὶ ἐν Ἑλλάδι, οἱ Χονδρογιανναῖοι, συνελθόν ποτε πρὸς λήστευσιν χωρικόν, φέροντα δέκα μόνον τάληρα καὶ ἀπερχόμενον ν' ἀγοράσῃ ἀροτῆρα βόα, ἐπὶ πληρωμῇ μὲν τῶν δέκα ταλλήρων, ἐπὶ πιστώσει δὲ τῆς λοιπῆς ἀξίας τοῦ βοός. Πεισθέντες δὲ περὶ τούτων ὅλων οἱ λησταὶ, οὐχὶ μόνον δὲν ἐλήστευσαν τὰ δέκα τάληρα, ἀλλὰ προσέθηκάν καὶ ἕτερα εἴκοσιν, ἵνα δι' αὐτῶν ὅλων ἀγορασθῇ ὁ βοὺς τοῖς μετρητοῖς. Ἴσως δὲ φανώμεν υπερβολικοὶ, ἀλλ' ἰδίους ὅσιν ἡλούσαμεν περιηγητὰς Ἀγγλοὺς μάλιστα, ἐπιθυμοῦντας νὰ ληστευθῶσιν ὑπὸ τοιούτων Ἑλλήνων ληστῶν. Κατ' εὐτυχίαν ὅμως ἐξέλειπεν ἡδὴ ἡ μάλιστα αὕτη ἀπὸ τῆς πατρίδος μας, καὶ δὲν θὰ λάβωσι τοιαύτην εὐχαρίστησιν οἱ περιηγηταί, ἂν δὲν γεννηθῇ ἡ ληστεία τεχνέντως ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς Κυβερνήσεως τῆς Αὐτοῦ Ὁθωνικῆς Μεγαλειότητος, ὥσπερ καὶ ἄλλοτε. Τοῦτο ἴσως θὰ φανῇ παράδοξον εἰς τοὺς μὴ γινώσκοντας τὴν Ἑλλάδα Εὐρωπαίους· βεβαιούμεν ὅμως αὐτοὺς μὲ τὸν θετικώτερον τρόπον, ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ληστῶν ἐξωρμήθησαν εἰς τὸ κατὰ τούτον τοῦτο ἐπιτήδευμα εἴτε ἔνεκα καταπίστεως τῶν δημάρχων, τῶν χωροφυλάκων ἢ τῶν εἰσαγγελέων, εἴτε πρὸς ἐκδίκησιν ἀτομικῶν ἢ πολιτικῶν παθῶν· ὡς παραδείγματα δὲ μνημυνέμεν ἐνταῦθα τοὺς Χονδρογιανναῖους καὶ τοὺς διαβόητους ληστὰς Δαβέλην καὶ Μπελούλην, τοὺς ληστεύσαντας καὶ ἐντὸς τῆς Χαλκίδος ἡ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πρόθυρα

τῶν Ἀθηνῶν. Ἐκ τούτων οἱ μὲν πρῶτοι, φιλήσυχοι ὄντες, καὶ μεγά-
λας μάλιστα προσεσνεγκόντες ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἐντίμους στρατιωτικὰς
ὑπηρεσίας, ἐγένοντο λησταί, ἕνεκα καταπίεσεως τῆς ἀντιβασίλειας, ἥτις
διέλυσε τότε τὸν δαφνοστεφεῖ Ἑλληνικὸν στρατὸν, καὶ ἐξέθεσεν εἰς τὴν
παῖναν καὶ εἰς τὴν γύμνωσιν ἥρωας ἀγωνιστάς· ὁ δὲ Δαβέλης καὶ Μπε-
λούλης φιλήσυχοι ἐπίσης ποιμένες ὄντες, ὁ δεύτερος μάλιστα καὶ ἔγγα-
μος, παρεξέτράπησαν εἰς τὴν ληστείαν, ἕνεκα καταπίεσεως τῶν χωροφυλά-
κων, ἐξ ὧν εἷς ἐν Λεβιάδῃ προσέβαλε κτηνωδῶς καὶ αὐτὴν τὴν συζυγι-
κὴν τιμὴν τοῦ Μπελούλη· ἐκ τούτου δὲ ἐρεθισθεὶς, οὗτος ἐγένετο ληστής,
ἵνα τιμωρήσῃ τὸν ἀτιμάσαντα τὴν σύζυγόν του ἀξιωματικὸν τῆς χωρο-
φυλακῆς· ἅπαξ δὲ γινόμενός τις ληστής ἐννοεῖται εὐκόλως ὅτι ἦτο ἀ-
δύνατον νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὸν εἰρηνικὸν βίον.

Πρὸ τοῦ ἀγῶνος λοιπὸν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος οὐδὲν εἶχεν ὀργανισμένον·
ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ τὰ πάντα ὀργάνισε. Πρὸ τοῦ ἀγῶνος οὐδεμίαν σχεδὸν
εἶχε κακὴν ἑξίν ἢ φήμην, ἀλλ' ἐντίμως ὑπέστη τετρακοσίων ἐτῶν δου-
λείαν, ἐντίμως καὶ ἡρωϊκῶς ἠγωνίσθη πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἐλευθεριῶν
του, καὶ μετ' ἀπαράδειγματίστου ἐμπιστωσύνῃς ἐνεπιστεύθη τὴν τύχην
του πρῶτον εἰς Ἑλλήνα Κυβερνήτην τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν· ἔπειτα
δὲ, εἰς τὴν διπλωματίαν τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ὁ μὲν Καποδίστριας διὰ τὰς ἀτακτικὰς αὐτοῦ ἀρετὰς καὶ διὰ τὴν
ἐξοχὸν ἰκανότητά του ἴσως θὰ ἦτο ὁ καλλίτερος ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ
ἔθνους. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως καὶ τούτου καὶ ἐκείνου ὁ μέγας οὗτος
ἀνὴρ δὲν εὐρέθη καὶ ἄμοιρος πολιτικῶν σφαλμάτων· ἀλλ' οὐχ ἦτον διὰ
μόνων τῶν μηδαιμῶν ὄντων πόρων τοῦ ἔθνους καὶ διὰ τινῶν ἐκτάκτων
συνδρομῶν τῆς Εὐρώπης ὁ Καποδίστριας διετήρει στρατὸν, ἐξ εἰκοσι χι-
λιάδων ἀνδρῶν συγκείμενον· καὶ στόλον, ἐξ ὀγδοήκοντα πολεμικῶν πλοίων·
δι' αὐτὸν μόνον τῶν δυνάμεων ἀνεζωπύρωσε τὸν ἀγῶνα, ἐξέπόρθησε πρού-
ρια, ἀνέκτισε πόλεις καὶ ἐνέπνευσε φόβον μὲν εἰς τὴν Τουρκίαν, ὑπόλη-
ψιν δὲ καὶ συμπάθειαν εἰς τὴν Εὐρώπην. Διὰ δὲ τῶν πόρων τοῦ ἔθνους
ἀνήγειρε δημόσια καταστήματα· καθίδρυσε πιστωτικὴν καὶ γεωργικὴν
τράπεζαν· ἀπελύτρωσεν ἐκ τῆς Τουρκίας καὶ ἐκ τῶν περὰ τὸν ἐπὶ τῆς
Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀρχαίας αἰχμαλώτους· διέθρεψεν ὀρφανὰ· ἐνεψύχωσε
τὴν γεωργίαν καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἔπραξε πρὸς ὀνημίαν τοῦ ἔθνους κατὰ
τὸ διάστημα τριῶν μόνον ἐτῶν τσαυτὰ, ὅσα ἀναντιρρήτως δὲν ἐδυνή-
θη νὰ πράξῃ ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Ὀθωνικῆς Μεγαλειότητος ἐν τῷ
διαστήματι τριάκοντα ἐτῶν. Σπανιώτατα ὑπάρχον τὰ κακουργήματα
ἐπὶ Κυβερνήτου, καὶ, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, οὐδέποτε οὗτος ὑπέγραψε διά-
ταγμα πρὸς ἐκτέλεσιν θανατικῆς ποινῆς. Βασίλειος ὅμως δαίμων ἐροῦ-
νης τὴν Ἑλλάδα· ἐσφαλμένοι πολιτικαὶ δοξασταί, ἀτομικὰ πάθη, καὶ
εὐρωπαϊκαὶ ἀντιζηλίαι ἐπέφερον τὴν καταστροφὴν ἀνδρός, δυναμένου νὰ
παιδαγωγήσῃ τὸ ἔθνος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συντόμῳ ὁ Κυβερνήτης.

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἐνεπιστεύθη τὴν τύχην αὐτοῦ εἰς
τὴν εὐρωπαϊκὴν διπλωματίαν· αὕτη δὲ, συμβουλευθεῖσα τὰ προσωρινὰ
καὶ τὰ ἴδια μάλιστα ἐκάστης τῶν τριῶν προστατρίων τῆς Ἑλλάδος ду-
νάμεων συμφέροντα, καὶ οὐδόλως ἀποβλέψασα εἰς τὸ μέλλον, ἀνήγειρεν
ἐν τῇ Ἀνατολῇ Κράτος, συγκείμενον μόνον ἐκ τοῦ πεμπτημορίου τῶν
ἐλληνικῶν ἐκείνων ἐπαρχιῶν, αἵτινες ποταμοὺς αἱμάτων ἔχουσιν πρὸς ἀ-
νάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των. Τὸν θρόνον τοῦ σπιθαμιαίου τούτου Κρά-
τους ἡ διπλωματία προσέφερε πρῶτον ἄνευ τινὸς μάλιστα ἄλλης ὑπο-
στηρίξεως εἰς τὸν πρίγγιπα Λεοπόλδον τοῦ Σάξ Κοβούργου· ἀλλ' ὁ τί-
μιος οὗτος ἡγεμὼν, καίτοι δεχθεὶς τὸ προσφερθὲν, καὶ δυνάμενος βε-
βαίως νὰ πράξῃ θαύματα εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἰδὼν ὅμως ὅτι ἡ διπλω-
ματία δὲν εἶχε σκοπὸν τότε τὴν δι' αὐτοῦ καὶ τὴν διὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ
ἀνάπλασιν τῆς χώρας ταύτης, ἐνδοῦς ἴσως καὶ εἰς δολίαν εἰσηγήσει, παρητήθη μετ' οὐ πολὺ.

Ἡ συμπάθεια ὅμως ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ὑπὲρ τῶν Ἑλλή-
νων, καὶ ἰδίως ἡ ἀγανάκτησις αὐτοῦ κατὰ τῆς διπλωματίας, ἠνάγκασαν
αὐτὴν τέλος νὰ προσθέσῃ καὶ τεμάχιά τινα ἐπὶ γῆς εἰς τὸ Βασίλειον τῆς
Ἑλλάδος, νὰ ἐγγυηθῇ πρὸς πρόαγωγὴν αὐτῆς καὶ ἐξήκοντα ἑκατομμύρια
φράγγων, καὶ νὰ προσφέρῃ τὸν θρόνον αὐτῆς εἰς τὸν πρίγγιπα τῆς Βαβα-
ρίας Φριδερίκον Ὀθωνα, δεκαεπταετὴ τὴν ἡλικίαν ὄντα τότε, καὶ ἀνα-
τρεφόμενον διὰ τὸ ἱερατεῖον.

Οὗτος δὲ, ἀποπτύσας πρὸς στιγμὴν τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπαγγελίαν,
καὶ προσποιηθεὶς χάριν τοῦ βασιλικοῦ σέμματος, ὅτι ἐβαπτίσθη εἰς τὴν
κολυμβήθραν τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ὑπεσχέθη νὰ βασιλεύσῃ
συνταγματικῶς. Κατὰ πόσον ὅμως ἐπραγματοποίησε τὴν Βασιλικὴν του
ταύτην ὑπόσχεσιν ἀπεδείξαμεν διὰ τοῦ προηγουμένου ἡμῶν ὑπομνήμα-
τος· ἐνταῦθα δὲ περιορίζομεθα νὰ εἴπωμεν ἐν συντόμῳ ὅτι οὐχὶ μόνον
τὸν λόγον τῆς Βασιλικῆς του ὑποσχέσεως δὲν ἐτήρησεν, ἀλλ' οὔτε καὶ
τοὺς ἐπιστήμους ὅρκους του· διότι οὐδὲν ἄρθρον τοῦ συντάγματος, οὐδὲν
ἄρθρον τοῦ δημοτικοῦ νόμου καὶ ἐν γένει οὐδένα νόμον καὶ οὐδένα κανό-
να τῆς λογικῆς καὶ τῆς φύσεως ἐσεβάσθη.

Τὸν Βασιλεὺς πρίγγιπα Φριδερίκον Ὀθωνα συνόδευσεν εἰς τὴν Ἑλλά-
δα, ὡς ἀνὴλικα Βασιλεῦς, καὶ ἀντιβασίλειά Βαυβαρικὴ, καὶ στρατὸς Βαυ-
βαρικὸς, καὶ σμήνος ἄπειρον τυχοδιωκτῶν πάσης τῆς Βαυβαρίας. Μόλις δ'
ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Ὀθων, δὲν ἐλησμόνησε καὶ ὅτι ἦτο προωρισμέ-
νος διὰ τὸ ἱερατεῖον τοῦ Λυτικοῦ δόγματος· ὅθεν ἀμέσως διέταξε διὰ
τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μοναστηρίων τοῦ ἔθνους ἐκείνου,
καὶ ἐκτέλεσιν τῶν μοναστηρίων τοῦ ἔθνους ἐκείνου, νὰ προστατεύσῃ. Τὴν διαταγὴν ταύ-
την κατέκολυβαν ἄλλως· ἡ ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποίησις ἱερῶν
εἰκόνων, ἱερῶν ἀμφίων, ἱερῶν ποτηρίων, κανδυλῶν, πολυελέων, καὶ ἐν γέ-
νει πάντων τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ πάσης τῆς περιουσίας τῶν μοναστη-

ρίων. Ἰσως ὑποθέσῃ τις ὅτι τὰυτὰ ἐγένοντο πρὸς θεράπειαν ἄλλης τινὸς ἐθνικῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ πολλοὺ γε καὶ δεῖ τὰ ἐκ τῆς δημοκρατίας τῆς κινήτης περιουσίας τῶν ὁδοδόξων μοναστηρίων χρήματα καταβροχθίσθησαν ὥπως καὶ τὸ μέγα δάνειον, ἔμειναν δὲ ἄθικτα μόνον τὰ μοναστήρια τῶν Δυτικῶν.

Πασίγνωστον δὲ εἶναι ὅτι παρ' ἅπασιν τοῖς Ἀνατολικοῖς λαοῖς καὶ ἰδίως παρὰ τοῖς Ἑλλησι τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας εἶναι ἔμφυτον, καὶ εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένον. Διὰ τὴν κερδίση δ' ἀρχαῖος Ἕλλην σέφανον δάφνης, ἢ ἐλαίας, ἢ σελίνου, οὐδεμίαν πραγματικὴν ἀξίαν ἔχοντα, ἐθυσίαζε πολλάκις καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Διὰ τὴν λάβῃ δ' νέος Ἕλλην ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος δύο φυσικὰ δωρεὰν παρὰ τοῦ Καραϊσκάκη ἐπιπτε ξιφῆρης εἰς τὸ πῦρ τῶν ἑχθρῶν, καὶ ἡ ἐγένετο ἐκεῖ ὀλοκαύτωμα τῆς φιλοτιμίας του, ἡ ἐπέστρεψε φέρων δύο καὶ τρεῖς ἐνίοτε κεφαλὰς ἑχθρῶν.

Ἀντὶ δὲ τὰ μεταχειρισθῇ ἡ ἀντιβασιλεία τὸ παντοδύναμον τοῦτο ἐλαττήριον τῆς φιλοτιμίας πρὸς παιδαγωγίῃσιν τῶν Ἑλλήνων, προϋτίμησε τὰ μεταχειρισθῇ τὴν κτηνώδη βίαν καὶ τὸν ἐξανδραποδισμόν. Ὅθεν ἀμέσως συνέλαβε καὶ ἐφυλάκισεν ἑκατὸν τεσσαράκοντα ὀπλαρχηγούς καὶ διασήμεους ἄνδρας, δύο μάλιστα ἐξ αὐτῶν, τὸν στρατάρχην Κολοκοτρῶνην, καὶ τὸν στρατηγὸν Πλαπούταν, κατεδίκασε καὶ εἰς θάνατον. Ἀπαντὰς δὲ τοὺς πολιτικούς ἄνδρας τοῦ ἔθνους ἀπεμάκρυνε εἰς ἔντιμον ἐξορίαν, ἅπαντα δὲ τὰ ἀξιώματα τοῦ Κράτους διένειμεν ὡς λείαν εἰς Βαυαρούς. Δι' ἐπισήμου δὲ διατάγματος καθιέρωσεν ὡς γλώσσαν τοῦ τόπου καὶ τὴν Γερμανικὴν.

Πρὶν δὲ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὶν ἐγκατασταθῇ ἡ Βασιλεία διέθεσε κατὰ τὸ δοκοῦν τὸ δάνειον καὶ μέγα μὲν μέρος αὐτοῦ κατεσπατάλευσεν εἰς ἐξόδα μεταβάσεως, εἰς ὁδοπορικὰ ἐξόδα, εἰς μισθοὺς, εἰς ἐπιμίσθια, εἰς συντάξεις, εἰς σιτηρέσια, εἰς μερίδας στρατοῦ, εἰς ναύλους, εἰς ἀποζημιώσεις καὶ εἰς ἄλλα εἰδανικὰ καὶ γελοῖα μάλιστα ἐξόδα. εἶναι ἀπίστευτος ἡ γενομένη τότε σπατάλη, ἀλλ' ὅμως εἶναι βεβαίωτατον ὅτι ἐδίδοντο ἐκ τῶν ἑλληνικῶν χρημάτων εἰς Βαυαρικὰς οἰκογενεῖας συντάξεις οὐχὶ διὰ γενομένης ἀλλὰ διὰ μελλούσας ὑπηρεσίας.

Μέγα μέρος τοῦ δανείου καταβρόχθησεν ὁ Βαυαρὸς τραπεζίτης. Εἵχτελ διὰ προμήθειαν μέρος αὐτοῦ ἐχρησίμευσε πρὸς ἐξαγορὰν τῶν ἐκ τῆς Τουρκίας ἐπαρχιῶν, καὶ μόλις τὸ δεκατημόριον αὐτοῦ ἔδαπανήθη ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοῦτο οὐχὶ πρὸς προαγωγὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς κοίτην τῆς βουλίας τῶν Βαυαρῶν ὥστε τὸ ἔθνος ἐπεφορτίσθη μὲ ἐν τερατῶδες δάνειον χωρὶς νὰ ὠφεληθῇ τελείως ἐξ αὐτοῦ ἡ δὲ ἀντιβασιλεία μετὰ τὸ μᾶθημα τοῦ τρόμου, ὅπερ ἔδωκε τῆς φυλακίσεως καὶ τῆς ἐξορίας, ὡς δεύτερον μᾶθημα ἐδίδαξεν εἰς τὸ δυστυχὲς ἔθνος τὴν σπατάλην τοῦ δημοσίου πλοῦτος, καταβροχθήσασα τὸ μέγα ἐθνικὸν δάνειον.

Ἀπασαι αἱ ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος Κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος ὡς πρώτιστον

καὶ ἱερὸν αὐτῶν καθῆκον ἐθεώρουν καὶ ὑπέσχοντο διὰ νόμων καὶ ψηφισμάτων τὴν μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης πληρωμὴν τοῦ τε ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐθνικοῦ χρέους, τοῦ γενομένου ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος πρὸς δημιουργίαν τῆς Βασιλείας. Ἡ δὲ ἀντιβασιλεία οὔτε τὸ ἐξωτερικὸν χρέος τοῦ Λονδίνου ἀνεγνώρισεν, οὔτε τὸ ἐσωτερικὸν διαφόρων κοινοτήτων καὶ πολιτῶν, οὐδὲ καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐθνικὴν τράπεζαν, τὴν ἐπὶ Κυβερνήτου συστηθεῖσαν καὶ οὕτω ἠνάγκασε τοὺς μὲν δανειστὰς τοῦ Λονδίνου νὰ κηρύξωσιν ἀδίκας τὸ ἔθνος ἀτιμον τὰς δὲ κοινότητας καὶ πολλοὺς πολίτας δανειστὰς νὰ λιμώττωσιν. Εἰς δὲ τὸ ἔθνος ἡ ἀντιβασιλεία διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐδίδαξε τρίτον τι πολῦτιμον μᾶθημα, τὸ τῆς ἀτιμίας καὶ χρεωκοπίας.

Ἀμα ἐγκατέστη ἡ ἀντιβασιλεία πρωτίστη καὶ σπουδαιότατη μάλιστα φροντίς ἐλήφθη πρῶτον μὲν, ἵνα κανονισθῇ ἐπισήμως ἡ στολὴ τῶν πολιτικῶν ὑπάλληλων· δεύτερον δὲ, ἵνα ὁρισθῶσιν αἱ βασιλικαὶ ἐορταί. Καὶ ὁ μὲν Νομάρχης ἔπρεπε ἀφύκτως πανταχοῦ καὶ πάντοτε νὰ φέρῃ σολὴν, ἀναλογοῦσαν πρὸς τὴν τοῦ στρατηγοῦ· ὁ δὲ ἑπαρχος, πρὸς τὴν τοῦ συνταγματάρχου καὶ ὁ πτωχὸς εἰρηνοδίκης, ὁ οὐδένα ὠρισμένον τότε πόρον ἔχων, σολὴν ταγματάρχου ἢ λοχαγαγοῦ· ἄλλοι μόνον δὲ εἰς τὸν πολιτικὸν ἐκείνον ὑπάλληλον, ὅστις ἤθελε τολμᾷ νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τῆς ἀντιβασιλείας ἄνευ ἐπισήμου πολυτελεστάτης στολῆς. Βασιλικαὶ δ' ἐορταί τὸ μὲν πρῶτον ὠρίσθησαν τέσσαρες, μετὰ δὲ τὴν ἄφιξιν τῆς Βασιλείας ὅκτω κατ' ἔτος· περιττὸν δὲ εἶναι νὰ εἴπωμεν ὅτι περὶ ἐθνικῆς τινὸς ἐορτῆς οὐδεὶς τῶν Βαυαρῶν ἐνθυμήθη, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸ 1838 ὠρίσθη μία ἐθνικὴ ἀντὶ ὁκτὼ κατ' ἔτος Βασιλικῶν.

Μετὰ τὴν ἄφιξιν τῆς Βασιλείας ἅπαντες οἱ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι ἦτο καὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ πηγαίνωσιν εἰς τοὺς βασιλικούς χοροὺς, φέροντες καὶ τὰς συζύγους ἢ καὶ τὰς θυγατέρας τῶν ἄλλοι μόνον δὲ εἰς τὴν Ἑλληνίδα ἐκείνην, ἥτις ἤθελε τολμᾷ νὰ πηγαίῃ εἰς δύο κατὰ συνέχειαν βασιλικούς χοροὺς, φέρουσα τὸ αὐτὸ ἔνδυμα· ἀμέσως ἡ Βασίλισσα ἢ ἡ μεγάλη κυρία τῆς αὐλῆς θέλει τῇ ἀπευθύνει χαριέντως τὰς ἐξῆς λέξεις « ἀγαπάτε πολὺ τὸ αὐτὸ φόρεμα » τοῦτο δὲ διὰ φιλοτίμου· Ἑλληνίδας ἰσοδυναμεῖ μὲ ἐπίπληξιν. Ἡ δὲ μὴ προσέλευσις γυναικῶν, πολυτελῶς μάλιστα ἐνδεδυμένων, εἰς βασιλικούς χοροὺς, συνεπάγει πρῶτον μὲν τὴν βασιλικὴν δυσμένειαν κατὰ τῶν συζύγων αὐτῶν· ἔπειτα δὲ, καὶ τὴν παῦσιν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἢ τοῦλάχιστον τὴν μετάθεσιν. Ἐκαστος δὲ βασιλικὸς χορὸς συνεπάγει εἰς τὸν οἰκογενεῖαν ὑπάλληλου δαπάνην, ἀναλογοῦσαν τοῦλάχιστον πρὸς τὸν μὴ πηγαίνοντα αὐτοῦ καὶ ἀπομένους ὁ οἰκογενειάρχης οὗτος πρέπει ἢ νὰ μὴ ζήσῃ ἢ νὰ μὴ δαπανήσῃ πρὸς διατροφὴν καὶ ἐνδυμασίαν αὐτοῦ τε καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐπὶ τοσούτους μῆνας κατ' ἔτος, ἐφ' ὅσους χοροὺς θὰ λάβῃ τὴν τιμὴν νὰ συγχορεύσῃ μετὰ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους, ἢ

ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΜΟΥΣΗΣ

τούλάχιστον πρέπει νὰ γείνη ἄτιμος, ὥστε νὰ ζῇ συνάμα καὶ νὰ συγχωρεῖται μὲ βασιλεῖς· χοροὶ δὲ τοιοῦτοι κατ' ἔτος δίδονται συνήθως ἐξ τὴν φροντίδα τῆς ὀνομασίας τοῦ μαθήματος τούτου ἀφίνομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην.

Ἐξαντληθέντων ταχέως τῶν λειψάνων τοῦ δανείου καὶ μὴ κορεσθείσης ἔτι τῆς Βαυαρικῆς ἀδδραχμίας, ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Ὀθωνικῆς Μεγαλειότητος κατέφυγε κατὰ τὸ 1841 καὶ 1842 εἰς οἰκονομίαν. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπέλυσεν τῆς ὑπηρεσίας πολλοὺς οἰκογενειάρχας ὑπαλλήλους, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καθιγνητὰς καὶ διδασκάλους Ἑλλήνας· δεῦτερον δὲ ἀφώπλισεν τὰ λείψανα τοῦ ἐθνικοῦ στόλου, καὶ τὰ μὲν δορυχάλκινα αὐτοῦ κανόνια, μετέβαλεν ἀμέσως εἰς χάλκινα νομίσματα· τοὺς δὲ γηραιοὺς θαλασσομάχους ἀπέπεμψεν εἰς τὰς οἰκίας των, ἵνα ἡσυχάζωσι λιμώττοντες· τὰ δὲ σκάφη παρέδωκεν εἰς βορὰν τῶν θαλασσιῶν σκωλήκων. Κατὰ τρίτον δὲ λόγον διέλυσε δύο ὕλας ἵππικοῦ, πωλίσασα ἐπὶ δημοπρασίας ἀντὶ τῆς εὐτελεστάτης τιμῆς τῶν 20 ἢ 25 δραχμῶν ἵππους, τοὺς ὁποίους ὀλίγον πρότερον αὐτὴ ἡ ἰδία Κυβέρνησις ἠγόρασεν ἀντὶ πεντακοσίων ἢ ἑξακοσίων δραχμῶν. Τὴν φροντίδα τῆς ὀνομασίας τοῦ μαθήματος τούτου δὲν ἀφίνομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην, διότι καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ πᾶς τις ἄλλος ἐννοεῖ ὅτι τὸ μάθημα τοῦτο ὀνομάζεται μάθημα Οἰκονομίας. Τοιοῦτο δὲ μάθημα καθὼς καὶ τὸ τοῦ τρόμου, τὸ τῆς σπατάλης τοῦ δημοσίου πλούτου, τὸ τῆς ἀτιμίας καὶ τὸ τῆς χρεωκοπίας μόνον παρὰ τῶν Βαυαρῶν ἔμαθον οἱ Ἕλληνες.

Τὰ τοιαῦτα ὅμως μαθήματα, ἡ συστηματικῶς καὶ ἐκ προθέσεως γενομένη ἀντίστροφος χρῆσις τῆς ποινῆς καὶ τῆς ἀμοιβῆς, καὶ ἡ ἀθέτησις ἐπισήμων βασιλικῶν ὑποσχέσεων ἐγέννησε τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1843. Μετ' αὐτὴν οἱ Ἕλληνες ἀπέπεμψαν μὲν τοὺς διδασκάλους τῶν Βαβαρῶν, ἀλλὰ δὲν ἀπηλλάγησαν καὶ τῆς Βαβαρικῆς ἐπιβροχίας. Δι' ὅρκων καὶ διὰ Βασιλικῶν ὑποσχέσεων ἐνόμισαν οἱ Ἕλληνες ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ στερεώσωσι τὰ δικαιώματά των, καὶ ἐλησμόνησαν καθ' ὁλοκληρίαν, ὅτι οὐδεὶς ὅρκος, οὐδὲν συμβόλαιον, οὐδεμία ὑπόσχεσις εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ υποχρεώσῃ τοὺς ἀτίμους καὶ μάλιστα τοὺς Ἰησουίτας, εἰς τὴν τήρησιν τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν ὅρκων αὐτῶν· ἐλησμόνησαν ἐπίσης οἱ Ἕλληνες ὅτι οἱ Ἰησουῖται ὅσα προθύμως ὀρκίζονται τοσούτω καὶ ταχέως ἐπιπορεύονται.

Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τῶν λοιπῶν ταύτην οἱ Ἕλληνες ἐβίασαν τὴν Αὐτοῦ Ὀθωνικὴν Μεγαλειότητα νὰ παραχωρήσῃ σύνταγμα, ὑπεχρέωσαν αὐτὴν μετ' ὅρκου νὰ τηρήσῃ αὐτό. Ἀλλὰ πρὶν ἔτι καταρτισθῇ τὸ σύνταγμα ὁ Ὀθων, ἐκμεταλλευθεὶς τὸ κατὰ τῶν ξένων Βαυαρῶν δίκαιον μῖσος τῶν Ἑλλήνων ἐξηπάτησεν αὐτοὺς ν' ἀποπέμψωσι τῆς ὑπηρεσίας διὰ ψαφίσματος καὶ πολλοὺς ἄλλους πολυτίμους Ἕλληνας, τοὺς ὀνομασθέντας τότε ἑτερόχθοιτας. Δὲν εἶναι δὲ ἄγνωστοι οἱ τρόποι, τοὺς ὁποίους μετεχειρίσθη ὁ Βασιλεὺς τότε πρὸς σαγίνευσιν τῶν εὐπίστων Πα-

λοποννησίων καὶ τινῶν Ἀθηναίων, ἵνα διώξωσι τῆς ὑπηρεσίας τοὺς Χίους, τοὺς Φαριανούς, τοὺς Ἠπειρώτας τοὺς Θεσσαλοὺς, τοὺς Μακεδόνας καὶ κατ' ἐξοχὴν τοὺς Φαναριώτας. « Ἐρ' ὅσον ὑπάρχουσιν οὗτοι εἰς τὴν » ὑπηρεσίαν, ὑπέδειξεν ὁ τίμιος Βασιλεὺς εἰς τοὺς Πελοποννησίους καὶ » Ἀθηναίους, ἀδύνατον εἶναι νὰ μετεχειρισθῶ ὑμεῖς εἰς τὰ μεγάλα τοῦ » Κράτους ἑξιώματα· διότι οὗτοι καὶ ἰκανώτεροι ἡμῶν εἶναι καὶ μᾶλλον » ἐξηγητῆται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν· βλέπετε ὅτι οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἀπέκτισεν » ἐν Ἑλλάδι τότε ἐπιβροχὴν, ὅσῃν ὁ Φαναριώτης Μαυροκορδάτος, ὁ Ἠ- » πειρώτης Κολέτης καὶ ὁ Ἑπτανήσιος Μεταξάς. Διὰ τὰς ζήτωμεν λοιπὸν » ἐν ἀρμονίᾳ καὶ ἰδίᾳ διὰ τὰς προαγάγεσθε ὑμεῖς, πρέπει νὰ διαχωθῶσι » τούλάχιστον οἱ μετὰ τὸν ἀγῶνα ἐλθόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἑτερό- » χθοιτες. »

Μόλις δὲ καταρτίσθη τὸ σύνταγμα, ἡ Βαυαρικὴ αὐλὴ, θεωρήσασα αὐτό, ὡς μέγα δυστύχημα, συνεβουλεύθη περὶ τοῦ κατ' αὐτοῦ πρακτέου τὸν Βαυαρὸν διπλωμάτην Βαλαρστέιν· οὗτος δὲ δι' ὑπομνήματος, δημοσιευθέντος καὶ μὴ ἀναιρεθέντος, ἐγνωμάτευσεν περὶ τοῦ τὰ ἐξῆς. « τὸ σύνταγμα » νὰ μὴ δεγισθῇ διὰ τοῦ συντάγματος, ὁ τόπος νὰ μετασχηματισθῇ » εἰς Βαυαρικὸν τιμῆριον διὰ τοῦ τύπου, καὶ τὸ ἔθνος νὰ δαμιασθῇ » διὰ τοῦ ἔθρους. »

Ἀμέσως δὲ ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ πρώτου συνταγματικοῦ ὑπουργείου ἐφηρμόσθησαν πληρέστατα αἱ συμβουλαὶ τοῦ ὑπομνήματος τούτου. Πρωθυπουργὸς τότε ἔγενεν ὁ Μαυροκορδάτος· ὁ δὲ Κολέτης, καίτοι προσκληθεὶς, ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ ὑπουργεῖον Μαυροκορδάτου. Εἰς τὸν λίαν εὐπίστον τοῦτον διπλωμάτην ὑπέδειξεν ὁ Βασιλεὺς ὅτι ἵνα ὑπάρξῃ πλήρης συνενόησις μεταξὺ κυβερνήσεως καὶ βουλῶν, πρέπει νὰ εἰσέλθωσιν ἐν αὐταῖς, ὅσον ἐνέστιν ὀλιγώτεροι φίλοι τοῦ Κολέτου, μὴ θελήσαντος νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Μόλις δ' ἐξετέλεσε τὴν συμβουλὴν ταύτην τοῦ Βασιλέως ὁ Μαυροκορδάτος καὶ πίπτει τῆς πρωθυπουργίας κατησχυμένος μάλιστα δι' ὀχλαγωγίας, χαλκευθείσης ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Βασιλέως καὶ ἐκτελεσθείσης διὰ τοῦ ὑπακιστοῦ τοῦ Βασιλέως. Εὐκόλως δὲ εἰκάζεται ὁ ἀναγνώστης, ὅτι τὸν Μαυροκορδάτον, οὕτω πεσόντα, διεδέχθη ὁ Κολέτης· οὗτος δὲ πρὸς ἐκδίκησιν, καὶ ἵνα ἀξιωθῇ καὶ καθ' ὁλοκληρίαν τῆς εὐνοίας τοῦ Βασιλέως, οὐδ' ὡς βουλευτὴν ἠνέχθη ἐπὶ τῆς δευτέρας βουλευτικῆς περιόδου τὸν Μαυροκορδάτον, καίτοι ὑπὸ ὀκτώ ἐκλογικῶν περιφερειῶν ἐκλεγέντα· καὶ ἰδοὺ ἡ πρώτη ἐφαρμογὴ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Βαλαρστέιν τὸ σύνταγμα διὰ τοῦ συντάγματος. Ὁ δὲ Βαλαρστέιν, πρὶν ἐκτελεσθῆναι τὴν ἐνέχθη νὰ χαλκευθῶσι διὰ τῆς ξένης ἐκκλησίας, ἡ τοῦ αἰοδήμου στρατηγοῦ Γριεζώτου, καὶ ἡ τοῦ Βελέντζα. Ἰδοὺ δὲ ἡ ἐφαρμογὴ καὶ τοῦ δευτέρου ἀξιώματος « ὁ τόπος διὰ τοῦ τύπου »

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1843 τρεῖς διεκρίθησαν ὡς στρατιωτικοὶ ἀρχηγοί· ὁ Καλέργης, ὁ Μακρυγιάννης καὶ ὁ Σπύρος Μήλιος. Μόλις πεσόντος τοῦ ὑπουργείου Μαυροκορδάτου, καὶ μηδενίζεται ὁ ἐπ' αὐτοῦ παντοδύναμος Καλέργης διὰ τοῦ Σπύρου Μήλιου, ὅστις, ὑπουργὸς μετ' οὐ πολὺ γενόμενος, τὸν μὲν Καλέργη κατέτρεξεν, ἀδεία βεβαίως βασιλικῇ, μέχρις ἐξοντώσεως· τὸν δὲ Μακρυγιάννην κατεδίδασκεν εἰς θάνατον ἐπὶ τῇ ἀπλῇ ὑπονοίᾳ συνωμοσίας καὶ τῇ ὑποσχέσει τοῦ Βασιλέως, ὅτι οὐχὶ μόνον ἡ ζωὴ ἀμέσως μετὰ τὴν καταδίκην θά χαριθῇ εἰς τὸν Μακρυγιάννην, ἀλλὰ θ' ἀποδοθῇ καὶ ἅπαντα τὰ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ αὐτοῦ δικαιώματα· σηπομένου δὲ καὶ σήμερον ἔτι τοῦ Μακρυγιάννη ἐν τῇ ἀσημότητι καὶ μόλις ἐξεληθόντος τῶν φυλακῶν διὰ τῆς παντοδυναμίας τοῦ Καλέργη ἐπὶ τῆς Ἀγγλογαλικῆς κατοχῆς, περιττὸν εἶναι νὰ ὑποδείξωμεν κατὰ πόσον ἐτήρησε τὸν Βασιλικὸν λόγον τῆς τιμῆς τοῦ Ὁθων. Περιττὸν εἶναι ἐπίσης νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὁ Καλέργης, ὑπουργὸς γενόμενος τότε, κατεδίωξεν, ἀδεία βεβαίως βασιλικῇ, τὸν Σπύρον Μήλιον μέχρις αἵματος· τὸ ἔθνος διὰ τοῦ ἔθνους.

Ταῦτα πράττων ἐν τῇ πρωτευούσῃ ὁ Βασιλεὺς, δὲν ἡμέλησε βεβαίως καὶ τὰς ἐπαρχίας. Μία τῶν ἰσχυροτέρων ἐν Ἑλλάδι οἰκογενειῶν ἦτο ἀναντιρρήτως καὶ ἡ τοῦ Μαυρομιχάλη. Δύο μέλη τῆς οἰκογενείας ταύτης τὸν Δημήτριον καὶ τὴν Φωτεινὴν παρέλαβεν εἰς τὴν αὐλὴν ὁ Βασιλεὺς, τὸν μὲν ὡς διαγγελέα τὸ πρῶτον, καὶ ὡς ὑπασπιστὴν ἔπειτα, τὴν δὲ ὡς κυρίαν τῆς αὐλῆς. Τὰς ὑψηλὰς δὲ ταύτας τιμὰς οἱ Ἕλληνες πληρώνουσι συνήθως ἀκριβῶς, διότι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ὁθωνος, καὶ μεγίστη ἐθιμοταξία ὑπάρχει, καὶ οὐκ ὀλίγη πολυτέλεια καὶ ἀπειρος γλισχρότης περὶ τὴν μισθοδοσίαν τῶν αὐλικῶν· ἀλλὰ πρὸς καταδάμασιν τοῦ φρονήματος τῆς Μαυρομιχαλικῆς οἰκογενείας δὲν ἦτο βεβαίως ἱκανὴ ἡ ἐντιμὸς πενία· πλησίον τῆς ἐπαρχίας τῶν Μαυρομιχαλέων κατῴκει ἀσημὸς τις δικηγόρος εἰρηνοδικεῖου, υἱὸς τῆς Κορφιτάκαινας καλούμενος· οὗτος ἐκ τῆς ἀσημότητος ἐγένετο διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς ἐξουσίας πρῶτον μὲν βουλευτῆς, ἔπειτα δὲ καὶ ὑπουργός. Καίτοι δὲ οὐδὲν ἔχων ἀτομικὸν πάθος κατὰ τῆς Μαυρομιχαλικῆς οἰκογενείας· κατέτρεξεν ὅμως αὐτὴν, ἀδεία βεβαίως βασιλικῇ, μέχρις ἐξοντώσεως· τοῦτο προὔκλεσε μὲν τὴν ἐν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς Ἀθηνῶν δολοφονίαν τοῦ ὑπουργοῦ Κορφιωτάκη, ἀλλ' οὐχ' ἤττον ὁ μὲν ὑπασπιστὴς τοῦ Βασιλέως Δημήτριος, συνοδεύων αὐτὸν τότε εἰς Μόναχον, ἐστάλη ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, συνοδευόμενος ὑπὸ χωροφυλάκων· ἡ δὲ Κυρία τῆς αὐλῆς Φωτεινὴ Μαυρομιχάλη, ὁ τύπος οὗτος τῆς ἀρετῆς, ἐδιώχθη διὰ νυκτὸς τῆς Αὐλῆς, συναποφερόμενα καὶ μίαν συγγενῆ κατὰ τῆς τιμῆς τῆς συκοφαντίαν. Παραπλήσια τούτων ἐγένοντο καὶ ἐν Ἀκαρνανίᾳ, καὶ ἐν Εὐβοίᾳ καὶ ἐν Κορίνθῳ καὶ ἀλλαχοῦ· ἐνιαχοῦ μάλιστα τοῦτο ἐγένετο περιοδικῶς, ὅτε μὲν δηλαδὴ ὑπερίσχυε διὰ τῆς ἐξουσίας

ἡ μία φατρία κατὰ τῆς Ἑλλης, ἄλλοτε δὲ ἐνεδυναμοῦτο αὕτη κατὰ τῆς πρώτης· ὁ τόπος διὰ τοῦ τόπου, τὸ ἔθνος διὰ τοῦ ἔθνους.

Ἡ Ἑλλὰς, περιβεχόμενη πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης καὶ πολλὰς νήσους, πολλοὺς καὶ εὐμεγέθεις λιμένας ἔχουσα, ὑπῆρξεν ἑκπαλαὶ ναυτικῇ. Διὰ τοῦ ναυτικοῦ τῆς ἐσώθη καὶ ἐπὶ Θεμιστοκλέους ἡ Ἑλλὰς, διὰ τοῦ ναυτικοῦ τῆς κατὰ μέγα μέρος ἐδοξάσθη καὶ ἐπὶ τοῦ τελευταίου ἀγῶνος. Μετὰ τὴν γενικὴν ὁμωσιν τοῦ ἀτμοῦ χρῆσιν, ἤρξατο ἡ παρακμὴ τοῦ ἱεροφάνους ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος· τὸ δὲ πολεμικὸν ναυτικὸν κατέσφρεψεν, ὡς εἶπομεν, ἡ ἰδία Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Ὁθωνικῆς Μεγαλειότητος, χάριν ρίκονομίας! Τὴν οἰκτρὰν ταύτην κατάστασιν τοῦ ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος λυπούμενοι δύο μεγάλθυμοι καὶ βαθύπλουτοι Ἕλληνες, οἱ αἰοίδιμοι Τουσίτζας καὶ Στουρνάρης ἦλθον ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1848, φέροντες δέκα ἑκατομμύρια δραχμῶν ἰδίας αὐτῶν περιουσίας, ἵνα συστήσωσι διὰ μετοχῶν ἀτμοπλοικὴν ἐταιρίαν. Περιττὸν δὲ εἶναι νὰ εἰπώμεν, ὅτι διὰ τοσούτου κεφαλαίου καὶ διὰ τῆς κολοσσιαίας αὐτῶν Εὐρωπαϊκῆς ὑπολήψεως ἐδύναντο οἱ ἄνδρες οὗτοι νὰ προσελκύσωσι διὰ μετοχῶν καὶ ἑκατὸν ἴσως ἑκατομμύρια δραχμῶν. Διὰ τοσούτου δὲ κεφαλαίου, καλῶς διαχειριζομένου, ἡδύνατο ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου νὰ μεταβάλῃσι πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ἀλλὰ μετὰ πολλὰς ματαιὰς διαπραγματεύσεις ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Ὁθωνικῆς Μεγαλειότητος ἀπέκρουσε τὰς προτάσεις τῶν Ἑλλήνων Τουσίτζα καὶ Στουρνάρη, ἵνα μὴ βλαφθῶσι τ' Αὐστριακὰ συμφέροντα τῆς ἐταιρίας τοῦ Λοιδ. Οὐδ' ἡ ὑπάρχουσα ἤδη ἐν Ἑλλάδι ἀτμοπλοικὴ ἐταιρία ἤθελε συστηθῇ ποτὲ, ἐὰν μὴ ἐπῆρχετο ἡ Ἀγγλογαλλικὴ κατοχὴ, καὶ ἐὰν μὴ ὑπεστηρίζοντο δι' αὐτῆς ἐπὶ τινὰς μῆνας πατριῶται Ἕλληνες ὑπουργοί.

Εἰς τῶν μεγάλων ἐθνικῶν πλούτων τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀναντιρρήτως καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἱματικῶν καὶ μεταλλικῶν αὐτῆς ὑδάτων, ἀλλὰ ταῦτα οὐδέποτε ἐξεμεταλεύθησαν, οὐδὲ κἂν ἀνελύθησαν ἐν τῷ τόπῳ, ἵνα μὴ βλαφθῶσι τὰ συμφέροντα τῆς Γερμανίας, πωλούσης καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα ἀντὶ μεγάλης ποσότητος χρημάτων ἄφθονον ποσότητα ἱματικῶν ὑδάτων.

Εἰς ἕτερος οὐσιωδίστατος ἐθνικὸς πλοῦτος εἶναι τὰ ἄπειρα ἑκατομμύρια τῶν ἀγρίων ἐλαίων τοῦ δημοσίου· καὶ ὁ αὐτορρῆς οὗτος πλοῦτος, ἀντὶ νὰ γείνη παραγωγικὸς, καταστρέφεται ἐν Ἑλλάδι, ὅπως θά ἀποδείξωμεν κατωτέρω.

Περὶ δὲ τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας δὲν πρέπει, φρονούμεν, οὐδὲ λόγον εἶναι νὰ κηρύξω ἐνταῦθα, διότι κατὰ τὴν πολιτικὴν τοῦ Ὁθωνοῦ ἀπὸ τῆς Γερμανίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς ἀγέλαδας τῶν καὶ τοὺς ἵππους τῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ Ῥήνου τοὺς οἶνους τῶν ἐν ᾧ ἡδύναντο διὰ μὲν τῶν οἰνων τῶν νὰ προμηθεύωσι πολλὰς μεγαλοπύλεις τοῦ κόσμου· διὰ δὲ

τῶν ἐγγωρίων προϊόντων τῶν καὶ τῆς κτηνοτροφίας τῶν ἡδύναντο νὰ διαθρέψωσιν εἰκοσὶν ἑκατομμύρια κατοίκων· ἀλλ' εἰς ὅλα ταῦτα ἀντίκεινται τὰ συμφέροντα τῆς Αὐτρίας, ἄλλως δὲ ἂν μὴ λησμονήσωμεν καὶ τὸ τοῦ Βαλεροτέιν δξίωμα « ὁ τόπος διὰ τοῦ τόπου. »

Μάταιον ἐπίσης εἶναι νὰ κάμωμεν μνηεῖον ἐνταῦθα περὶ ὁδοποιίας καὶ περὶ τῶν λοιπῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας τοῦ Κράτους, ἅπαντα ταῦτα ἤθελον ἐπιφέρει τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ τόπου, καὶ τοῦτο ἀντίκειται εἰς τὸ δξίωμα « ὁ τόπος διὰ τοῦ τόπου. »

Ἀπὸ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἡ μάλλον εἰπεῖν ἀπὸ τῆς ὑποδουλώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους μία μὲν ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει παρ' ἅπασιν τοῖς Ἕλλησι γενικὴ εὐχὴ καὶ μία μὲν ἔθνη ἐπιθυμία· ἡ πραγματοποιήσις τῆς Μεγάλης ἰδέας, δηλαδὴ ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἀδελφῶν. Πολλὰ παρήλθον ἔκτοτε εὐνοῖαι πρὸς τοῦτο περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ Ὄθων οὐ μόνον τὴν ἐλαχίστην ἔδειξε πρὸς τοῦτο ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ καὶ ἀντέπραξε. Μόλις δὲ προανακρουσθέντος τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, καθ' ὃν ἅπασαι αἱ προστάτριαι τῆς Ἑλλάδος δυνάμεις ἔμελλον νὰ συγκρουσθῶσι πρὸς ἀλλήλας καὶ καθ' ὃν ἡ φρόνησις καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη ἐπέβαλε κατ' ἀνάγκην καὶ κατὰ καθήκον τὴν τήρησιν αὐστηρᾶς οὐδετερότητος, μόλις λέγομεν, προανακρουσθέντος τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, καὶ ὁ βασιλεὺς πρῶτον μὲν ἐπεμψε πανταχοῦ τοῦ κόσμου, ὅπου ὑπάρχουσιν Ἕλληνες πλοῦσιοι ἀποστόλους, ἵνα διανείμωσι βιβλία καὶ παράσκημα καὶ εἰσπράξωσιν ἀντ' αὐτῶν πρὸς πραγματοποιήσιν δὴθεν τῆς μεγάλης ἰδέας χρήματα· δεύτερον δὲ, μὴ ἀρκεσθεῖς εἰς τὰ οὕτω εἰσπραγέντα παρὰ τῶν Ἑλλήνων πέντε περίπου ἑκατομμύρια, προσεποιήθη ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ βοηθήσῃ καὶ τὴν Ῥωσίαν δι' ἀντιπερισπασμοῦ τινος κατὰ τὴν Ἡπειρον καὶ Θεσσαλίαν· τὸ στρατήγημα τοῦτο ἐπέφερε πέντε ἑτέρα ἑκατομμύρια· ἐξέτέλεσε δὲ τὸν τε ἀντιπερισπασμὸν καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν οὕτω ἐντίμως, ὥστε οἱ μὲν ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπηλλάγησαν μὲν τότε, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τῶν ποιμνίων καὶ τῆς λοιπῆς αὐτῶν κινητῆς περιουσίας· ἡ δὲ Ῥωσσία βραδύτερον ἐνόησεν, ὅτι διὰ τῶν χρημάτων τῆς ἐπλούτισεν ἕνα Ἀστυνόμον τῆς Αὐστρίας, ὅστις καὶ σήμερον ἔτι προσβύει ὡς ὀρθοκευτικὸν δόγμα, ὅτι ἅπαντα τὰ πρὸ τριῶν ἐτῶν γέγονε ἐν Ἰταλίᾳ, θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν νόμιμον! καὶ φυσικὴν κατάστασιν. Χρεῖας δὲ τυχοῦσης δυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν καὶ διὰ πραγμάτων, ὅτι οὐχὶ μόνον εὐχεται καὶ προσβύει τοῦτο ὁ Ὄθων, ἀλλὰ καὶ συντελεῖ εἰς τοῦτο ὅλκις δυνάμει. Εἶναι δὲ ἀπορίας ἄξιον πῶς ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄνδρες, φιλελεύθεροι μάλιστα καὶ τὰ μέγιστα συντελέσαντες εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἰταλίας, οἵτινες πιστεύουσιν, ὅτι εἰς Βαυαρὴν πύργον, προσωρισμένους ὢν καὶ ἀνατραφεῖς διὰ τὸ ἱερτεῖον, εἶναι τότε δυνατόν νὰ γείνη ὁ ἀναμορφωτὴς τῆς Ἀνατολῆς... γράφουσιν ἐν πλήρει γνῶσει τῶν συμβα-

νόντων κατὰ τὴν Ἀνατολὴν, καὶ διαμαρτυροῦμεθα ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὅτι πᾶν οἶον δὴ ποτε κίνημα, γεγόμενον διὰ τοῦ Ὄθωνος κατὰ τὴν Ἀνατολὴν, ὡς ἄμεσον μὲν ἀποτέλεσμα θέλει ἔχει τὴν ἀλληλοσφαγίαν, τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, τὴν ληστείαν καὶ τὴν πειρατείαν· ὡς τελικὸν δὲ ἀποτέλεσμα, ἀκαταλόγιστον ὠφέλειαν ὑπὲρ τοῦ ἀπολυτισμοῦ. Κύριον μέλημα τοῦ Ὄθωνος ἦτο τότε νὰ πέμπῃ κατόπιν τῶν εἰσβαλόντων εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον κατασκόπους ἐπὶ κατασκόπων καὶ ἐτέρους πάλιν κατασκόπους κατασκοπεύοντας τοὺς κατασκόπους τῶν κατασκόπων, ἵνα μὴ τυχόν οἱ εἰσβαλόντες συσθῶσι πού τῶν κατακτητησομένων χωρῶν, τοπικὴν Κυβέρνησιν· ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τούτων δύναται νὰ ἐρωτήσῃ πάντας τοὺς εἰσβαλόντας ἢ καὶ αὐτοὺς τοὺς πρέσβεις καὶ ἀντιπροσώπους τῶν συμμάχων δυνάμεων Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Δύναται ἐπίσης νὰ ἐρωτήσῃ καὶ αὐτὰ τὰ Ἑλληνικὰ δικαστήρια, εἰς τὰ ὅποια καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχουσι δίκαι ἐκκρεμεῖς περὶ σφετερισμοῦ χρημάτων καὶ δικαιοματιῶν!! γενομένου ἀπὸ τῶν κατασκόπων πρὸς βλάβην ἐτέρων κατασκόπων.

Τοσαύτην δὲ βεβηκίτητα εἶχεν ὁ Ὄθων τότε ὅτι διὰ τῆς πληθύος τῶν κατασκόπων τοῦ καὶ διὰ τῶν συμβουλῶν τῆς Αὐστρίας ἤθελε κατακτήσει τὴν Τουρκίαν καὶ εἰς τὸ πείσμα ἔτι τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ὥστε μεταξὺ τῶν ἄλλων γελοιωδισμάτων πρὸς τοῦτο προπαρασκευῶν καὶ ἐπιδείξεον συνέβη ἐν Ἀθήναις καὶ τὸ ἐξῆς περιστατικόν.

Ἐπὶ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου καὶ πρὸ τῆς ἐνδόξου! ἐκστρατείας τῶν κατασκόπων τοῦ Ὄθωνος εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ Θεσσαλίαν εἶχε διχνοθῇ ἐξ Ἀμερικῆς εἰς τὴν Εὐρώπην ἐσφαλμένη τις ἰδέα, ὅτι αἱ τράπεζαι κινεῦνται. Καθηγητὴς τις τοῦ Ἑλληνικοῦ πανεπιστημίου, ἔνθερμος ὁπαδὸς τῆς Αὐστριακῆς πολιτικῆς, θέλων νὰ ἐκμεταλλευθῇ χάριν αὐτῆς τὴν εὐπιστίαν τοῦ Ὄθωνος, ἐκήρυξεν, ὅτι αἱ τράπεζαι οὐ μόνον κινεῦνται, ἀλλὰ καὶ προφητεύουσι, καὶ δὴ ἡ τοῦ καθηγητοῦ τούτου τράπεζα, κινήσῃ ἐν Κηφισῷ, ἐπροφῆτευσεν ὅτι ὁ Ὄθων θὰ γείνη αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ νυκτὸς λοιπὸν ἐπεμψεν ἐκ Κηφισίας ἐπιτήδεας πεζὺν, ἵν' ἀναγγείλῃ εἰς τὸν Ὄθωνα τὴν χαρροποιαν ταύτην προφητείαν. Οὗτος δὲ ἀμέσως ὑπεσχέθη νὰ διορίσῃ ὑπουργὸν τὸν προφήτην τοῦτον καθηγητήν. Καὶ ἡ μὲν προφητεία δὲν ἐπληρήθευτε· ἀλλ' ὁ Ὄθων διὰ πρώτην ἱσὺς ταύτην τὴν φορὰν ἐν τῷ βίῳ του ἐτήρησε τὸν βασιλικὸν λόγον τῆς τιμῆς του· ὁ προφήτης καθηγητὴς δὲν ἐβράδυνε νὰ γείνη ὑπουργός, καὶ νὰ ὑβρίσῃ μάλιστα ἐπισήμως δι' ὑποκλήματός του πρὸς τὰς τρεῖς προστάτριαις τῆς Ἑλλάδος δυνάμεις, τὸν τε ἄρχοντα τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς ἀγωνιστάς· ἴσως ὁ ἀναγνώστης νομίσῃ, ὅτι ἡ προφητεία ἐπληρώθη· ἀλλ' ἡ μάρτυρις ἐπικαλούμεθα τοὺς τότε ἐν Ἀθήναις πρέσβεις τῶν ξένων δυνάμεων· μάρτυρας ἐπικαλούμεθα ἐπίσης αὐτὰ ταῦτα καὶ διὰ τῆς Παρθένου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ προφήτου δημοσιευθέντα περὶ

κινήσεως τραπεζών και περί άλλων θαυμάτων αὐτῶν· μάρτυρα; ἐπικαλούμεθα τέλος; και αὐτὰ τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ τῆς Γερουσίας.

Ἐξ ὅσων δὲ ἄχρι τοῦδε ἐξεθέσαμεν ἴσως συλλάβῃ τις τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ Ὅθων ἐπιθυμεῖ μὲν τὸ καλὸν τοῦ τόπου ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ τὴ πράξῃ, εἴτε διότι δὲν τὸ ἐννοεῖ, εἴτε διότι στερεῖται καταλλήλων πρὸς τοῦτο ὑποργῶν και ὑπαλλήλων.

Ἄπασα ἡ Ἑλλάς και ἐν γένει ἅπαντα σχεδὸν ἡ Ἀνατολὴ εἶναι χώρα ἀπὸ ἀμνημονεύτων σχεδὸν χρόνων αὐτομάτως διοικουμένη· ὅα ἦτο δὲ καὶ ἡμᾶς εὐτυχῆς· ὁ τόπος οὗτος, ἐὰν καὶ κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεις του περιωρίζοντο μόνον εἰς τὰ νὰ μὴ διοικῶσι, και ἐὰν δὲν παρενέβαλον προσκόμματα ἢ μάλλον εἰπεῖν, ἐὰν δὲν ἐστρέβλονον τὴν πρὸς τὰ καλὰ και τὴν πρὸς τὴν πρόοδον ἐν γένει ἀγαθὴν διάθεσιν τῶν λαῶν. Διότι βεβαίως οὔτε οἱ νομάρχαι τοῦ Ὁθωνος, οὔτε οἱ κατὰ τόπους διοικηταὶ τῶν λοιπῶν Κυβερνήσεων τῆς Ἀνατολῆς δύναται νὰ ἔχωσι τὴν ἀξίωσιν ὅτι διοικοῦσι τὸν τόπον μόνον διότι φροντίζουν νὰ ὀνομάζωσι δημάρχους τοὺς ἀφωσιωμένους, ἢ μόνον διότι φροντίζουν νὰ εἰσπράξωσι τοὺς φόρους· ἄλλο δὲ πρὸς τοῦτο οὐδὲν οὐδέποτε ἔλαβε χώραν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, οὐδεμίᾳ ποτὲ Κυβερνήσει· ἐν αὐτῇ ἐφρόντισε νὰ ἐκμεταλλεύσῃ τοὺς ἀπείρους φυσικοὺς πόρους τοῦ τόπου, πρὸς εὐδαιμονίαν τῶν λαῶν, και οὐδεὶς ποτε ἐφρόντισε νὰ διδάξῃ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς τὰ περὶ προόδου αὐτῶν εἰς τὸν πολιτισμὸν, ὅπως γίνεται τοῦτο εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Εὐρώπης; πρὸς τῶν πεφωτισμένων και πετρικῶν Κυβερνήσεων. Ὅ,τι γίνεται ἐν τῇ Ἀνατολῇ γίνεται αὐτομάτως και ἄνευ τῆς ἐλαχίστης συνδρομῆς Κυβερνήσεως; τινος, εὐκολώτατα δὲ ἡδυνάτο τις νὰ πράξῃ ἐν αὐτῇ θαύματα· διότι οὐδεὶς φιλοτιμότερος τοῦ Ἀνατολίτου χριστιανοῦ και ἰδιῶς τοῦ Ἑλλήνος και οὐδὲν ἐλαττήριον ἰσχυρότερον τῆς φιλοτιμίας πρὸς παιδαγωγῆσιν τῶν λαῶν.

Ἄπασα λοιπὸν ἡ Ἀνατολὴ εἶναι και αὐτοδιοίκητος και εὐδιοίκητος, ἀρκεῖ μόνον νὰ γινώσκῃ τις νὰ κάμνῃ ὀρθὴν και οὐχὶ ἀντίστροφον χρῆσιν τῆς ποινῆς και τῆς ἀμοιβῆς, ὅπως συνειθίζει ὁ Ὁθων. Ἰνα δ' ἐκτιμήσῃ τις κάλλιον τοῦτο, ἀρκεῖ νὰ παραβῇ τὰ συμβαίνοντα καὶ ἐκάστην ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ καλουμένη Ἑλλάδι μετὰ τῶν γινομένων ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ, ἢ και ἐν αὐτῇ ἐτι τῇ Ἀσίᾳ και τῇ Ἀφρικῇ, ὅπου ὑπάρχουσι τίμιαι Κυβερνήσεις. Ἐν μὲν τῇ ἐλευθέρᾳ καλουμένη Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ὁθωνος ἄχρι τῆς σήμερον συνέβησαν ὅκα τὼ ἐπαναστάσεις (ἡ τοῦ Γρηγόρη, ἡ τοῦ Σπάρτου) και Ζέρδα, ἡ τῆς Μάνης, ἡ κατὰ τὴν Φθιώτιδα λεηστία, ἡ κατὰ τὴν Σεπτέμβριον ἐπαναστάσις τοῦ 1843, ἡ τοῦ Γκαϊώτου, ἡ τοῦ Παπακώστα και Βελέντζα και ἡ τοῦ Νκυπλίου.) πολλὰ ἀνατρεῖται και ἀπειροὶ συνωμοσίαι· ἐν δὲ τῷ Ἀονδίῳ, ἐν Μαγκαστρίας, ἐν Μασσαλίας, ἐν Τεργέστῃ, ἐν Λιθόρνῳ, ἐν Βιέννῃ, ἐν Ὁδισσῳ, ἐν Πετροῦπόλει, καθ' ἅπαντα τὰ παρά-

λια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ και ἐν Καλικούτῃ και ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει και ἐν ἄλλαις τισὶν ἐτι πόλεσι τῆς Εὐρώπης ὑπάρχουσιν Ἑλληνικαὶ κοινότητες. Αἱ Ἑλληνικαὶ αὗται κοινότητες και πάντῃ αὐτοδιοίκητοι εἶναι και εὐδαιμονοῦσι· ἐν ἄλλαις δηλαδὴ λέξεσιν ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις ὑπάρχουσι Κράτη ἐν Κράτεσιν. Ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν ποτε τὰ μεγάλα Κράτη, ἐν οἷς ἐδρεύουσι τὰ μικρὰ ταῦτα Ἑλληνικὰ Κράτη, ἔλαβον σπουδαίας ἀφορμὰς δυσαρεσκιδῶν κατ' αὐτῶν τοῦναντίον μάλιστα καθ' ἃς ἔχομεν θετικὰς πληροφορίας τὰ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ Κράτη εὐνοοῦσι τὰ ἐν αὐτοῖς μικρὰ, και ἀειποτε παρέχουσιν αὐτοῖς νέα προνόμια, και νέας ἀφορμὰς εὐγνωμοσύνης. Ἄλλως δὲ ἡ Ἑλλάς, ἥτις και ἐπὶ τουρκίας ἐτι ἐγέννησε τὸν Μαυροκορδάτον, τὸν Μεταξᾶν, τὸν Κολέτην τὸν Τρικούπην, τὸν Ζωγράφον, τὸν Λάζαρον Κουντουριώτην τὸν Θάνον Κανακάρην, τὸν Ζαΐμην, τὸν Κρεβατᾶν, τὸν Βίλλαν και πολλοὺς ἄλλους ὁμοίους τούτων, ἡδύνατο, νομίζομεν, νὰ γεννήσῃ σήμερον και καλλιτέρους αὐτῶν.

Ἀλλὰ πρωτίστη φροντίς και σπουδαιοτάτη μέριμνα τοῦ Ὁθωνος εἶναι τὸ νὰ μὴ ὑπάρξῃ που τοῦ Κράτους τοῦ ἀνθρώπου, τολμῶν νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰς σοφὰς! πολιτικὰς δοξασίας τοῦ ἡγεμόνος. Ὅθεν ἅμα διὰ τῶν κατασκόπων του ἀνακαλύψῃ ὅτι εἰς μέρος τι τοῦ Κράτους φετρῶσθαι τοιοῦτον τι ζυζάνιον, ἀμέσως φροντίζει νὰ ἐκρίζωσῃ τοῦτο διὰ τῶν μεταθέσεων μὲν και τῶν παύσεων, ἐὰν ἦναι ὑπᾶλληλος, και διὰ τῶν γνωστῶν αὐτῷ ἄλλων μέσων τῶν καταδιώξεων και τοῦ βανδαλισμοῦ ἐὰν ἦναι ἀπλοῦς πολίτης.

Μόλις κατὰ τὴν παρελθοῦσαν σύνοδον τῆς βουλῆς διεκρίθησαν ὡς καλοὶ ρήτορες δύο δικηγόροι, οἱ Κύριοι Διαμαντόπουλος και Δεληγιώργης και ὁ Ὁθων ἐγκαίρως ἐφρόντισε νὰ παραμερίσῃ αὐτοὺς τοῦ βήματος τῆς βουλῆς, εὐχαρίστως δὲ ἤθελε παραμερίσει αὐτοὺς, φρονοῦμεν, και αὐτοῦ τοῦ Κράτους του ἢ και αὐτοῦ τοῦ βίου, ἐὰν ἐδύνατο, ὅπως παραμέρησε και ἄλλους πολλοὺς ὁμοίους τούτων. Τούτου δὲ ἕνεκα ἡ Ἑλλάς πάσχει τῷ ὄντι σήμερον μεγάλην λειψυνδρίαν· ἀλλὰ μάρτυρα ἐπικαλούμεθα τὸν Θεὸν και αὐτοὺς τοὺς πρέσβεις τῶν ξένων δυνάμεων ὅτι τὸ κακὸν τοῦτο δὲν εἶναι ἔμφυτον, ἀλλὰ μόνον ἐπίκτητον, και ἀπλοῦν ἀποτέλεσμα τῆς ζηλοτυπίας τοῦ Ὁθωνος. Ἀς ἀπαλλαγθῇ ὁ τόπος τοῦ καταπιέζοντος αὐτὸν σήμερον βαρυτάτου μολύβδου, και ἡ Ἑλλάς θ' ἀναδεικνύει, ἐλπίζομεν, ἂν οὐχὶ ἀμέσως τοὺς Περικλεῖς της και τοὺς Δημοσθένεις της, τοὺς ἀρχιστῶν ὅμοιους ἀνδρας δυνάμενους νὰ παραβληθῶσιν, ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τοῦ τόπου τῶν, πρὸς Εὐρωπαϊοὺς, γεννηθέντας και ἀνατρεφέντας ἐν τοῖς μεγάλοις αὐτῶν ἔθνεσιν.

Ἄλλως δὲ τόπος, ὅστις τριάκοντα ὅλα ἐτὶ ἐδιοικῆθη συστηματικῶς και ἐκ προθέσεως διὰ τῆς ἀντιστροφῆς χρήσεως τῆς ποινῆς και τῆς ἀμοιβῆς

παύσωσιν αἱ καταπιέσεις. Ἐάν δὲ μεταβληθῇ ἐπὶ τὸ λογικώτερον τὸ ἐλθέριον καὶ βάρβαρον φορολογικὸν σύστημα τῆς ἀποδεκατώσεως τῶν προϊόντων, ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους ἐνδέχεται νὰ φθάσῃ καὶ μέχρι τῶν τεσσαράκοντα ἑκατομμυρίων. Ὁ Γάλλος οἰκονομολόγος Λεμαίτρ, σπουδᾶσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη (μέχρι τοῦ 1843) οἰκονομολογικῶς τὴν Ἑλλάδα, μᾶς ἐβεβαίωσε κατὰ τὸ 1849 ἐν Παρισίοις, ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶχε τότε εἴκοσι καὶ πέντε τοῦλάχιστον ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰσόδημα· ὁ δὲ κύριος Λεμαίτρ, ὅτε μᾶς ἔδιδε τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην, κατεῖχεν ἐν Παρισίοις τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τοῦ ὑποδιοικητοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Ἐκτοτε δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ πόροι τοῦ Κράτους ἐνδέχεται καὶ νὰ ἐδιπλασιασθῶσιν· ἀλλ', ἵνα μὴ φανῶμεν ὑπερβολικοὶ, περιορίζομεθα μόνον εἰς τὰ τριάκοντα ἑκατομμύρια· κατὰ δυστυχίαν ὅμως καὶ εἰς τεσσαράκοντα ἢ καὶ εἰς πεντήκοντα ἑκατομμύρια ἐάν φθάσῃ ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους, ἅπαντα τὰ εἰσοδήματα θέλουσι δαπανᾶσθαι εἰς τὰς καθημερινὰς ἀνάγκας τῆς τρεχοῦσης ὑπηρεσίας. Πικρὰ δὲ πείρα τοῦ παρελθόντος εἶναι ὁ ἀλανθαστότερος ὁδηγὸς τῆς περὶ τούτου κρίσεως ἡμῶν διὰ τὸ μέλλον. Καὶ δὲν εἶναι μακρὰν ἡ ἐποχὴ, ὅτε κατὰ τὸ 1852 καὶ 1853 ἡ Ἑλλάς εἶχε δεκατριῶν μέχρι δεκατεσσάρων ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰσόδημα, καὶ δι' αὐτῶν μόνον ἐπῆρκει εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς, καὶ ἴσως κατὰ τι κάλλιον. Σήμερον δὲ, καὶ τοι διπλασιασθέντων σχεδὸν τῶν εἰσοδημάτων, ἀλλ' ὅμως οὐδ' ἐνὸς λεπτοῦ ἔχομεν περισσεύμα, ἵνα δαπανῶμεν τοῦτο εἴτε πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ ἐθνικοῦ χρέους, εἴτε πρὸς βελτίωσιν τοῦ πολλὰς καὶ κατεπειγούσας ἀνάγκας ἔχοντος τόπου, ἢ τοῦλάχιστον, ἵνα ἀνακουφίσωμεν κατὰ τι τὸν λαὸν ἐκ τῶν ὑπερόγκων φόρων.

Καὶ τοι δὲ οὐδὲν ἐλπίζοντες ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος κυβερνητικοῦ ἐν Ἑλλάδι συστήματος, ἐν παρόδῳ ὅμως θέλομεν ὑποδείξει ἐνταῦθα καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύναται νὰ ὀρθοποδήσῃ ἡ Ἑλλάς καὶ διὰ τῆς Κυβερνήσεως.

Καὶ πρῶτον πάντων ἀπαιτεῖται τὰ μὲν ἔσοδα, ἐάν μὴ αὐξηθῶσι μέχρι τῶν τριάκοντα ἑκατομμυρίων, ὅπως εἶναι εὐκολώτατον, ἢ μέχρι τῶν τεσσαράκοντα, ὅπως εἶναι λίαν πιθανόν, καὶ οὐχὶ δύσκολον, τοῦλάχιστον ὅμως νὰ μὴ ἐλαττωθῶσιν, ἀλλὰ νὰ μείνωσι στάσιμα τοῦλάχιστον ἐπὶ ἕν ἔτος. Τὰ δὲ ἔσοδα διὰ τὴν τρέχουσαν ἢ τὴν καθημερινὴν ὑπηρεσίαν, οὐδέποτε πρέπει νὰ ὑπερβῶσιν, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, τὰ εἰκοσιν ἑκατομμύρια. Τοῦτο δὲ κατορθοῦται, ἐάν παύσωμεν τὰ λεγόμενα ἔσοδα ἀσφαλείας τοῦ Κράτους· διότι τοῦτο οὐδέποτε κινδυνεύει, ἐάν μὴ ἐντέχνως τρόπον τινὰ ἐπιβουλεύηται· ἐάν παύσωσι τὰ λεγόμενα βοηθήματα, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς διαφθοράν τῶν ἡθῶν καὶ ἐξώνησιν τῶν συνειδήσεων· ἐάν περιορίσωμεν τὰς κλοπὰς τοῦ δημοσίου πλούτου, καὶ ἰδίως ἐάν περιορίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν πλεοναζόντων ὑ-

παλλήλων, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγοι χρησιμεύουσιν ὡς ἀληθεῖς κηφῆνες πρὸς σκάνδαλον τῆς κοινωνίας καὶ διαφθοράν τῶν ἡθῶν καὶ τῶν χαρακτήρων. Ἄπαντες σχεδὸν οἱ τεσσαράκοντα ἑπάρχοι τοῦ Κράτους, καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ πρωτοκολλισταὶ αὐτῶν, καὶ οἱ κλητῆρες αὐτῶν εἶναι περιττοὶ, καὶ προσκόμματα μόνον φέρουσιν εἰς τὴν δημοτικὴν λειτουργομένην διοίκησιν. Πλειοτέρα προσοχὴ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ προσωπικοῦ τῶν νομαρχῶν, πάντῃ ἐλευθέρᾳ καὶ πάντῃ ἀνεπηρέαστος ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἐκλογῇ τῶν δημάρχων, τῶν παρέδρων καὶ τῶν δημοτικῶν συμβούλων, τοὺς ὁποίους ἅπαντας, πλὴν τοῦ νομάρχου, πρέπει νὰ ἐκλέγῃ μόνον ὁ λαὸς, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναμίξεως τῆς Κυβερνήσεως, καὶ πλειοτέρα τις δικαιοδοσία εἰς αὐτοὺς ἅπαντας, δύνανται κάλλιστα νὰ ἀντικαταστήσωσι τοὺς ἐπάρχους καὶ σύμπαν τὸ προσωπικὸν αὐτῶν μὲ μεγίστην ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ καὶ οὐκ ὀλίγην οἰκονομίαν τοῦ Κράτους. Εἰς Νομάρχης ἐν Γαλλίᾳ διοικεῖ διὰ μόνων τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων νομους, ἔχοντας πληθυσμὸν μείζονα τοῦ ἑκατομμυρίου, καὶ ἐνταῦθα οἱ νομάρχαι δὲν δύναται διὰ τῶν δημάρχων καὶ παρέδρων νὰ διοικήσωσι νομούς, μᾶλλον ἑκατὸν χιλιάδων κατοίκους ἔχοντας·

Ἐάν πρὸς τοῦτοις παύσωμεν τὰς πάντῃ περιττὰς οὐσας πρεσβείας τοῦ Λονδίνου, τῶν Παρισίων καὶ τῆς Πετροπόλεως· ἐάν ἀναθέσωμεν ἀμισθὶ ἐν πολλαῖς τῆς τε Τουρκίας, τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Μολδοβλαχίας καὶ ἀπείσης σχεδὸν τῆς Εὐρώπης πόλεσιν τὰ προξενικὰ καθήκοντα εἰς πλουσίους καὶ τιμίους ὁμογενεῖς, καὶ ἀπαλλάξωμεν οὕτω τὸ τε ἐμπόριον καὶ τὸ ναυτικὸν ἰδίως ἀπὸ τοῦ σμήνους τῶν προξενικῶν ἐμμισθίων ὑπαλλήλων, οἵτινες ἐνιαχοῦ ὡς ἄρπυιαι ἀπορρόφῳσι τὸ αἷμα τῶν πολιτῶν, καὶ ἀντὶ εὐκολίας οὐκ ὀλίγας δυσχερεῖας προξενοῦσιν εἰς τε τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὸ ναυτικόν· καὶ ἐάν ὡσαύτως μεταβάλλωμεν τὸ τε φορολογικὸν τῆς ἐπικαρπίας σύστημα καὶ τὸ σύστημα τῶν ποινικῶν φυλακῶν. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου φρονούμεν ὅτι, ἐάν ἔπαυεν ὁ δεκατισμὸς τῶν προϊόντων καὶ διενέμετο ὁ τῆς ἐπικαρπίας φόρος κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ τὴν ποιότητα τῆς γῆς ἢ κατὰ τὸ εἶδος τῆς φυτείας καὶ τῆς σπορᾶς, καὶ εἰς τὸ Κράτος, δαπανοῦν ἤδη περὶ τὰ δύο ἑκατομμύρια δραχμῶν μόνον πρὸς εἰσπραξίν τῶν φόρων, ἤθελε προκύψει μεγίστη οἰκονομία, καὶ εἰς τὸν λαὸν μεγάλη ἀνακούφισις ἐκ τῆς τρομερᾶς καταπιέσεως τῶν εἰσπρακτόρων, καὶ μεγίστη πρὸς τοῦτοις ἁμίλλα ἤθελε διεγερθῇ· διότι σήμερον ὁ δεκατισμὸς τῶν προϊόντων ὠφελεῖ μόνον τοὺς ἔχοντας μεγάλας ἐκτάσεις γῆς, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐδὲν καλλιέργουσι, οὐδὲν πληροῦνουσιν εἰς τὸ δημόσιον, καρποῦνται δὲ μόνον ἐκ τῶν νομῶν τῶν ἀκαλλιεργητῶν αὐτῶν γαιῶν· ἐάν δὲ ὁ τῆς ἐπικαρπίας φόρος διενεμηθῇ, ὡς εἴπομεν, τότε καὶ οὗτοι, ὄντες ἠναγκασμένοι νὰ πληρώσωσι φόρον τινα, ἤθελον καλλιερῆσαι τὰς γαίας των, καὶ οἱ μικροὶ ἰδιοκτῆται, γινώσκοντες ὅτι ἴσον φόρον θέλουσι πληρῶσαι, εἴτε μικρὸν εἴτε

μέγα εἰσόδομα παράγει τὸ κτῆμά των, θέλουσι προσπαθήσει νὰ ὠφελή-
θωσιν ἐξ αὐτοῦ ὅσον ἔνεστι πλεϊότερον.

Καθ' ὅς δὲ ἐλάβομεν θετικὰς πληροφορίες ἐν ὅλαις ταῖς φυλακαῖς τοῦ
Κράτους διαμένουσιν ἄεργοι, καὶ σήπονται κακοηθεύοντες ὥς ἐπὶ τὸ
πλεῖστον δισχίλιοι κατάδικοι μέχρι τρισχιλίων· τουτέστι πρὸς ἱκανο-
ποίησιν δῆθεν τῆς ἀδικηθείσης ὑπὸ τούτων κοινωνίας, τῆς μεγίστην
πασχούσης λειψανδρίαν, στεροῦμεν αὐτὴν τετράκις χιλίων μέχρις ἐξά-
κις χιλίων ἀνθρωπίνων χειρῶν, τῶν βωμκαλοτέρων μάλιστα καὶ τῶν ἱ-
κανῶν νὰ ἐκτελέσωσι πᾶν εἶδος ἐπιμόχλου ἐργασίας. Ἐκαστος μὲν κα-
τάδικος, ἐὰν ᾖ πέντης, λαμβάνει ἐκ τοῦ δημοσίου καθ' ἑκάστην ἡμέραν
τριάκοντα μόνον ἑκατοστὰ τῆς δραχμῆς, ἵνα δι' αὐτῶν διατρέφεται· ἄλ-
λὰ καίτοι πενιχρὰς καὶ γλίσχρου οὔσης τῆς ἐκ τοῦ δημοσίου διατροφῆς
τῶν καταδικῶν, τὸ δημόσιον ὁμῶς δαπανᾷ (συμπεριλαμβανομένων τῶν
ἐνοικίων τῶν φυλακῶν, τῶν μισθῶν τῶν δεσμοφυλάκων, τῶν μισθῶν
τῶν ἱατρῶν καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἐξόδων) δι' ἑκαστον κατάδικον καθ'
ἑκάστην ἡμέραν ἀνὰ ἐνενήκοντα καὶ πέντε ἑκατοστὰ τῆς δραχμῆς· του-
τέστι τὸ δημόσιον δαπανᾷ κατ' ἔτος εἰς μάτην καὶ πρὸς μεγίστην βλά-
βην τῆς κοινωνίας ἑξακοσίας χιλιάδας δραχμῶν μέχρις ἑνεακοσίων ἢ
καὶ ἐνὸς ἑκατομμυρίου καὶ ὑπομονῇ, ἐὰν ἡ φυλάκις καὶ ἡ τοσαύτη
δαπάνη ἐπέφερον ὡς ἀποτέλεσμα τὸν σωφρονισμὸν τοῦλάχιστον τῶν
τιμωρουμένων· πικρὰ πείρα ὅμως ἀπέδειξεν, ὅτι ἑκαστος κατάδικος, ἐὰν
ᾖ ῥέκτης εἰς τὸ κακὸν, ἐξέρχεται τῶν φυλακῶν δις καὶ πλεονάκις κα-
κοηθέστερος, θηριωδέστερος καὶ κακουργότερος ἑαυτοῦ, συγκρίνομένης
τῆς ἐπὶ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ ἐκ τῶν φυλακῶν καταστάσεως πρὸς τὴν πρὸ
τῆς φυλακίσεως.

Τὸ σύστημα λοιπὸν τῶν ποινικῶν φυλακῶν μᾶς φαίνεται δαπανηρό-
τατον εἰς τὸ Κράτος, ὀλεθριώτατον εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ σκληρότατον
καὶ καταστρεπτικώτατον εἰς τοὺς τιμωρουμένους, καὶ διὰ τοῦτο πρέ-
πει νὰ ἐπισπευσθῇ ὅσον ἔνεστι τάχιν ἡ μεταβολὴ αὐτοῦ. Πρὸς τὸν σκο-
πὸν δὲ τοῦτον ἡμεῖς ἐκ τοῦ προχείρου προτείνουμεν τὸ ἐξῆς σχέδιον.
Πρῶτον πάντων νὰ καθιερωθῇ διὰ νόμου, ὅτι ἑκαστος, ἀδικῶν τὴν κοι-
νωνίαν καὶ καταδικαζόμενος εἰς μείζονα τῆς ἐξαμηνίας φυλάκισιν, ἐὰν
ἐπιθυμῇ νὰ διατρέφεται ὑπὸ τοῦ δημοσίου, ὀφείλει νὰ ἐργάζηται ἐν ταῖς
φυλακαῖς ὑπὲρ μὲν τοῦ δημοσίου μέχρις ἀποτίσεως πάσης τῆς πρὸς δια-
τήρησιν αὐτοῦ δαπάνης· περισσεύματος δὲ προκύψοντος· ἐκ τῆς ἐργασίας
τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἅπαν τοῦτο νὰ χρησιμεύῃ πρὸς εἰρηνικὴν ἀποκατά-
στασιν τοῦ καταδικῶν μετὰ τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν φυλακῶν· διὰ τοῦ
εὐεργετικωτάτου τούτου νόμου θέλουσι προκύψαι ἄπειρα εὐεργετήματα
εἰς τε τὸ Κράτος, εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ εἰς τοὺς ἀδικήσαντας ὑπὸς δῆ-
ποτε ταύτην. Πρῶτον μὲν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους θέλει προκύψαι εἰς
τὸ δημόσιον τμησίον περίσσειμα τοῦλάχιστον πεντακοσίων χιλιάδων δραχμ.

μῶν· διότι εἴμεθα ἐνδομύχως πεπεισμένοι, ὅτι εἶναι ἀδύνατον οἱ κατάδικοι
νὰ μὴ κερδίσωσιν, ἐργαζόμενοι εὐθὺς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους, τοῦλάχισ-
τον τὰ δυο τρίτα τῆς πρὸς διατήρησιν αὐτῶν δαπάνης· δεύτερον δὲ δὲν
θέλει στερεῖσθαι ἡ κοινωνία τοῦ λοιποῦ τὰς χεῖρας δύο χιλιάδων ἀνδρῶν·
τρίτον δὲ δὲν θέλουσι κακοηθεύει οἱ κατάδικοι, καθήμενοι ἄργοι· ἀλλὰ
διὰ τῆς ἐργασίας καὶ προχειροτάτης τινὸς χριστιανικῆς διδασκαλίας κα-
τὰ ἑορτὰς καὶ κυριακὰς θέλουσι γαίνει ἡμερώτεροι τὰ ἥθη καὶ χρηστοὶ πο-
λίται· τέταρτον καὶ τελευταῖον ἐκ τοῦ περισσεύματος, τὸ ὅποιον ἀφεύ-
κτως θέλει προκύπτει μετὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἀπὸ τῆς ἐπασχολήσεως αὐ-
τῶν εἰς τινα τέχνην, ἑκαστος, ἐξερχόμενος τῶν φυλακῶν, θέλει ἔχει
ἑτοιμον σμικρὸν τι κεφάλαιον καὶ μίαν τέχνην, δι' ὧν δύναται ν' ἀποκα-
τασταθῇ χρησιμώτατος εἰς τὴν κοινωνίαν, τὴν ὁποίαν πρὸ τῆς φυλακί-
σεώς του ἠδίκησε· καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀρίστη ἱκανοποίησις, τὴν ὁποίαν ὁ
κατάδικος δύναται καὶ ὀφείλει νὰ παρέξῃ εἰς αὐτὴν, ὑπ' αὐτοῦ ἀδι-
κηθεῖσαν.

Ἐξακολουθοῦντες δὲ τὰς περὶ οἰκονομίας σκέψεις ἡμῶν, προτείνουμεν
ἐπίσης ὅτι τῶν οἰκονομικῶν ἐφόρων καὶ τῶν γραμματέων αὐτῶν τὰ κα-
θήκοντα πρέπει νὰ ἀνατεθῶσιν εἰς τοὺς ταμίαις, ἑνιαχοῦ μάλιστα εἰς τού-
τους· πρέπει νὰ ἀνατεθῶσι καὶ τὰ καθήκοντα τῶν τελωνῶν. Πάντων δὲ
τῶν ὑγιονόμων καὶ καθήκοντα καὶ τῶν γραμματέων καὶ σύμπαντος τοῦ
προσωπικοῦ αὐτῶν, ἑνιαχοῦ μάλιστα καὶ αὐτῶν τῶν λιμεναρχῶν τὰ κα-
θήκοντα νὰ ἀνατεθῶσιν εἰς τοὺς τελωνας, ἢ εἰς τοὺς ταμίαις.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπαλλήλων πάντων τῶν ὑπουργείων πρέπει νὰ ἐλατ-
τωθῇ κατὰ τὸ ἐν τρίτον, ἐὰν μὴ κατὰ τὸ ἥμισυ· οὕτω δὲ ἐκκαθα-
ρισθησομένης τῆς ὑπαλληλίας, πρέπει ἀναποφύκτως νὰ αὐξήσῃ ἡ μισθο-
δοσία τῶν τιμίων καὶ ἱκανῶν ὑπαλλήλων, ἵνα μὴ ἀναγκάζωνται οὗτοι νὰ
κλέπτωσι.

Ἐν τῶν μεγαλειτέρων αἰτίων τῆς ἐξαχειρώσεως τῶν ἡθῶν εἶναι ἀναν-
τηρήτως καὶ ἡ λιαν πρῶτος κατὰ δυστυχίαν εἰσαχθεῖσα καὶ παρ' ἡμῶν
πολυτέλεια· διὰ νὰ διορθωθῇ λοιπὸν τὸ ἡθικὸν τῶν ὑπαλλήλων, πρέπει
οὐχὶ μόνον νὰ μὴ ὑποθάληται, ἀλλὰ τούναντίον νὰ καταδιώκηται ἡ πο-
λυτέλεια. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον πρέπει νὰ δοθῇ τὸ καλὸν παράδειγ-
μα ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων τοῦ Κράτους ὑπαλλήλων καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ
τῆς Αὐλῆς, ἥτις οὐχὶ μόνον δὲν πρέπει νὰ ὑποχρῶνῃ τοὺς ὑποδεεστέ-
ρους εἰς τὸ νὰ συγχάζωσιν εἰς πολυτελεῖς βασιλικούς χοροὺς καὶ συνα-
γαστροφάς, ἀλλὰ τοῦλάχιστον καὶ νὰ ἀποδιώκῃ τούτους, ἄνδρας τε καὶ
γυναῖκας, ὁσάκις τοὺς βλέπῃ πολυτελῶς ἐνδεδυμένους.

Κατὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦτον ἀφεύκτως γίνεται οἰκονομία τῶν ἐξόδων
καὶ ἐπομένως πλεόνασμα, τό γε νῦν ἔχον, περὶ τὰ πέντε ἑκατομμύρια.

Ἐκ τοῦ περισσεύματος τούτου τὸ μὲν πρῶτον ἔτος νὰ δαπανηθῶσιν

ἀμέσως δύο μὲν ἑκατομμύρια πρὸς ἐξοπλισμὸν τοῦ ἔθνους διὰ τῆς συστάσεως ἀληθοῦς ἐθνοφυλακῆς· δύο δὲ ἕτερα ἑκατομμύρια, εὐσυνειδήτως ὅμως διαχειριζόμενα, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας, εἴτε διὰ τῆς συστάσεως τοιοῦτων γεωργικῶν τραπεζῶν, ὥστε ὁ γεωργὸς αὐθημερὸν τῆς παρουσιασθησομένης ἀνάγκης του νὰ δύναται νὰ δανείζηται πρὸς δύο ἢ τρία τοῖς ἑκατὸν, εἴτε διὰ τῆς βελτιώσεως τῆς ἐν ἀγρία καταστάσει ἤδη οὐσης κτηνοτροφίας, εἴτε κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον· τὸ δὲ ἕτερον ἐν ἑκατομμύριον, ἐὰν συγκατατίθηνται (ὡς πιστεύομεν ὅτι θὰ συγκατατεθῶσιν) αἱ ἐγγυήτριαι τοῦ ἐθνικοῦ δανείου δυνάμεις νὰ μὴ λάβωσιν αὐτὸ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ὡς τόκον καὶ χρεώλυτρον, νὰ χρησιμεύσῃ ἀμέσως πρὸς ὁδοποιεῖαν.

Τὸ δεύτερον μετὰ τοῦτο ἔτος, ἀνυπερβλήτων μενόντων τῶν ἐξόδων, τὰ ἔσοδα εἴμεθα βεβαίωτατοι ὅτι θέλουσιν αὐξήσῃ κατὰ δύο ἑκατομμύρια. Μὴ ἀποπερατωθέντος δὲ καθ' ὁλοκληρίαν τοῦ ἐξοπλισμοῦ τοῦ ἔθνους, πρέπει καὶ τὸ περίσσευμα τοῦ ἔτους τούτου νὰ δαπανηθῇ, καθ' ὅν ἐμνημονεύσαμεν τρόπον.

Τὸ τρίτον ἔτος τὰ μὲν ἔσοδα ἀφ' ὧν θέλουσι φθάσει τὰ τριάκοντα ἑκατομμύρια, τὰ δὲ ἔσοδα διὰ τὴν τρέχουσαν ὑπηρεσίαν δὲν πρέπει οὔτε κατὰ ὅβολον νὰ αὐξηθῶσιν. ἐξωπλισμένου δὲ τότε ὄντος καθ' ὁλοκληρίαν τοῦ ἔθνους, καὶ ἄλλων ὑπαρχουσῶν κατεπειγουσῶν ἀναγκῶν, πρέπει νὰ μεταβληθῇ κατὰ τι καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς δαπάνης τοῦ περισσεύματος.

Τότε τὸ κυριώτερον μέλημα τοῦ ἔθνους πρέπει νὰ ᾖ καὶ ὁ κανονισμὸς τῆς ἀποτίσεως τοῦ χρέους αὐτοῦ. Παρ' ἔθνους δὲ μικροῦ καὶ πτωχοῦ, καὶ οὕτω σκοπῶν διαχειριζομένου τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, αἱ ἐγγυήτριαι Δυνάμεις θὰ συγκατατεθῶσιν, ὡς δὲν ἀμφιβάλλομεν, νὰ λαμβάνωσιν ὡς τόκον καὶ χρεώλυτρον τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ δανείου ἐπὶ τρία τοῦλάχιστον ἔτη ἀνὰ δύο ἑκατομμύρια κατ' ἔτος. Πρῶτον λοιπὸν πάντων ἐκ τοῦ περισσεύματος πρέπει νὰ ἀποδίδωνται ταῦτα, ἵνα στερεωθῇ ἡ δημοσία πίστις καὶ ἵνα μὴ μᾶς ἀποκαλῇ, ὅπως ἄχρι τοῦδε, ἡ Εὐρώπη ἐν τῇ διαίᾳ ἀγανακτῇ αὐτῆς, χρεωκόπους.

Μετὰ τὴν ἀπότισιν τοῦ ἱεροῦ τούτου χρέους τῶν δύο ἑκατομμυρίων, πρέπει νὰ διανεμηθῶσι τὰ λοιπὰ ὀκτὼ ἑκατομμύρια τοῦ περισσεύματος ὡς ἐξῆς· δύο ἑκατομμύρια κατ' ἔτος πρέπει ἀφ' ὧν νὰ δαπανηθῶσιν πρὸς καταρτισμὸν τοῦ ἐθνικοῦ ναυτικοῦ· δύο ἑκατομμύρια πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας καὶ πρὸ πάντων τῆς κτηνοτροφίας· δύο ἕτερα ἑκατομμύρια πρὸς κατασκευὴν δημοσίων ἀμαξωτῶν δρόμων, συνάμα δὲ νὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ πολῖται δι' ἀγγραφείας ἢ προσωπικῆς ἐργασίας, νὰ κατασκευάσωσι βαθμηδὺν καὶ κατὰ μικρὸν ἀμαξωτοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐπαρχιακοὺς καὶ δημοτικοὺς δρόμους· δύο ἕτερα ἑκατομμύρια πρέπει νὰ δαπανῶνται κατ' ἔτος πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν κοινωφελῶν τεχνῶν καὶ τῆς

διὰ τὴν μεταποίησιν τῶν φυσικῶν προϊόντων τοῦ Κράτους βιομηχανίας. τὰ δὲ ἕτερα δύο ἑκατομμύρια νὰ δραπανῶνται πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν ἐθνικῶν πόρων τοῦ Κράτους.

Μεγαλειτέρου δὲ ὄντος ἐνταῦθα τοῦ κύκλου τῆς διαχειρίσεως τοῦ περισσεύματος, πλείονος δεῖται καὶ ἀναπτύξεως. Καὶ περὶ μὲν τῆς κατατίσεως τοῦ ἐθνικοῦ ναυτικοῦ ἢ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἐμπορικοῦ, δὲν ἔχομεν νὰ εἰπώμεν πολλὰ, διότι καὶ ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας εἶναι ἔτι μικρὸς, παραβαλλόμενος πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦτε ἐθνικοῦ καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ. Μὲ τὸ τοῦ πρώτου ἔτους περίσσευμα τῶν δύο ἑκατομμυρίων, ὅπερ διετέθη ὑπὲρ τοῦ ναυτικοῦ, βεβαίως δὲν δύναται τις νὰ κάμῃ καὶ μεγάλα πράγματα, οὐχ ἦττον ὅμως ἀναγκασιότατον θεωροῦμεν τὸ ποσὸν τοῦτο ἀποκλειστικῶς νὰ δαπανηθῇ ὑπὲρ τοῦ ναυτικοῦ, εἴτε πρὸς σύστασιν ναυτικῶν τραπεζῶν, εἴτε πρὸς τὴν κατασκευὴν ἑνὸς ἢ δύο πολεμικῶν πλοίων, εἴτε πρὸς ἄλλην τινὰ ναυτικὴν ἀνάγκην, διότι κατὰ μέγα μέρος διὰ τοῦ ναυτικοῦ ἐσώθη καὶ ἡδὴ καὶ ἐπὶ τῶν Περσῶν ἡ Ἑλλάς, καὶ ἄνευ καλοῦ ναυτικοῦ οὐδὲ νὰ ὑπάρξῃ δύναται, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ εὐδαιμονήσῃ καὶ νὰ μεγαλυνηθῇ.

Ἐκ δὲ τῶν δύο ὑπὲρ τῆς γεωργίας διατεθέντων ἑκατομμυρίων, ἐν μὲν καὶ ἡμισυ ἑκατομμύριον νὰ χρησιμεύσῃ ἀποκλειστικῶς πρὸς αὐξήσιν τοῦ κεφαλαίου τῶν γεωργικῶν τραπεζῶν, δανειζουσῶν προχειρότατα μετὰ τοσοῦτου τόκου, ὅσος, συλλεγόμενος κατ' ἔτος, ν' ἀρκῇ νὰ καλύπτῃ μόνον τὰς δαπάνας τῆς διαχειρίσεως τῶν χρημάτων τούτων καὶ τὰς ἐνδεχομένας ζημίας· ὥστε κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον τὸ ἐν καὶ ἡμισυ ἑκατομμύριον, ὃν ἀποθεματικὸν τοῦ ἔθνους κεφάλαιον, παραγωγικὸν μάλιστα πλούτου, καὶ κατ' ἔτος αὐξανόμενον ἐκ τῆς προσθήκης τοῦ νέου κεφαλαίου, ἐνδέχεται νὰ χρησιμεύσῃ ἢ δι' ἀπροβλέπτους νέας ἀνάγκας τοῦ ἔθνους ἢ διὰ τὴν ἀπότισιν τοῦ ἐθνικοῦ δανείου. Αἱ δὲ πεντακόσαι χιλιάδες δραχμῶν, πρέπει νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς προμήθειαν καὶ δωρεὰν γεωργικῶν ἐργαλείων ἐν εἴδει βραδείων εἰς τοὺς ἀριστεύοντας γεωργοὺς, ἢ καὶ πρὸς καθαρὰν χρηματικὴν βράβειον τῶν ἀριστεύοντων ἐξ αὐτῶν ἐν τῇ γεωργίᾳ καὶ τῇ κτηνοτροφίᾳ κατὰ τὰς ἐνιαυσίως γενησομένας Νομαρχικὰς ἢ Διοικητικὰς ἐκθέσεις.

Τὰ δύο ὑπὲρ τῆς ὁδοποιΐας ἑκατομμύρια πρέπει ἀφ' ὧν νὰ δαπανῶνται κατ' ἔτος πρὸς κατασκευὴν δημοσίων ἀμαξωτῶν δρόμων, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδεμία οὐδαμοῦ τοῦ κόσμου εἶναι ποτε δυνατόν νὰ γείνη πρόοδος οὔτε κατὰ τὴν κτηνοτροφίαν, οὔτε κατὰ τὸ ἐμπόριον, οὔτε κατὰ τὴν κοινωνίαν, οὔτε κατὰ τὸν πολιτισμὸν· καὶ ὁμοίως ἐν τῷ σώματι, ὡς περὶ αἱ ἀρτηρίαι ἐν τινὶ ὁμοίᾳ, οὕτως καὶ ἐν τῷ σώματι, πεφραγμένων οὕτων τῶν ἀρτηριῶν, δὲν δύναται νὰ κυκλοφορήσῃ τὸ αἷμα, καὶ νὰ διαθρήψῃ τὰ ὅργανα

τοῦ σώματος, οὕτω καὶ μὴ ὑπαρχουσῶν ἐν τινὶ χώρα ἀμαξωτῶν ὁδῶν, δὲν εἶναι ποτε δυνατόν οὔτε νὰ διατραφῇ, οὔτε νὰ ὑπάρξῃ, οὔτε νὰ εὐ-
 δαιμονήσῃ ἡ κοινωνία· διὰ τοῦτο ἐξάπαντος πρέπει νὰ κατασκευασθῶσιν
 ὅσον ἔνεστι τάχιον δημόσιαι ἀμαξωταὶ ὁδοὶ καθ' ἅπαν τὸ Κράτος· μία
 π. χ. ἀπ' Ἀθηνῶν διὰ Θηβῶν καὶ Λεβαδίας εἰς Ἀμύλαιν· ἑτέρα ἀπ' Ἀ-
 θηνῶν δι' Μεγάρων, Κορίνθου κτλ. εἰς τὰ πέρατα τῆς Πελοποννήσου· ἑ-
 τέρα ἀπὸ Μεσολογγίου διὰ Μακρυνόρους μέχρις Ἀνίνου, ἡ τῶν μεθο-
 ρίων· ἑτέρα ἐντεῦθεν, παραλία, μέχρι Μεσολογγίου, καὶ οὕτω καθέξῃς
 καὶ ὅλας τὰς πρωτεύουσας τῶν νομῶν τῆς Πελοποννήσου.

Δύο ἑκατομμύρια πρέπει νὰ δαπανῶνται κατ' ἔτος, εἵπομεν, πρὸς ἐ-
 νίσχυσιν τῶν τεχνῶν καὶ τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας. Εἶναι ἀπίστευτος
 ἡ ἀπόλυτος καὶ κατεπείγουσα ἀνάγκη, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ Ἑλλὰς πρὸς
 ἐνίσχυσιν τῶν τεχνῶν καὶ τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας. Ἐν τῶν μεγάλων
 αἰτίων τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος εἶναι βεβαίως καὶ ἡ
 λειψανδρία, ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε οὐδεὶς σχεδὸν ἐσκέφθη νὰ ἀντικαταστή-
 σῃ κατὰ τι τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀνθρώπων χειρῶν διὰ τῶν λίαν εὐχρή-
 στων οὐσῶν καὶ κοινωφελεστάτων ἤδη γενομένων ἐν τῇ Εὐρώπῃ μηχαν-
 ῶν· ἐν δὲ τῇ πολιτικῇ οἴκοθεν ἀπεπειράθη τοῦτο, μυρία ὅσα ἀπῆντησε
 προσκλήματα ἐκ μέρους στενοκεφάλων τινῶν ὑπαλλήλων τῆς Κυβερνή-
 σεως. Κατὰ τὸ 1859 πρῶτοι ἡμεῖς μετεφέραμεν ἐκ τοῖς Μασσαλίας
 Νόριαν, ἵνα ἀρδύωμεν δι' αὐτῆς ὕδωρ, καὶ ποτίζωμεν τὰ τεχνητὰ ἡμῶν
 λειβάδια, τὰ τοσοῦτον ἀναγκαῖα πρὸς χρῆσιν τῆς κτηνοτροφίας μας· ἐνῶ
 δὲ ὑπάρχει νόμος τοῦ Κράτους, καθ' ὃν πᾶν γεωργικὸν καὶ πᾶν βιομη-
 χανικὸν ἐργαλεῖον, μετακομιζόμενον ἐξωθεν, δὲν πληρώνει τελωνεῖον,
 ἐν ᾧ λέγομεν ὑπάρχει τοιοῦτος νόμος, ὁ Κύριος ὑπουργὸς τῶν οἰκονο-
 μικῶν μᾶς ἐπέμψε καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς φυλακάς, ἵνα πληρώσωμεν
 15)100 τελωνεῖον διὰ τὴν Νόριαν μας. Καταφυγόντες δὲ εἰς τὰ δικα-
 στήρια, ἐβιάσαμεν μὲν τὴν Κυβέρνησιν νὰ μᾶς ἐπιστρέψῃ τὰ ληστευθέν-
 τα ταῦτα χρήματα· ἀλλ' ἀμφιβάλλομεν ἂν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον εὐ-
 δαιμονοῦσι τὰ Κράτη. Διὰ νὰ ξεσπυρώσῃ δὲ ἐνταῦθα ὁ γεωργὸς ἡ διὰ νὰ
 στομπήσῃ ἑκατὸν κοιλὰ ἀραβοσίτου, πρῶτον μὲν θέλει ἀπολέσει τρία
 ἢ τέσσαρα κοιλὰ, δεύτερον δὲ θέλει δαπανῇσει εἴκοσι γυναικῶν ἡμερο-
 μίσθια ἢ δέκα ἡμερομίσθια ἀνδρῶν, ἀναλογεῖντα πρὸς εἴκοσι καὶ πέντε
 μέχρι τριάκοντα δραχμῶν προστιθεμένων εἰς ταύτας καὶ τῶν δέκα ἢ
 δώδεκα δραχμῶν ἐκ τῆς ἀπωλείας, τὸ ὅλον τῆς δαπάνης λογίζεται πε-
 ρὶ τὰς τριάκοντα πέντε δραχμὰς μέχρι τεσσαράκοντα δύο. Τὴν αὐτὴν ἢ
 καὶ πλεיותרὰν ἐργασίαν ἐκτελεῖ ὁ Εὐρωπαῖος μὲ μίαν μηχανὴν ἑκατὸν
 μέχρις ἑκατονπεντήκοντα φράγκων ἀξίας καὶ μετὰ δύο ἡμερομίσθια γυναι-
 κῶν, ἀναβαίνοντα εἰς τὸ ποσὸν τῶν τεσσάρων τὸ πολὺ δραχμῶν· ἡ δὲ
 ἅπαξ γενησομένη δαπάνη πρὸς ἀγορὰν τῆς μηχανῆς ἔσται τοῦλάχιστον

ἰστίος τοῦ γεωργοῦ· ὅτι δὲ εἵπομεν περὶ τῆς μνημονευθείσης μηχαν-
 νῆς, ἐρκαρίζονται καὶ περὶ θερμικῶν, περὶ ἀλωνστικῶν, περὶ ἐλαιοποι-
 ητικῶν, περὶ οἶνοποιητικῶν, περὶ βοτυροποιητικῶν μηχανῶν καὶ ἐν γέ-
 νει περὶ μηχανῶν παντὸς κλάδου τῆς τε γεωργίας, τῆς κτηνοτροφίας,
 καὶ τῆς βιομηχανίας. Διὰ τῶν κοινῶν ἐλαιοτριβείων ἀπαιτοῦνται νὰ ἐρ-
 γάζωνται βαρυντῶς καὶ ἀκαταπαύστως ἐπὶ δέκα ὀκτὼ ὥρας πέντε
 βωμάλαιοι ἄνδρες καὶ εἰς εὐρωστὸς ἵππος, ἵνα ἐλαιοτριβήσωσιν ἐπτακο-
 σίας πεντήκοντα ὀκάδας ἐλαίων, ἐν ἡμεροῦσιον. Διὰ δὲ τοῦ Εὐρωπαϊ-
 κοῦ ἐλαιοτριβείου τοῦ ἀξιολόγου Κυρίου Δουρούτη τέσσαρες μόνον ἄν-
 δρες, ἐργαζόμενοι ἀνέτως δέκα μόνον ὥρας, δύνανται νὰ ἐλαιοτριβήσωσι
 τρεῖς χιλιάδας ὀκάδας ἐλαίων· τὸ δὲ ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ
 ἐλαιοτριβείου ἔλαιον εἶναι καὶ πλεότερον καὶ ἀσυγκρίτως καλλίτερον.

Πρὸ πάντων λοιπῶν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ εἰσάξωμεν, καὶ ὅσον ἔνεστι
 τάχιον, τὰς μηχανὰς· ἵνα μὴ δαπανῶμεν δὲ ἀλλοτρίῳ αἰωνίως πρὸς προ-
 μῆθαι αὐτῶν, πρέπει νὰ μορφώσωμεν βαιθυδὸν Ἑλλήνας, ἵνα κατα-
 σκευάζωμεν πάσας ταύτας ἢ τοῦλάχιστον τὰς εὐκολωτέρας προχειρῶς
 ἐν τῷ τόπῳ. Ἀντὶ δὲ νὰ πείπωμεν, ὡς περ' ἄχρι τοῦδε, σωρεῖαν νέων
 εἰς τὴν Εὐρώπην, ἵνα σπουδάζωσιν ἐπιστήμας καὶ μάλιστα νομικὴν καὶ
 ἱατρικὴν, νὰ πέμπωμεν τοῦ λοιποῦ πολλοὺς μάλιστα τοιοῦτους, ἵνα
 σπουδάζωσι κοινωφελεῖς τέχναι, τὴν γεωργίαν ἢ τὴν κτηνοτροφίαν· μετὰ
 δὲ τὴν ἐπ' ἀνοδὸν αὐτῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης νὰ τοὺς ὑποδοθῶμεν, ἵνα ἀπο-
 κατασταίνωνται ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου εἰς τοὺς νομοὺς, εἰς
 τὰς ἐπαρχίας, καὶ εἰς τοὺς δήμους, καὶ χρησιμεύωσιν οὕτω ὡς διδά-
 σκαλοι καὶ βοηθοὶ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν· νὰ θέτωμεν βραβεῖα διὰ
 συναγωνισμοῦ καὶ ν' ἀμείβωμεν πλουσιοπαρόχως τοὺς ἀριστεύοντας, τοὺς
 κοινωφελεστέρους, τοὺς μεταδοτικωτέρους τῶν γνώσεων αὐτῶν, καὶ τοὺς
 ἐπιμελεστέρους.

Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὴν σημερινὴν ἀθλιεστάτην ποιότητα πολλῶν
 κατ' οὐσίαν ἢ κατὰ φύσιν ἀρίστων ὄντων ἐγχωρίων προϊόντων; ἔχομεν
 τὰς καλλιτέρας ἴσως ἐν τῷ κόσμῳ ἐλαίεας, ἀλλ' ὅμως, ὅταν ἀναγκαζώ-
 μεθα νὰ φιλοξενήσωμεν Εὐρωπαῖόν τινα, πρέπει νὰ ἀγοράσωμεν καὶ ἔλαι-
 ον τῆς Λούκας, ἵνα κατασκευάσωμεν τὴν σαλάταν, ἐνῶ μὲ τὰς Ἑλληνι-
 κὰς ἐλαίεας ἐδυνάμεθα νὰ κατασκευάσωμεν ἔλαιον ἴσως καὶ τοῦ τῆς Λού-
 κας καλλίτερον· ἔχομεν τὰς ἐκλεκτοτέρας καὶ τὰς ἀρίστους ἴσως ἐν τῷ
 κόσμῳ σταφυλὰς, ἀλλ' ὅμως εἴμεθα ἡναγκασμένοι καὶ ἐπὶ ἀπλοῦ τινοῦς
 ἀγρούων καὶ κτηνῶν καὶ Βουρδιγαλλικὸν οἶνον (bordau) καὶ καμ-
 πύριον καὶ Πάλλαν· ἀλλ' ὅμως ἡμεῖς ἀθλιὸς ῥιτινότητος οἶνος, καὶ τοι-
 οῦτον καὶ τὰς ἀπαιτούμεν τῷ κόσμῳ σταφυλῶν γενόμενος, προξενεῖ ὅμως ναυ-
 τίαν εἰς τοὺς εὐρωπαίους. Ἀνάγκη λοιπὸν πάντα νὰ καταβληθῇ μερίστη
 προσπάθεια πρὸς ἐντελῆ μεταποίησιν τῶν φυσικῶν ἡμῶν προϊόντων·
 τοῦτο δὲ πρέπει νὰ γείνη, καὶ ἵνα μὴ δαπανώμεθα, προμηθευόμενοι ταύ-

τα ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, καὶ ἵνα καταστήσωμεν ταῦτα ἐμπορεύσιμα εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν· ἀνάγκη πᾶσα νὰ συστηθῶσιν ἐπίσης εἰς διάφορα τοῦ κράτους μέρη καὶ οἰνοποιεῖα, καὶ ἐλαιοποιεῖα, καὶ βουτυροποιεῖα, καὶ βαμβακοκλωστεῖα καὶ προχειρότατα γεωργικὰ σχολεῖα, καὶ πρῶτυπα κτηνοτροφεία ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον καὶ τελειότερον. Τὰ δύο δὲ ταῦτα ἑκατομμύρια, τιμῶς διαχειριζόμενα, καὶ καλῶς κατ' ἔτος δαπανώμενα, ἐντὸς ὀλίγιστων ἐτῶν βεβαιοτάτα θέλουσιν ἐπιφέρει θαυμάσια καὶ παραγωγικώτατα ἀποτελέσματα.

Τὰ δύο τελευταῖα ἑκατομύρια ἐκ τοῦ περισσεύματος πρέπει νὰ δαπανῶνται, εἰπομεν, πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν ἐθνικῶν πόρων καὶ ἀνάπτυξιν ἐπομένως τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου. Ὡ! ἐνταῦθα ἐκπληττεται τῷ ὄντι ὁ νοῦς ἡμῶν, ἀναλογιζομένων τὸ μὲν τὴν πληθύν, καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἐθνικῶν πόρων, τὸ δὲ τὴν παντελεῖ ὀλιγωρίαν ἡμῶν πρὸς ἐκμετάλλευσιν τούτων.

Ἐκατομύρια καὶ δισεκατομύρια ἴσως ἄπειρα ριζῶν ἁγρίων ἐλαίων, ἐτοίμων πρὸς παραγωγὴν ἐθνικοῦ καὶ ἀτομικοῦ πλοῦτου, ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι, καὶ σήπονται ἢ καταστρέφονται· ἀλλ' ὅμως οὐχὶ μόνον οὐδείς ἄχρι τοῦδε ἐφρόντισεν, ἵνα καταστήται παραγωγικὴ καὶ κοινωφελὴ τὸν αὐτοφυῆ τοῦτον ἐθνικὸν πλοῦτον, ἀλλὰ ἀπαιτῶς δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἐγένετο καὶ πᾶν ὅ,τι ἦτο ἱκανὸν νὰ διακωλύσῃ τὴν παραγωγικότητα καὶ χρησιμότητα αὐτοῦ· εἴμεθα δὲ ἐνδομύχως πεπικμένοι, καὶ δυνάμεθα ν' ἀποδειξώμεν μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ κατὰξῆρα ὅρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ αὐτὸς ὁ φαλακρὸς Ὑμηττὸς τῆς Ἀττικῆς ἐδύναντο νὰ καλυφθῶσιν ὑπὸ παραγωγικωτάτων δασῶν ἐλαίων, ἐὰν ὑπῆρχε καλὴ θέλησις, καὶ ἐλαμβάνετο σμικρὰ κυβερνητικὴ πρόνοια. Ἀλλ' ἐνῷ οἱ Ἑνετοὶ ἄλλοτε ἐν ἐπτανήσῳ ἐβράβευον δι' ἐνὸς Ἑνετικοῦ χρυσοῦ νομίσματος πάντα τὸν δυνάμενον νὰ ἐξημερώσῃ ἐν ἁγρίῳ ἐλαιόδενδρον ἢ νὰ φυτεύσῃ καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ ἐν ἡμέρῳ τοιοῦτον, ἡμεῖς μέχρι μὲν πρὸ σμικροῦ ἐδημεύαμεν διὰ νόμου τὰ ἐγκετροζόμενα τοῦ δημοσίου ἄγρια ἐλαιόδενδρα, ἥδη δὲ διανέμομεν αὐτὰ ἐξ ἡμισείας μετὰ τοῦ ἐγκεντριστοῦ καὶ μάλιστα μετὰ τὴν δεκάστῃ (ἐπιμελείᾳ καὶ δαπάνῃ αὐτοῦ) ἀποκατάστασιν τῶν ἁγρίων καὶ ἀκάρπων πρίτερον ὄντων τούτων δένδρων· ἴσως τις ὑποθῇ ὅτι γράφωμεν μυθιστορήματα, ἀλλ' ἐὰν ὑπάρξῃ ἀμφιβολία τις, δυνάμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν ἰσχύοντα νόμον, τὸν πρὸ δύο ἢ τριῶν ἔτων μόλις ψηφισθέντα, τὸν θεωρηθέντα τότε ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὡς νόμον εὐεργετικὸν, τὸν ἐπαγγελλόμενον τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ κλάδου τούτου τῆς γεωργίας καὶ ἔχοντα ἐν τοσούτοις τὰς μνημονευθείσας διατάξεις, καθ' ἃς τὸ δημοσίον δημεύει κατὰ τὸ ἡμῖς τὴν περιουσίαν τοῦ ἐγκεντριστοῦ. Διὰ νὰ μὴ στερῇσωμεν δὲ τοὺς ἡγουμένους τῆς Καισαριανῆς καὶ τῆς Πεντέλης εὐτελεσταῖ τοινός εισοδήματος, ὅπερ καρποῦνται οὗτοι ἐκ τῆς ἐνοικιάσε-

ὅς ὅλου τοῦ Ὑμηττοῦ πρὸς νηὶν αἰγῶν, διατρηροῦμεν αἰωνίως τὰ ἐν αὐτῷ ἀξιόλογα αὐτοφυῆ ἄγρια ἐλαιόδενδρα εἰς θαμνὼνῃ κατὰστασιν· προσκαλοῦμεν δὲ παντὰ τὸν βουλούμενον νὰ ἴδῃ ἰδίῳι ὄμμασι παρὰ ταῖς Ἀθήναις ἐν τῷ Ὑμηττῷ ἅπαντα ταῦτα. Οἱ δὲ χωρικοί, μὴ εὐρίσκοντες συμφέρον νὰ ἐγκεντρίξωσι τ' αὐτοφυῆ ἄγρια ἐλαιόδενδρα τοῦ δημοσίου, ἐκτριζόνουσιν αὐτὰ, καὶ καθ' ἐκάστην πωλοῦσι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν ὡς καυσόξυλα. Ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ ἄλλοι πολλοὶ πολλάνκι ἡγοράσαμεν τοιαύτας ρίζας, ὡς καυσόξυλα, καὶ τὰς ἐφυτεύσαμεν μετ' ἐπιτυχίας. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τῶν πικτοῦ εἶδους πολιτισμοτάτων ἱαματικῶν ὑδάτων τῆς Ἑλλάδος, τί περὶ Σμυρίδος, τί περὶ σιπειοῦ, τί περὶ γκιανθράκων, τί περὶ πολλῶν ἄλλων ὀρυκτῶν, τί περὶ ἀποξηράνσεως τῆς Κωπαίδος λίμνης καὶ ἄλλων τινῶν τελμάτων καὶ λιμνῶν, τί περὶ ἀλυκῶν, καὶ τί περὶ πικτὸς εἶδους χρώματος μαρμάρων; Ἐν ἑακστον ἐκ τῶν στοιχείων τούτων παρ' ἄλλῳ τινὶ ἔθναι, ἢ, δικαιότερον εἰπεῖν, παρ' ἄλλῃ τινὶ κυβερνήσει, ἥτελεν ἀποτελεῖ τὸ οὐσιωδέστερον μέρος τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτος· παρ' ἡμῖν δὲ ἅπαντα ταῦτα, τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπιδαψιλευθέντα ἀγαθὰ, κατ' οὐδὲν σχεδὸν συντελέσαν ἄχρι τοῦδε πρὸς πλουτισμὸν τοῦ Κράτους, πρὸς εὐημερίαν καὶ εὐζωίαν τῶν πολιτῶν, καὶ πρὸς διάδοσιν τοῦ πολιτισμοῦ. Μόνῃ ἡ καλὴ ἐκμετάλλευσις τῶν ἀλυκῶν τοῦ Κράτους ἤτελεν αὐξήσει, κατ' ἃς ἔχομεν θετικωτάτας πληροφορίας, κατὰ δύο ἑκατομμύρια τὰ εἰσοδήματα αὐτοῦ. Ἀπαντα λοιπὸν ταῦτα ἀπικτοῦσι τὴν δραστήριον μὲν, ἀλλὰ συνάμα καὶ τὴν φρόνιμον καὶ τὴν κατ' ἐξοχὴν τιμὴν ἐκμετάλλουσιν, ἵνα κατὰστώσι παραγωγικὰ καὶ παρᾶξωσι πλοῦτον καὶ εὐημερίαν. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὸ ὀρισθὲν πρὸς τοιαύτην χρῆσιν ἡ δαπάνη πικτῶν τῶν δύο κατ' ἔτος ἑκατομμυρίων εἶναι μηδαιμὸν, παραβιλλόμενον πρὸς τοσαύτας καὶ τοιαύτας σπουδαίας καὶ οὕτως εἰπεῖν, γιγαντιαίας ἐπιχειρήσεις· ἀλλὰ πρέπει νὰ γείνῃ ὅσον τάχιον ἡ καλὴ ἀρχὴ καὶ ἃς μὴ λησμονήσωμεν τὸ σφόν τοῦ Ἡσιόδου ῥητὸν « εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθείης καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο » ἢ κάλλιον, ἃς μὴ λησμονήσωμεν τὸ κοινὸν μὲν καὶ τετριμμένον, ἀλλ' οὐχ ἥττον σφόν λόγιον, τὸ λέγον « ἀπὸ φρατοῦλι εἰς φρατοῦλι γεμίζει τὸ σακκοῦλι ».

Τίς ὁμῶς, νὰ πρᾶξῃ ταῦτα πάντα; ἡ διὰ τί ἄχρι τοῦδε οὐδὲν ἐγένετο; εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας δὲν ἀπόκειται εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ζῶντας ἤδη νὰ ἀπαντήσωσι σαφῶς καὶ ἐξηκριβωμένως καὶ μάλιστα νὰ αἰτιολογήσῃ, πρὸς τὴν ἀδυστάκτως ὁμῶς φρονοῦμεν, ὅτι μὲ τὸ ἐπικρατοῦν ἤδη καθέστησαν ὁμολογεῖσθαι οὐδὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατορθωθῇ; καὶ διὰ ταῦτα ἀρροῦνται κατὰ μέρος ἤτοι καὶ τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐγκαυχᾶται καὶ γυροῖ διὰ τὰ ἄχρι τοῦδε κατορθώματά της, στρέφουσαν τὴν προσοχὴν μας ἀλλαχοῦ, δηλαδή εἰς τὸ ἔθνος, καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἐν ἀλλοδαπῇ ὁμογενεῖς, καὶ φρονοῦμεν ἐπίσης ἀδυστάκτως ὅτι καὶ δι' αὐ-

τῶν μόνων, καὶ μὴ θελούσης τῆς Κυβερνήσεως, δυνατόν εἶναι νὰ κατορθωθῶσι τεράστια θαύματα ἐν Ἑλλάδι.

Ἐπιστολὴ δευτέρα.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὰ ἄρι τοῦδε προσφερθέντα ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ὑπὸ τῶν ἔξω δημογυνῶν χρήματα, ἐξ ὧν πολλὰ μὲν κατεσπαταλήθησαν, ἄλλα δὲ ἐχρησίμευσαν πρὸς βλάβην καὶ ἡθικὴν διαφθορὰν τοῦ ἔθνους, πολλὰ κατ' οὐδὲν ἐχρησίμευσαν, καὶ ὀλίγησαν μόνον ἔδωκεν ἡθικὴν σκοπίμως, κατὰ πᾶσαν, λέγομεν, πιθανότητα, τὰ χρήματα ταῦτα ὑπερβαίνουνσι τὰ πενήτηκοντα ἑκατομύρια. "Ἵνα μὴ δὲ ἐκληφθῶμεν ὡς ὑπερβολικοὶ, μνημονεύομεν ἐνταῦθα ὀλιγίστων τινῶν περιστάσεων, καθ' ἃς οἱ ἔξω ὁμογεγεῖς προσέφερον μυθώδη ποσά. Καὶ πρῶτον πάντων κατὰ τὸ 1854 προσεφέρθησαν ὑπὸ τῶν δημογυνῶν διὰ τὴν μεγάλην ἰδέαν, περὶ τὰ πέντε ἑκατομύρια 5.000.000

Πρὸς ἀνέγερσιν Ἀκαδημίας, δαπανηθέντα ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Σίνα ἄλλοι τοῦδε καὶ δαπανηθησόμενα μέχρις ἀποτετρατώσεως περὶ τὰ	3,000,000
--	-----------

Πρὸς ἀνέγερσιν Πανεπιστημίου καὶ προίκισιν αὐ-	3,000,000
τοῦ διάφοροι δημογεγεῖς περὶ τὰ	2,000,000

Πρὸς διαφόρους ἀγαθοεργούς σκοπούς ὁ Κύριος	2,000,000
Βερναρδάκης περὶ τὸ	1,000,000

Πρὸς ἀνέγερσιν Παρθενωγωγείου ὁ Κύριος Ἀρχά-	1,000,000
κης περὶ τὰς	500,000

Πρὸς ἀνάγερσιν καὶ προίκισιν Ἀστεροσκοπείου δ	500,000
Βασιλεὺς Σίνας περὶ τὰς	500,000

Πρὸς ἀνέγερσιν καὶ προίκισιν τῆς Ῥιζαρσίου ἐκ- κλησιαστικῆς σχολῆς (1) οἱ Ῥιζάρχοι περὶ τὸ	500,000 4,300,000
---	----------------------

εἰς μεταφορὰν	13,590,000
---------------	------------

(1) Τῆς πολυτέλειου ταύτης σχολῆς δυστυχῶς ὀλίγοιςτοί ἐφάνησαν ἄχρι τοῦδε οἱ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοὶ ἄνθρωποι. Πολλοὶ τῶν νέων, καίτοι ἄριστα σπουδάζοντες ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα, οὐδένα ὅμως πόρον ζωῆς προβάλλοντες ἐκ τοῦ ἱερατείου, τρέπονται εἰς ἄλλα ἔργα εἰς ἄλλας ἐπιτηδεύσεις. Διὰ τὴν διερωθεὶς δὲ ὁ κληρὸς, ποτεὶ πρῶτον να ληρῇ πρόνοια πρὸς διατροφήν αὐτοῦ. Καὶ πρῶτον πᾶντων πρέπει να ὀρθοῇ διὰ νομοῦ ὅτι πᾶς ἐγγράμιος ἱερεὺς, ἴσο ὕμνην τακτικῶς ἐν τινὶ ναὶ οὐνο δὴ ποτε χωρίον λαμβάνει μισθὸν τοῦλάχιστον ἑκατοντὰδ δραχμῶν κατὰ μῆνα. Πᾶς ὅμιος ἱερεὺς, ἐπερχομὴν ἐν πρωτεύουσιν δήμῳ, λαμβάνει μισθὸν ἑκατὶν πέντηκοντα δραχμῶν κατὰ μῆνα. Ἰᾶς ὅμιος ἱερεὺς, ἐπερχομὴν ἐν πρωτεύουσιν ἐπαρχίᾳ, λαμβάνει μισθὸν διακοσίων δραχμῶν κατὰ μῆνα. Ὁ δὲ ἱερεὺς πρωτεύουσιν νομοῦ λαμβάνει μισθὸν τριακοσίων κατὰ μῆνα δραχμῶν. Εἰς τοῦτο δὲ κυρίως ἔπρεπε να χρησιμεύσωσι τὰ ἐισπραγμένα ἐκ τῆς διалуθσεως τῶν μοναστηρίων χρημάτων. Ἄλλα ταῦτα ἐπαταλεύθησαν κακὴν κακῶς· καὶ ἤδη ὅμιος δὲν εἶναι δύσκολον να εὐρεθῶσι ἄνθρωποι πρὸς τοιοῦτον τινα ἱερὸν σκοπὸν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων μοναστηρίων. Πλὴν δὲ τοῦ νομοῦ τοῦτου πρὸς διατροφήν τοῦ κληροῦ, ποτεὶ να ἐκδοθῇ καὶ ἑτερος κανὼν τῶν αὐσπῶς να προστάτα τῶν ἱερέων κατὰ τὸν νομὸν δὲ τοῦτου οὐδεὶς ποτεὶ να γίνηται ἱερεὺς ἑστω καὶ τοῦ μικροτάτου χωρίου, εἰν μὴ ἔχῃ ἀπολυτήριον σχολαρχεῖου οὐδεὶς να δύναται να ἱερουρῇ ἐν πρωτεύουσιν

	ἐκ μεταφορᾶς	13,500,000
Πρὸς ἀνέγερσιν νοσοκομείου ἐν Μεσολογγίῳ οἱ		
K. K. Χατζῆ Κώστας περὶ τὰ		500,000
Πρὸς σύστασιν ὀρφανοτροφείου ἐν Ἀθήναις οἱ αὐ-		
τοὶ καὶ διάφοροι ἄλλοι ὁμογενεῖς περὶ τὰ		500,000
Πρὸς ἀνέγερσιν Ἀμαλιδίου ὀρφανοτροφείου καὶ		
προίκεισιν αὐτοῦ διάφοροι ὁμογενεῖς περὶ τὰ . .		2,000,000
Πρὸς ἀνέγερσιν Λυκείου ὁ μακαρίτης Βαρβάκης		
περὶ τὸ		1,000,000
Πρὸς ἀνέγερσιν τῆς Μητροπόλεως διάφοροι ὁμο-		
γενεῖς περὶ τὰς		500,000
Πρὸς ἀνέγερσιν μὴπῶ ἀνεγερθέντος ἔτι Πολυτε-		
χνείου, τοῦ χρησιμωτέρου ἴσως πάντων τῶν λοι-		
πῶν, κτλ, οἱ αὐδιδμοὶ Στουρνάρης καὶ Τσιτίσας		
περὶ τὰ		2,000,000
Πρὸς ἐκπαίδευσιν νέων εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ὧς		
ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἱατρῶν καὶ δικηγόρων διάφοροι ὁ		
ὁμογενεῖς περὶ τὰ		3,000,000
Πρὸς ἔκδοσιν συγγραμμάτων καὶ μεταφράσεων		
διάφοροι ὁμογενεῖς περὶ τὰ		2,000,000
Πρὸς ἔκδοσιν ἐφημερίδων, διάφοροι ὁμογενεῖς		
Πρὸς ἄλλην τινα χρῆσιν, τὴν ὁποίαν συστελλό-		
μεθα νὰ ἐνομάσωμεν, διάφοροι ὁμογενεῖς . . .		3,000,000
		<hr/> 30,000,000

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν τὰ μεγάλα ποσά, παραλειπομένων τῶν μικρῶν, ἐδωρήθησαν ὑπὸ τῶν ἔξω δημογυνῶν εἰς τὸ ἔθνος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν τῇ διαστήματι τριάκοντα περίπου ἔτων περὶ τὰ πεντήκοντα ἑκατομύρια. Δὲν εἶναι ἄρα δυνατόν νὰ δανεισθῶσιν εἰς αὐτὸ πρὸς τῶν ἰδίων μὲ τόκον τέσσαρα ἢ καὶ πέντε τοῖς ἑκατὸν ἔτερι πεντήκοντα τοῦλάχιστον ἑκατομμύρια ἐπὶ τοῦ παρόντος;

Διὰ τὴν γέννησιν δὲ τοῦτο, πρᾶττον μὲν τὴν πύστην τοῦ λοιποῦ παρὰ τῶν
ἐξω ὁμογενῶν πᾶσα ὅσα δὴ ποτε ἐν ἀγνοίᾳ τῶν κατεπειγουσῶν ἀναγ-
κῶν τῆς πατρίδος γενομένη καὶ ὧς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κακῶς ἐκτελουμέ-
νη συνδρομὴ, πᾶσα δωρεὰ καὶ πᾶσα πρὸς ἐπίδειξιν βοήθεια, τῇ ἐξαίρεσει
μόνον τῆς πρὸς ἐκδυσιν διδασκαλικῶν συγγραμμάτων ἐν ἄλλαις δηλ. λέ-
ξεσιν, ἐν εὐνοίᾳ καὶ ἀγαπῶσι τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν πατρίδα οἱ ἐξω ὁ-
μογενεῖς (καὶ ποτὶ τούτοις εὐνὴν βαλπονημίαν νομίζομεν, τὸ νὰ ἔχῃ τις τὸν

διότι οὐκ ἐπαρρήσια, ἐάν μὴ ἔχῃ τακτικὸν ἀπολυτῆριον γυμνασίου, καὶ οὐδαὶς νὰ ἱερουργῇ ἐν
προπαιδευτῶν νοσού, ἐάν μὴ ἔχῃ διπλόμα τῆς Ῥιζαρίου Θεολογικῆς σχολῆς, ἢ διδακτικόν
διπλόμα τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου.

ελάχιστον διαταγμὸν) νὰ παύσωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ διαφθεύωσιν αὐτὴν ἕνεκα ὑπερμέτρου πατριωτισμοῦ, ὥσπερ ὁ ἀδυνάτου χαρακτήρος πατὴρ διαφθείρει ἕνεκα ὑπερμέτρου φιλοστοργίας τὸ τέκνον αὐτοῦ, παρέχων αὐτῷ ἐν ἀφρονίᾳ ἅπαντα τὰ πρὸς δισχεδάσιν καὶ διαφθορὰν μέσα· διότι καὶ αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον οὐκ ἔστι καλὸν, ἐὰν μὴ καλῶς γίγεται· ἄλλως δὲ ἱκανὰ ἄχρη τοῦδε ἐγένοντο τοιαῦτα καλὰ καὶ διὰ τῆς συστάσεως καὶ προικίσσεως ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων καὶ διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως νέων, καὶ διὰ τῆς ἐξωνήσεως ἐφημερίδων, καὶ διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς παρασῆμων, καὶ οὐδεὶς δύνανται νὰ μᾶς ἐλέγξῃ ἐπὶ ἐλλείψει πατριωτισμοῦ, ἂν παύσωμεν τὴν ἄχρη τοῦδε τοιαύτην τῆς δωρεᾶς συνήθειαν καὶ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦδε νὰ σκοπώμεθα καὶ νὰ ἐνεργῶμεν ὑπὲρ τῆς ὅλης πατρίδος καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τὸ ἐμπορικώτερον καὶ ἐπωφελέστερον.

Ἀντὶ δὲ τούτων ὅλων, προτείνομεν νὰ συστηθῇ διὰ μετοχῶν χιλιοδράχμων μεγάλη τις ἀνώνυμος γεωργικὴ ἐταιρεία· ἀπαράβατος δὲ ὅρος τῆς ἐταιρείας ταύτης ἔστω τὸ νὰ μὴ λαμβάνωσιν οἱ μέτοχοι τόκον, μείζονα τῶν τεσσάρων ἢ πέντε τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῶν μετοχικῶν κεφαλαίων αὐτῶν· καὶ τὰ μὲν πραγματικὰ αὐτῆς κεφάλαια νὰ μὴ ᾖναι ἐλάσσονα τῶν πεντήκοντα ἑκατομμυρίων· νὰ ἀρχίσῃ δὲ τὰς ἐργασίας της, ἅμα πραγματοποίησιν τριάκοντα τοῦλάχιστον ἑκατομμύρια.

Τοιαύτη τις ἐταιρεία δύναται νὰ ἐκδώσῃ καὶ θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν ἀριθμὸν τραπεζικῶν γραμματίων τριπλάσιον τοῦ πραγματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου· ἅπαντα δὲ τὰ κεφάλαια αὐτῆς ἡ ἐταιρεία νὰ τοκίζῃ ΑΜΕΡΟ-ΛΗΠΤΩΣ κατὰ προτίμησιν εἰς τὴν γεωργίαν ἐπὶ ὑποθήκῃ τὸ πολὺ ΔΙ-ΠΛΑΣΙΑΣ ἀξίας γεωργικῶν κτημάτων μὲ τόκον ἰσάξινον τὸν τόκον, ὃν θὰ λαμβάνωσιν οἱ μέτοχοι ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ αὐτῶν κεφαλαίου· μόνον δὲ, ὅταν μένωσιν ἀρχὰ χρήματα ἐν τοῖς ταμείοις τῆς ἐταιρείας, δύνανται νὰ διαθέτῃ αὐτὰ μὲ τὸν αὐτὸν ἐπίσης τόκον καὶ τὰς αὐτὰς ἐγγυήσεις καὶ ἀσφαλείας καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐμπορίου ἢ τοῦ ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἢ καὶ ὑπὲρ ἄλλης τινὸς κτηματικῆς ἐπιχειρήσεως. Ἰσως ἐνταῦθα ἀντιτάξῃ τις τὸν ἐσχάτως ψηφισθέντα ὑπὸ τῶν βουλῶν περὶ τραπεζικῆς νόμον· ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ νόμος προσέβλεψε, νομίζομεν, καὶ περὶ συστάσεως γεωργικῶν τραπεζῶν. Ἄλλως δὲ οὐδεὶς ἐν τῷ κόσμῳ νόμος εἶναι ὑπέρτερος τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος, καὶ σήμερον ἴσια ἴσια περὶ σωτηρίας πρόκειται, διότι ἂν ἀφῆθῃ ἡ Ἑλλὰς ὅπως ἔχει, φθινύμεθα μὴ οἱ μεταγενέστεροι ἐρωτῶσι περὶ αὐτῆς, ὅπως ἡμεῖς ἐρωτῶμεν σήμερον, π.χ. περὶ Ἀβδηρῶν καὶ περὶ Ἀβδηριτῶν.

Ἵποτιθεμένου λοιπὸν ὅτι κατ' ἀρχὰς τὰ πραγματικὰ κεφάλαια τῆς ἐταιρείας ἔσονται τριάκοντα ἑκατομμύρια, τὰ ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ χρήματά της ἔσονται ἑνενήκοντα ἑκατομμύρια. Οὐδεμία δὲ ἀνάγκη ὑπάρχει νὰ μένωσιν ἐν τοῖς ταμείοις τῆς ἐταιρείας χρήματα νεκρὰ, ἢ ἀντιπροσω-

πεύωσι τὰ γραμμάτια· διότι ταῦτα κάλλιστα ἀντιπροσωπεύονται ὑπὸ τῶν ἐνυποθήκων γεωργικῶν κτημάτων, καὶ οἱ αἱ δὴ ποτε καὶ ἀνσυμβῶσιν ἐν Ἑλλάδι περιπίπτει, οὐδεὶς θὰ θελήσῃ νὰ ἐξαργυρώτῃ τὰ γραμμάτια τοιαύτης γεωργικῆς ἐπιχείρας, τιμῆως διοικουμένης, διὰ τὸν λόγον ἐνδεχομένου κινδύνου αὐτῆς· ἄλλως δὲ οὐδὲν ἀσφαλέστερον τῶν γεωργικῶν κτημάτων ἐν Ἑλλάδι, καὶ οὐδὲν συνειθέστερον τῆς καλῆς πίστεως.

Ἐξόδα τῆς τοιαύτης ἐταιρείας.

Διὰ τὸν τόκον τῶν τριάκοντα ἑκατομμυρίων τῶν μετοχικῶν κεφαλαίων	1,200,000
Δι' ἐξόδα διαχειρίσεως.	300,000
Δι' ἐνδεχομένας ζημίας καὶ ἄλλα ἀπρόβλεπτα.	500,000
	<hr/> 2,000,000

Ἔσοδα.

Ἐκ τοῦ τόκου τῶν ἑνενήκοντα ἐν κυκλοφορίᾳ ἑκατομ.	3,600,000
Ἀφαίρεσις ἐξόδων τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου.	2,000,000

Περίσσευμα καθαρὸν 1,600,000

Ἀπαν τοῦτο τὸ περίσσευμα μέχρι ὀβολοῦ νὰ δαπανᾷται εἰς τὰς πραγματικὰς καὶ τὰς μᾶλλον κατεπιγούσας ἀνάγκας τοῦ ἔθνους· καὶ αὕτη εἶναι ἡ μόνη πραγματικὴ εὐεργεσία, ἣν δύνανται ἄνευ ζημίας οἱ εὐποροὶ νὰ πράξωσιν ὑπὲρ ἀγαθοῦ, νοσημονοστάτου, δραστηριωτάτου καὶ ἀναξιοπαθοῦντος ἔθνους.

Ἐκ τοῦ περισσεύματος δὲ τούτου κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, ἐπειδὴ ἡ ἐπιχείρησις οὐτε πρὸς τὰς ἐγγυητρίδας τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ δανείου Δυνάμεις ἔχει ὑλικὴν τινὰ ὑποχρέωσιν, οὔτε τὴν ἐθνοφυλακὴν δύναται νὰ ὀργανίσῃ, διὰ τοῦτο τὸ ἐν ἑκατομμύριον πρέπει ἀφρεύτω· νὰ δαπανᾷται κατ' ἔτος πρὸς κατασκευὴν ἀμαξωτῶν δημοσίων δρόμων καὶ γεφυρῶν. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἅπασι ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ προικισθῇ μὲ τὰς ἀναγκασιτάτας τοῦλάχιστον δημοσίας οδοῦ καὶ γεφυρᾶς· πιστεύομεν δὲ ἀδιστάκτως ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν θέλει δυσκολεῖσθαι νὰ παρέξῃ εἰς τὴν ἐτερίαν τὴν ἄδειαν, ἵνα ἀσχολήσῃ καὶ δαπανήσῃ τὰ περισσεύματά της εἰς τοιαῦτα δημόσια ἔργα.

Τριακόσιαι χιλιάδες δραχμῶν μέχρι πεντακοσίων ἐκ τοῦ περισσεύματος τούτου νὰ δαπανηθῶσιν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους πρὸς προμήθειαν ἢ καὶ ἀγορὰν μιᾶς καταλλήλου ἐρημονήσου καὶ πρὸς κατασκευὴν ἐν κυκλοφορίᾳ τοῦ Κράτους φυλακῶν. Ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ καταστήματος ἡ ἐταιρεία νὰ ἀναλάβῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως εἰς εἶδος τι πολυετοῦς ἐργολαβίας τὴν διατήρησιν τῶν καταδικῶν· πιστεύομεν δ' ἐπίσης ἀδιστακτικῶς ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν θέλει δυσκολεῖσθαι νὰ παρέξῃ εἰς τὴν ἐταιρίαν τὴν ἐργολαβίαν ταύτην, προκαταβαλ-

λοῦσα συνάμα κατ' ἔτος καὶ ὅσα ἄχρι τοῦδε ἐδαπάνη πρὸς διατήρησιν τῶν καταδίκων, καὶ παρέχουσα ἐπίσης τὴν ἀπαιτουμένην στρατιωτικὴν συνδρομὴν πρὸς φύλαξιν τῶν καταδίκων. Οὕτω δὲ ἡ μὲν Κυβερνήτης θέλει οἰκονομεῖ πλείονστους τῶν τριακοσίων στρατιωτῶν διότι κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἤδη σύστημα τῶν φυλακῶν ἀμφιβάλλομεν ἂν ἀρκῶσι πρὸς φύλαξιν πάντων τῶν ἐν τῷ Κράτει καταδίκων πεντακῆσιοι στρατιῶται. Συγκεντρουμένων δὲ ὅλων τῶν καταδίκων ἐν ἐνὶ καταστήματι, ἐν ἐρημονήσῳ κινὶ μάλιστα ἀνεγερθησομένῳ, ἀρκούσι, νομίζομεν, ἑκατὸν ἢ διακῆσιοι στρατιῶται καὶ ἐν ἡ δύο πολεμικὰ πλοίαρκα πρὸς φύλαξιν αὐτῶν. Ἡ δὲ ἐταιρία, πλὴν τῆς ἄλλης ἀνυπολογίστου ἡθικῆς καὶ ὑλικῆς ὠφελείας, ἣν θέλει παρέχει εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, θέλει ὠφελεῖσθαι καὶ αὕτη κατ' ἔτος πλείονας ἴσως τῶν ἑπτακοσίων χιλιάδων δραχμῶν διότι, ἐὰν εἰσαχθῶσιν αἱ τέχναι, ὡς εἵπομεν, εἰς τὰς φυλακάς, καὶ ἐργάζονται οἱ καταδικοὶ, οὗτοι μὲν θέλουσι διατηρεῖσθαι ἀφ' ἑαυτῶν, ἡ δὲ ἐταιρία θέλει ἔχει καθαρὸν ὑλικὸν κέρδος τοῦλάχιστον ἅπαν τὸ ποσὸν, τὸ ὁποῖον θέλει λαμβάνει κατ' ἔτος παρὰ τῆς Κυβερνήσεως πρὸς διατήρησιν τῶν καταδίκων τὴν δὲ ὠφέλειαν ταύτην θέλει δαπανᾷ ἡ ἐταιρία εἰς ἕτερα κοινωνικὰ ἔργα.

Ἐκατὸν δὲ χιλιάδας δραχμῶν ἐκ τοῦ περισσεύματος τοῦ πρώτου ἔτους πρέπει ἀφύκτως νὰ δαπανηθῶσι πρὸς τε ἐκπαίδευσιν νέων Ἑλλήνων, σπουδάζόντων ἐν Εὐρώπῃ ἀποκλειστικῶς τὰς κοινωνικὰς τέχνας καὶ πρὸς ἀγορὰν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ διανομὴν ἐν Ἑλλάδι (ὅτε μὲν δωρεὰν πρὸς ἀμοιβὴν γεωργικῆς τιнос ἐπιδόσεως καὶ ἀριστεύσεως, ἄλλοτε δὲ καὶ ἐπὶ πληρωμῇ) τῶν εὐχρηστοτέρων καὶ κοινωνικωτέρων ἐν Εὐρώπῃ γεωργικῶν ἐργαλείων. Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος.

Κατὰ δὲ τὸ δεύτερον, μηδεμιᾶς δαπάνης ἀναγκαίας οὕσης πρὸς κατασκευὴν καταστήματος τῶν φυλακῶν καὶ διατήρησιν τῶν καταδίκων, ἀλλὰ τοῦναντίον καὶ ὑλικῆς ὠφελείας προκοπούσης ἐκ τῆς διατηρήσεως τούτων, ἡ ἐταιρία δύναται καὶ πρέπει νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς καὶ εἰς ἄλλα σπουδαιότερα καὶ μεγαλειότερα ἔργα.

Ἀναλλοιώτου δὲ μένοντος τοῦ περὶ ὁδοποιίας, τοῦ περὶ σπουδῆς νέων καὶ τοῦ περὶ μεταφορᾶς ἐξ Εὐρώπης ἐργαλείων καὶ μηχανῶν προγράμματος σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἑξῆς.

Πρώτιστον πάντων θεωροῦμεν ἀναγκαῖον τὸ νὰ ἀσχοληθῇ ἡ ἐταιρία σπουδαίως πρὸς κατανάλωσιν τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος καὶ εἰς ἄλλα ἔθνη διότι ἐν μόνῃ σχεδὸν τῇ Ἀγγλίᾳ δαπανώμενης ἤδη ταύτης, καὶ αὐξηθείσης μεγάλως τῆς περὶ αὐτῆς, ἐξέτασεν ἀπαισιωτικῶς ἡ ἄξια τῆς ἀλλὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐμάθameν εὐχαρίστως ὅτι συνέστησαν ἐταιρίαν καὶ οἱ καλλιεργῆται τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος τὴν ἐταίρειαν λοιπὸν ταύτην πρέπει νὰ βοηθήσῃ παντὶ σθένει καὶ ἡ μεγάλη ἐταιρία. Ἐν ἰσχυρὴν ἀπαιτεῖ ἐπίσης ὑπὸ τῆς συσταθησομένης ἐταιρείας καὶ ἡ ἤδη ὑ-

πάρχουσα ἀτμοπλοικὴ ἐταιρία. Κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, ἀναλόγως τῆς αὐξήσεως τῶν πόρων αὐτῆς, πρέπει νὰ συστήσῃ διὰ λογαριασμὸν τῆς διάφορα οἰνοποιεῖα καὶ ἐλασιτριβεῖα καὶ τυροποιεῖα εἰς διάφορα τοῦ Κράτους μέρη νὰ ἐνισχύσῃ παντὶ σθένει τὴν σκοληχοτροφίαν καὶ τὴν ἐν τῷ τόπῳ μεταουργεῖαν καὶ βαμβακουργεῖαν, ἵνα μὴ πωλῶμεν τὴν πρώτην ὕλην εἰς εὐτελεστάτας τιμὰς, καὶ ἀγοράζωμεν αὐτὴν μεταποιημένην εἰς μυθώδεις ἀπίστευτον καθίσταται, ἀλλ' ὅμως εἶναι ἀληθέστατον ὅτι ἡ Ἑλλὰς καίτοι ἐξάγουσα βαμβάκια, καταναλίσκει ὅμως διὰ τὰ ἱστοφόρα πλοῖα τῆς μεγίστης ποσότητος χονδρῶν καραβοπάνων τὰ ὁποῖα ἅπαντα προμηθεύεται ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς· τὰ παντὶ ἄρα γε ταῦτα δὲν ἔτο δυνατόν νὰ κατασκευάζῃ διὰ τῶν βαμβάκων τῆς καὶ διὰ τῶν καταδίκων τῆς ἡ Ἑλλάς, καὶ νὰ μὴ πληρώνῃ βαρύντατον φόρον εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς κατασκευὴν αὐτῶν; Πρωτίστη φροντίς τῆς ἐταιρείας πρέπει νὰ ᾖ καὶ ἐπίσης καὶ ἡ βελτίωσις καὶ ἐνίσχυσις τῆς κτηνοτροφίας· ἔχομεν πολλὰς αὐτοφυεῖς καὶ δυνάμεθα εὐκόλως νὰ κατασκευάσωμεν διὰ τῆς τέχνης καὶ τὰς καλλιτέρας ἴσως τοῦ κόσμου νομάς, ἀλλ' ὅμως διατρεφόμεθα καὶ ὑπηρετούμεθα ἐκ τῶν ἀθλιωτέρων καὶ τῶν πλέον ἐκπεφυλισμένων ζώων. Ἐπὶ δύο μόνον ἔτη ἐὰν ᾔθελεν ἡ Τουρκία νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ζώων ἐκ τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, ἡθέλαμεν ἀναγκασθῇ νὰ νηστεύωμεν τοῦ κρέατος διαρκῶς, ὅπως νηστεύουσι παρ' ἡμῖν ἅπαντες οἱ εὐρωπαῖοι, οἵτινες εἰς μὲν τὰς ἑαυτῶν πατρίδας εἶναι συνειθισμένοι νὰ τρώωσι κρέατα παχύτατα, παρ' ἡμῖν δὲ ἀναγκάζονται νὰ τρώωσιν ἰσχνότατα.

Σύντονον φροντίδα πρέπει νὰ καταβάλλῃ ἡ ἐταιρία καὶ εἰς τὸ νὰ ἐκμεταλλεύσῃ ἅπαντας τοὺς λοιποὺς παντοειδεῖς πόρους τοῦ ἔθνους· μόνῃ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν πολλῶν καὶ παντοειδῶν ἱματικῶν ὑδάτων καὶ λουτρῶν τῆς Ἑλλάδος ἐδύνατο νὰ παρέξῃ εἰς μὲν τὴν ἐταιρίαν μυθώδη ἴσως κέρδη· εἰς δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν, ἀκαταλόγιστον ὠφέλειαν ἱματικὴν τε, ὑλικὴν καὶ ἡθικὴν. Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι τὰ καλλίτερα καὶ τὰ πολυποικιλώτερα κατὰ τε τὰ ἱματικά στοιχεῖα καὶ τὸν βαθμὸν τῆς θερμότητος ἱματικά ὑδάτα, ἀλλ' ὅμως ὁ τόπος οὐχὶ μόνον σχεδὸν οὐδόλως ὠφελεῖται, ἀλλὰ τοῦναντίον, καθ' ὅς ἔχομεν θετικὰς πληροφορίας, δαπανᾷ κατ' ἔτος περὶ τὰς πεντακοσίας χιλιάδας δραχμῶν πρὸς προμήθειαν ἱματικῶν ὑδάτων ἀπὸ τῆς Γερμανίας· καὶ αὐτὰ τὰ ἀνωτέρας περιωπῆς πρόσωπα δασκίς ἔχουν ἀνάγκην ἱματικῶν λουτρῶν, ἀπέρχονται εἰς Γερμανίαν, ἐνῶ διὰ τὰς ἑαυτῶν ἱματικῶν ὑδάτων τῆς Ἑλλάδος ἐδύνατο τις νὰ σχηματίσῃ ἑνὶ μέσῳ τὸν ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου. Ἄλλοτε δὲ τις ἐθνικὸς κλέβει, τοῦ ὁποῖου τὴν ἐκμετάλλευσιν πρέπει νὰ ἀποπειραθῇ τοῦλάχιστον ἡ ἐταιρία, εἶναι ὁ ἑξῆς.

Γνωστὸν τοῖς πᾶσιν εἶναι ὅτι σύμπασα ἡ Ἑλλὰς δικαίως θεωρεῖται

ὡς κατ' ἐξοχὴν ἀμπελότοπος, γνωστὸν ἐπίσης εἶναι ὅτι ἅπασαι σχεδὸν αἱ σταφυλαὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι καὶ γλυκύτεραι καὶ ἡδύτεραι καὶ ἀρωματικώτεραι τῶν τῶν βορειοτέρων αὐτῆς σταφυλοφόρων εὐρωπαϊκῶν τόπων. Ἀλλὰ τοῦ πολυτίμου τούτου προϊόντος, πρὸ ὁποῖον στεροῦνται καθ' ὁλοκληρίαν πολλὰ ἄλλα πλούσια καὶ πολυπληθῆ ἔθνη, οὐδεμία γίνεται οὔτε ἐξαγωγή οὔτε καὶ ἐν τῷ τόπῳ διαρκῆς χρῆσις. Μόλις ἐπὶ ἓνα μῆνα ἢ ἐπὶ δύο ἔχομεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ἀπασὶ τῇ Ἑλλάδι, τοσοῦτον ἀφθόνους τῷ ὄντι τὰς σταφυλάς, ὥστε καὶ οἱ χοῖροι γέγονται τούτων ἔπειτα δὲ ἐκλείπουσιν καθ' ὁλοκληρίαν. Δὲν εἶναι ἄρα δυνατόν νὰ διατηρῶνται ἐπὶ πολὺ αὐταί; Δὲν εἶναι ἄρα δυνατόν καὶ νὰ ταξειδεύονται ὡς ἐμπορευμα; Τοιαῦται ἀπόπειραι ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις, καὶ ἂν μὴ συνέβαινον ἔκτακτά τινα περιστατικά εἰς τὸν ἀποπειραθέντα τὴν ἐπιχειρίσειν ταύτην, σήμερον ἴσως ἠθέλαμεν ἔχει πλήρη τὴν ἐπιτυχίαν τὴν ἀπόπειραν δὲ ταύτην ἐπράξαμεν ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ ἂν μὴ ἐσηπόμεθα ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐπὶ δύο ἔτη διότι διὰ πολιτικοῦ τινὸς ἄρθρου, προῖδομεν ὅσα δυστυχήματα συνέβησαν ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐξορκίσσαμεν τὴν Κυβέρνησιν νὰ προλάβῃ ταῦτα, ἂν μὴ λέγωμεν ἐσηπόμεθα ἐν ταῖς φυλακαῖς διὰ τοιοῦτον λόγον, ἴσως σήμερον ἠθέλαμεν πέμψῃ καὶ εἰς τὴν ἑκθεσὶν τοῦ Λονδίνου νεαρὰς Ἑλληνικάς σταφυλάς, καλῶς διατηρουμένας πρὸ ἐνὸς σχεδὸν ἔτους.

Σύντονον μέρμιναν πρέπει νὰ καταβάλλῃ ἡ ἑταιρία καὶ πρὸς μετοίκησιν γεωργῶν, κτηνοτρόφων καὶ τεχνιτῶν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἢ καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθὼς καὶ πρὸς ἐντελῆ, ἄνετον, καὶ χρήσιμον ἀποκατάστασιν αὐτῶν ἐν αὐτῇ. Εἶναι δὲ σκληρὸν τὸ νὰ βλέπῃ τις σήμερον ἄπειρα καὶ Γάλλων καὶ Ἀγγλῶν, καὶ Γερμανῶν νὰ μετοικῶσι καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Αὐστραλίαν, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν, καὶ εἰς ἄλλα ἀπώτερα ἔτι τοῦ κόσμου μέρη, ὅπου τὰ πάντα εἰς αὐτοὺς εἶναι ἄγνωστα, τὰ πάντα ξένα, ἕνα δὲ, καὶ ἰδίως τὸ κλίμα, τοῖς εἶναι κατάντικρυς πολέμια, εἶναι λέγομεν σκληρὸν, τὸ νὰ βλέπῃ τις καθ' ἑκάστην ταῦτα, καὶ τὸ νὰ μὴ βλέπῃ οὐδένα σχεδὸν γεωργὸν Εὐρωπαῖον νὰ ἔλθῃ πρὸς ἀποκατάστασιν ἐν Ἑλλάδι, ὅπου καὶ κλίμα εὐκράεστερον καὶ θερμότερον τοῦ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος θέλει εὐρεῖ, καὶ γῆν εὐφορωτάτην καὶ ἡθὴ ἡμερώτερη, καὶ συντομωτάτην πρὸς τούτοις καὶ εὐκολωτάτην ἀνταπόκρισιν θέλει ἔχει μετὰ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἔτι δὲ σκληρότερον εἶναι τὸ νὰ ἐνθυμηθῇ τις, ὅτι πολλὰ καὶ γεωργικὰ Ἑλληνικὰ οἰκογένεια, ἀποικίσασαι ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἐν Ἑλλάδι, ἀκολούθως ἠναγκάσθησαν νὰ μετοικήσωσι καὶ αὖθις εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν Τουρκίαν, ἣν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἐπιδέμησαν.

Μία τῶν κυριοδεστέρων φροντίδων τῆς ἑταιρίας μετὰ τὴν ὁδοποιίαν, τὴν διὰ παντὸς τρόπου ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας, τῆς κτηνοτροφίας, τῶν κοινωφελῶν τεχνῶν, καὶ τῆς ναυτικῆς εἶναι καὶ ἡ περὶ ἀποξηράνσεως

τῆς Κωπαίδος λίμνης, καὶ εἰ δυνατόν, ἡ περὶ χρησιμοποίησιν τῶν ἐν αὐτῇ ἐπιβλαβῶν ὑδάτων εἰς τὰς ξηρὰς πεδιάδας τῆς Ἀττικῆς; ὦ! πόσων ἑκατομμυρίων ὠφέλειαν ἤθελε παρέξει ἡ ἑταιρία εἰς τε ἑαυτὴν, εἰς τὸ Κράτος, καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, ἂν ἐξετέλει τὸ Ἡράκλειον τοῦτο ἔργον! δι' αὐτοῦ ἤθελε μετασχηματίσει δύο ἀπεράντους πεδιάδας τῆς τε Βοιωτίας καὶ τῆς Ἀττικῆς εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας, πολὺ καλλιτέραν ἴσως καὶ γονιμωτέραν καὶ αὐτῆς τῆς γονιμωτάτης γῆς τῆς Αἰγυπτου, τῆς ἀρδευομένης ὑπὸ τοῦ Νείλου ἐν ἄλλαις, δηλαδὴ, λέξεσιν, ἡ ἑταιρία διὰ τοῦ ἔργου τούτου ἤθελε παρέξει εἰς τὴν Ἑλλάδα μίαν ἀληθῆ χρυσοφόρον Καλλιφορνίαν, καὶ ἤθελεν ἐν βραχυτάτῳ διαστήματι χρόνου ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ διπλασιάσει ἴσως καὶ τριπλασιάσει τὰ μετοχικὰ αὐτῆς κεφάλαια. Δὲν ἀγνοοῦμεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι μέγα, δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ὠνομάσαμεν αὐτὸ « Ἡράκλειον », ἀλλὰ πόσα ἄλλα ἀσυγκρίτως μεγαλείτερα τοῦτου ἐξετελέσθησαν καὶ ἐκτελοῦνται καθ' ἑκάστην ἐν Εὐρώπῃ; Εἶναι ἄρα τὰ ἔργον τοῦτο μεγαλείτερον τοῦ τῶν ὑποβρυχίων τηλεγράφων καὶ μάλιστα τοῦ μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας προταθέντος ἄλλοτε ὑποβρυχίου σιδηροδρόμου, ὅστις βεβαίως ἤθελε γείναι, ἂν προέκυπτεν ὑλικὴ τις ὠφέλεια; Εἶναι ἄρα γε μεγαλείτερον τῆς διορύξεως τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ; καὶ εἰναι ποτε δυνατόν νὰ φοβώμεθα ὅτι μόνοι οἱ Ἕλληνες, οἱ κατ' ἐξοχὴν συνειθισμένοι ὄντες νὰ ὑπερνικῶσι τὰς δυσκολίας, καὶ νὰ γίνωνται ἀπὸ σμικρῶν σμικροτάτων μεγάλοι καὶ μέγιστοι, καὶ ἀπὸ πενήτων πενεστάτων, πλούσιοι καὶ βαθυπλοῦτοι, εἶναι, λέγομεν, ποτε δυνατόν νὰ φοβώμεθα ὅτι οἱ τοιοῦτοι Ἕλληνες θὰ ὀπισθοδρομήσωσιν ἐνώπιον τῆς δυσχερείας τοῦ ἔργου, ἀναλογιζόμενοι τὴν μεγάλην ἀναντιρρήτως παραγωγικότητα αὐτοῦ; ἂν ἀναμνησθῶμεν τί ἦσαν τὰ πρῶτον καὶ τί ἐγένοντο ἔπειτα οἱ Ζωσιμάδαί, ὁ Καπλάνης, ὁ Σίνας, ὁ Βερναδάκης, οἱ Ράλλαι, οἱ Ῥοδοκανάκai, οἱ Τοσίτζαι, οἱ Σεικιάραι, οἱ Λασκαρίδαι, ὁ Παπαγιάννης, καὶ πάντες σχεδὸν οἱ διαπρέποντες σήμερον καὶ μετὰ τῶν βαθυπλούτων, μεγαλεπιχειρηματικωτάτων καὶ μεγαλεπιβούλων εὐρωπαϊῶν Ἕλληνες οὐδόλως πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι οὐχὶ μόνον καὶ τὸ ἔργον τοῦτο θέλει ἐπιχειρήσει καὶ μετ' ἐπιτυχίας θέλει ἐκτελέσει μία τοιαύτη ἑταιρία, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἕτερα καὶ μεγαλείτερα καὶ δυσχερέστερα ἀρκεῖ μόνον νὰ συστηθῇ. Δυσχερὴ μὲν ἀλλὰ σπουδαίεστατα ἔργα εἶναι καὶ τὰ ἐξῆς ἡ διόρυξις τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ, δι' ἧς συγκοινωνεῖ ἀμέσως τὸ Ἀδριατικὸν Πέλαγος μετὰ τοῦ Αἰγαίου σιδηροδρόμου, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν περάτων τῆς Πελοποννήσου, διὰ τῶν ὀρεῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ συνδέων αὐτὴν μετὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας καθὼς καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα τίς ὅμως νὰ ἐπιχειρήσῃ ταῦτα; ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ὁθωanos; εἶναι μωρία τὸ νὰ ἐλπίζῃ τις παρ' αὐτῆς τοιαῦτα θὰ κυλῆται λοιπὸν τὸ ἔθνος αἰωνίως ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς διαφθορᾶς, ἣν ἐπιδαψιλεύουσιν ἀφθόνως εἰς αὐτὸ;

οὐχὶ βεβαίως. Καὶ πῶς; ἐπιτρέπεται ἄρα ν' ἀμφιβάλλωμεν περὶ τῆς διαθέσεως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ μάλιστα τῶν ἐξω ὁμογενῶν; καὶ εἶναι ποτε δυνατόν ν' ἀγνωσθῶσιν οἱ τελευταῖοι οὗτοι τὰ μέγιστα εὐεργετήματα, ἅπερ παρέσχον εἰς μὲν τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἡ ἑταιρία τῶν Ἰνδιῶν, εἰς δὲ τὸ Αὐστριακὸν ἡ τοῦ Λοῖδ ἑταιρία; καὶ δὲν παρέσχεν ἡ πρώτη εἰς μὲν τὴν Ἀγγλίαν ἑκατὸν εἰκοσιπέντε ἑκατομμύρια ὑπὸκῶν Ἰνδιῶν, καὶ ἅπειρον πλοῦτον, καὶ ἀκατατάλῳιστον δόξαν καὶ τὴν ἐπὶ πολλὰ ἔτη διαρκέσασαν καὶ σήμερον ἔτι ἀκμάζουσαν πρωτοβουλίαν τῆς πατρίδος αὐτῶν εἰς τὰ συμβούλια καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν μεγάλων ἐθνῶν; καὶ τί ἦτο ἡ Ἀγγλία, παραβαλλομένη πρὸς τὴν σημερινὴν ἔνδοξον καὶ τρισευδαίμονα κατὰστασιν αὐτῆς, πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας τῶν Ἰνδιῶν; Καὶ τί ἦτο ἡ Αὐστρία πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας τοῦ Λοῖδ; δὲν εἶχε κηρυχθῇ αὕτη ἄράγε εἰς κατὰστασιν χρεωκοπίας; δὲν ᾔθελε κατακερματισθῇ ἄράγε, ἢ ἴσως ἐξαλειφθῇ ἀπὸ τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτας, ἂν μὴ συνσταίνετο ἡ ἑταιρία αὕτη; καὶ δὲν εἶναι αὕτῃ ἡ ἑταιρία ἥτις καὶ σήμερον ἔτι διατηρεῖ μεγάλιν τὴν πρὸ πολλοῦ ἐκπεπτωκυῖν καὶ ἐτοιμὸν ἔχον οὔσαν Αὐστρίαν; Μόνοι ἄρά γε οἱ Ἕλληνες, οἵτινες διὰ μὲν τῆς ἀνδρίας τῶν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος εἰλκυσαν τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἀπὸ δυσμενεστάτου τὸ πρῶτον συμπαθέστατον καὶ ἀρωγὸν ἔπειτα διὰ δὲ τῆς εὐφυΐας τῶν καὶ τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ καὶ ἰδίως ἐμπορικοῦ νοός τῶν, ἐκπλήττουσι σήμερον ἅπαντα τὸν ἐμπορικὸν κόσμον, διὰ δὲ τῆς τιμιότητός τῶν εἰλκυσαν τὸν σεβασμὸν αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ ἐντίμως καὶ ἐν βραχεὶ διαστήματι χρόνου θρησχυρίζομένου πλούτου αὐτῶν κατέστησαν οἱ μονοπῶλαι τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὸ βαρόμετρον τοῦ ἐμπορίου πολλῶν μεγαλοπόλεων τῆς Εὐρώπης, μόνοι ἄρά γε, λέγομεν, οἱ Ἕλληνες θὰ στερήσωσι κατὰ τὸν πατριωτισμὸν, ἐνθ' ἄχρι τοῦδε παρέσχον ἐκπληκτικώτατα τεκμήρια αὐτοῦ, καὶ θὰ διστάσωσι νὰ συστήσωσιν ἑταιρίαν, ἥτις πρῶτον μὲν τοῖς παρέχει ἀσφάλειαν τῶν κεφαλαίων αὐτῶν, δευτέρον δὲ τόκον ἴσως μεγαλείτερον τοῦ ἐν Εὐρώπῃ παρεχομένου ὑπὸ πολλῶν ἐλληνικῶν κεφαλαίων, καὶ τρίτον ἐπαγγέλλεται τὸ μεγαλεῖον, τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος αὐτῶν; Καὶ πότε ἄλλοτε ἐπεκαλέσθη ἡ πατρίς τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν τέκνων τῆς καὶ ἀπέτυχε; Καὶ θὰ διστάσωσιν ὁ Σίνας, ὁ Βερναρδάκης, οἱ Ράλλαι, οἱ Ῥοδοκανάκai, οἱ Σεικιάραι, οἱ Σκαρμαγκά, οἱ Πετροκόκκινοι, οἱ Μαυροκορδάτοι, οἱ Λασκαρίδαι καὶ πάμπολλοι ἄλλοι νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, μετὰ τὴν παῦσιν βεβαίως τῆς τυραννίας καὶ τῆς διαρροῆς, τὰ περισσεύοντα κεφάλαιά τῶν διὰ τοιαύτην ἔθνοσωτήριον, ἀσφαλῆ καὶ ἐπιφύλαξι ἐπιχειρήσεων; Μόνον ὁ Βερναρδάκης καὶ ὁ Σίνας ἢ καὶ ὁ μεγαλειόβουλος Παπαγιάννης, ἂν συνεννοηθῶσιν εἰλικρινῶς καὶ θέσωσι τὰς πρώτας βάσεις πρὸς σχηματισμὸν τοιαύτης τινὸς ἑταιρίας, ἡ ἑταιρία αὕτη θέλει καταρ-

τισθῇ ἐν βραχυτάτῳ διαστήματι χρόνου, καὶ θέλει ἀρχίσαι τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς.

Περαιόντες δὲ τὸν λόγον εὐχόμεθα νὰ εἰσακουσθῇ ἡ ἀσθενὴς φωνὴ μας μόνον ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν, ἀδιαφοροῦμεν δὲ καθ' ὁλοκληρίαν περὶ τὰς λεπτομερίας· ἀπλοῦς μόνον πατριωτισμὸς καὶ καθήκον πρὸς φίλον μᾶς ἐνθαζρόνουςι νὰ γράψωμεν καὶ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, καὶ τοι οὐδέποτε ἀσχοληθέντας ἀποκλειστικῶς οὔτε περὶ τὰ ἐμπορικὰ, οὔτε περὶ τὰ οἰκονομολογικά· ὅ,τι ὅμως ἐξορκίζομεν τοὺς ὁμογενεῖς εἶναι τοῦτο πρῶτον μὲν νὰ ἀποφεύγωσι τοῦ λοιποῦ πάνταν ματαίαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐπίδειξιν· διότι εἶναι σκληρὸν τὸ νὰ θέλωμεν νὰ διαθροῦσθαι τίνα, ἀπὸ πολλοῦ ἐντελῶς νῆστιν διαμένοντα, μὲ Ἀναγὰς· δευτέρον δὲ νὰ μὴ ἐλπίζωσι τι ἀπὸ τοῦ ἐπικρατοῦντος κυβερνητικοῦ συστήματος· ἂν μάλιστα εἰσακουσθῇ ἡ ἀσθενὴς ἡμῶν δέησις, καὶ συστηθῇ τοιαύτη τις ἑταιρία, καλὸν εἶναι αὕτη νὰ μὴ ἀναμίξη πολὺ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησιν· διότι πανταχοῦ τοῦ κόσμου ἀπεδείχθη, ὅτι ὅπου ἀναμιγνύονται καὶ αἱ πατριωτικώτεροι καὶ φρονιμώτεροι καὶ τιμιώτεροι τοῦ κόσμου Κυβερνήσεις εἰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις, ἐκεῖ αἱ ἐπιχειρήσεις αὗται δὲν εὐδοκίμοῦσι· καὶ παράδειγμα τούτου φέρομεν ἐξ ἐνός μὲν τὴν Ἀγγλίαν, ἐξ ἄλλου δὲ τὴν ἐν Πάτραις οἰνοποιτικὴν ἑταιρίαν. Ἐπὶ τέλους φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἑταιρία πρέπει νὰ ἐπιφυλάξῃ εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ διανέμῃ μετὰ εἰκοσιπενταετίαν ἀπὸ τῆς συστάσεώς της εἰς δύο ἴσας μερίδας τὸ καθαρὸν κέρδος ἢ περισσεύμα· καὶ τὴν μὲν μίαν μερίδα νὰ ὠφελῇται αὕτη, παρέχουσα εἰς ἑκαστον μέτοχον πρὸς τῷ τόκῳ καὶ ἀνάλογον μέρος· ἢ ν' ἀγοράσῃ δι' αὐτῆς τὸ ἐθνικὸν δάνειον, καὶ οὕτω νὰ κατασταθῇ αὕτη ἡ δανειστρία τοῦ ἔθνους· τὴν δὲ ἐτέραν νὰ διαθέτῃ ὡς καὶ πρότερον ὑπὲρ τοῦ ἔθνους. Μετὰ πεντηκονταετίαν δὲ ἀπὸ τῆς συστάσεώς της ἡ ἑταιρία δύναται νὰ ἐπιφυλάξῃ εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ καρποῦται καὶ ἅπαν τὸ καθαρὸν κέρδος. Τότε δὴ τότε, ἡ μὲν Ἑλλάς, εἰμεθα ἐνδομύχως πεπεισμένοι θέλει κατασταθῇ ἀληθὴς γῆ τῆς ἐπαγγελίας, εὐδαιμῶν, ἔνδοξος, μεγάλῃ καὶ ἰσχυροτάτῃ· οἱ δὲ μέτοχοι καὶ ἰδίως οἱ καθιδρυταί, πρὸς τὸ μέγα καύχημα ὅτι ἀνδείξαν τοιαύτην τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, θέλουσι λαμβάνειν καὶ μέρος πενταπλάσιον ἴσως καὶ δεκαπλάσιον τοῦ κατ' ἀρχὰς ὁρισθέντος τέσσαρα τοῖς ἑκατὸν τόκου. Ταῦτα δὲ πάντα θέλουσι γίνεσθαι ἄνευ τινὸς ἔστω καὶ τοῦ ἐλαχίστου κινδύνου τῶν κεφαλαίων, καὶ ἄνευ τινὸς ζημίας τῶν μετόχων· διότι ἀμφιβάλλομεν ἂν πολλοὶ τῶν ὁμογενῶν λαμβάνουσι σήμερον τόκον τῶν ἐν Εὐρώπῃ εἰς διαφόρους ἐπιχειρήσεις διατεθειμένων χρημάτων αὐτῶν μείζονα τῶν τεσσάρων ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν. Οὐδὲν δὲ ἀσφαλέστερον τῶν ἐλληνικῶν γεωργικῶν κτημάτων, καὶ ἀμφιβάλλομεν ἐν ὑπάρχει τις ἀκριβέστερος εἰς τὰς δοσοληψίας καὶ τακτικώτερος τοῦ γεωργοῦ Ἕλληνο, ὅστις καὶ σήμερον ἔτι καίτοι

πληρόνων ἐνίοτε τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα τοῖς ἑκατὸν τόκον εἰς τὰ διὰ τὰς μικρὰς γεωργικὰς ἀνάγκας του δάνεια, καίτοι τῶν πάντων στερούμενος, καὶ σμικρὰ ἐκ τῆς γεωργίας ὠφελοῦμενος, σπανίως ὅμως δυστροπεῖ, καὶ οὐδέποτε σχεδὸν ἀδυνατεῖ νὰ πληρώσῃ μὲ τὴν ἐνυπόθηκον γεωργικὴν περιουσίαν του τὰ χρέη του. Οὐδεὶς δὲ κίνδυνος ὑπάρχει τοῦ νὰ μὴ δυνήθῃ νὰ ἐπασχολήσῃ καθ' ὅν προσηνυμονεύσαμεν τρόπον, ἡ ἔταιρία ἐν Ἑλλάδι, ὅσα καὶ ἂν ἤθελεν ἔχει ἑκατομμύρια. Τὰ πάντα δυστυχῶς σήμερον ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ τῆς ὀξυνοίας, τῆς δραστηριότητος, ἡ καὶ αὐτῆς τῆς μεγαλοφυΐας σήπονται, καὶ μόνον κεφάλαια, τιμίαν Κυβέρνησιν καὶ καλὴν θέλησιν ἀπαιτοῦσιν, ἵνα γείνωσι παραγωγικώτατα, καὶ ἵνα ἐκπληξώσιν οἱ Ἕλληνες καὶ αὐθις οὐχὶ μόνον τὴν βάρβαρον Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀνατολήν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν προσέτι τὴν πεφωτισμένην Δύσιν, ἡ καὶ ἅπαντα τὸν κόσμον διὰ θαυμάτων, ἂν οὐχὶ μεγαλύτερων, τοῦλάχιστον ὅμως ἐφαμίλλων τῶν τῶν ἀρχαίων αὐτῶν προγόνων. Ὡς ὅποση δόξα καὶ οἷα ἀθανασία προσδοκᾷ τοὺς μέλλοντας νὰ ἐπιχειρήσωσι πρῶτοι, καὶ ἐκτελέσωσι τοιοῦτόν τι σχέδιον, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης αὐτῶν ὑλικῆς ζημίας, ἡ μάλιστα καὶ μὲ ὠφέλειαν ἀνυπολόγιστον.

Διαρκούσης τῆς τυπώσεως τοῦ ἀνὰ χεῖρας ὑπομνήματος ἀνέγνωμεν μετὰ συγκινήσεως ἐν τισιν εὐρωπαϊκαῖς ἐφημερίσιν εὐμενεῖς ἐπικρίσεις τοῦ πρώτου ἡμῶν ὑπομνήματος· τὰς κρίσεις ταύτας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου θέλομεν δημοσιεύσαι διὰ τοῦ τρίτου ἡμῶν ὑπομνήματος. Συνάμα δ' ἐλάβομεν καὶ συγχαρητήριον ἐπιστολὴν πολυτίμου τινὸς φίλου, ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς.

Ὡφελούμαι δὲ περιστάσεως ταύτης, ἵνα προσέσω ἐνταῦθα παρατηρήσεις τινὰς περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἀβούτ δημοσιευθέντων διὰ τοῦ συγγράματος αὐτοῦ « ἡ Σύγχρονος Ἑλλάς » (La Grèce contemporaine) καὶ ἑτέρας τινὰς κρίσεις τοῦ Κόμητος Καρλέιλ, πρῶην ἀντιβασιλέως τῆς Ἰρλανδίας.

« Ὁ Ὄθων λέγει ὁ Κ. Ἀβούτ, οὐδέποτε ἐσυγχώρησε τὴν ὑπαρξίν δικαστηρίων ἀνεξαρτήτων ἐν Ἀθήναις, ἐπεὶ δὲν ἀνέχεται τὸ ἰσόβιον τῶν δικαστῶν. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ σύνταγμα καθιέρωσε τὸ ἰσόβιον τῶν δικαστῶν· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς Ὄθων ἀμέσως μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὑφαρπαγὴν τοῦ συντάγματος, ἠσχολήθη ν' ἀνακτήσῃ τὸ ὑφαρπαγέν. Εἶναι λοιπὸν ἀπόλυτος κύριος εἰς τὸ Κράτος τοῦ. Εἶναι δὲ περιττὸν νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ Ὄθων δὲν ἀγαπᾶται. Οἱ Ἕλληνες οὐδέποτε θέλουσι συγχωρήσει τὸ θρησκευμα καὶ τὴν καταγωγὴν τοῦ

» Ὄθωνος, καὶ ἂν οὗτος ᾗτο ὁ καλλίτερος καὶ νοημονέστερος βασιλεὺς » τοῦ κόσμου. » (1).

Κατὰ τὸ ἄρθρον 36 τοῦ συντάγματος ὁ Βασιλεὺς ὠρκίσθη νὰ προστατεύῃ τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων.

Πόσον ὅμως πιστῶς ἐτήρησε καὶ κατὰ τοῦτο τοὺς ὅρκους του ὁ Ὄθων δὲν εἶναι τοῦ παρόντος χρόνου νὰ ἐξετάσωμεν ἐν λεπτομερείᾳ. Ὄθεν ἀρκούμεθα μόνον εἰς τὸ ἐξῆς περιστατικόν.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος διαιρεῖται εἰς 25 ἐπισκοπὰς ἐρθοδόξων. Ἐν ᾗ δὲ ἅπαν τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἐβρίθε καὶ βρίθει ἐπισκόπων τοῦ Λυτικοῦ δόγματος, ὁ Βασιλεὺς, μὴ διορίζων ἐπισκόπους ὀρθοδόξους πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἀποθηνησκόντων, περιώρισε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς τρεῖς μόνους· καὶ οὐδέποτε ἴσως ἤθελε πληρώσει τὰς ὑπὸ τοῦ θανάτου κενωθείσας θέσεις, ἐὰν μὴ ἐβίαζεν αὐτὸν εἰς τοῦτο ἡ ἀπόπειρα ἐπαναστάσεως τοῦ Μοναχοῦ Παπουλάκου.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἐδανείσθη ὁ Ὄθων, νομίζομεν, ὑπὸ τῆς Αὐστρίας. διότι καὶ εἰς τὸ Βασιλεῖον τῆς Οὐγγρίας ὑπῆρχον ὁκτὼ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι. Ἡ δὲ Αὐστριακὴ Κυβέρνησις, μὴ διορίζουσα νέους πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν θνησκόντων, περιώρισε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς τρεῖς μόνον, καὶ μόλις μετὰ τὴν ἐπαναστάσιν τοῦ 1849 ἐπέτρεψε τὸν διορισμὸν νέων. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Αὐστρία κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους προσπαθεῖ ν' ἀποπλύνῃ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον. Ἀλλὰ τὸ ἐξοχὸν πνεῦμα τοῦ Ὄθωνος εἶναι πάντοτε ἔτοιμον νὰ συλλέξῃ πᾶν δυσώδες Αὐστριακὸν ῥάκος καὶ νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸ ὡς ἔνδυμα δόξης.

Περὶ δὲ τῆς ξενικῆς καταγωγῆς τοῦ Ὄθωνος δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ εἰπώμεν πολλά, διότι δὲν βλέπομεν κατὰ τί ἡδύνατο νὰ βλάβῃ αὐτὴ τοὺς Ἕλληνας, ὥστε νὰ μὴ τὴν συγχωρίσωσι. Μήπως ὑπάρχει μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων σπουδαῖός τις ἀντίζηλος τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου; καὶ ὑπάρχει ἄρα Ἕλληνας τις, πρεσβεύων, ὅτι καὶ ὁ Βασιλεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ Ἑλληνικὴν καταγωγὴν; ἀλλὰ πόθεν προέρχεται ἄρα γε ἡ ἀπάτη αὕτη τοῦ Κυρίου Ἀβούτ; Οἱ Ἕλληνες ἄρά γε δὲν συγχωροῦσι τὴν ξενικὴν καταγωγὴν τοῦ βασιλέως των, ἡ τὸνναντίον; ἀς συμβουλευθῶμεν περὶ τούτου αὐτὸν τὸν Κύριον Ἀβούτ. « Ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Βασιλίσσα λέγει ὀλίγον » κατωτέρω ὁ Κύριος Ἀβούτ, ὁμιλοῦσι λίαν καθαρῶς μάλισα, τὰ Ἑλληνικά· « ἀλλ' ἡ καρδία των εἶναι Γερμανικὴ (ἀνάγνωθι μᾶλλον Αὐστριακὴ)· οἱ » δ' Ἕλληνες γινώσκουσι καλῶς τοῦτο. Ἡ Βασιλίσσα ἀρέσκειται μὲν ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ δι' αὐτὴν τ' ἀρεστότερα πάντων τῶν ἐν αὐταῖς εἶναι » τὰ Βασιλικὰ ἀνάκτορα, οἱ Βασιλικοὶ κῆποι, οἱ Βασιλικοὶ ἵπποι, ἡ Βασιλικὴ ἐπαυλὶς, καὶ οὐκ ἅπαντες οἱ χαίρεσσιμοι, τοὺς ὁποίους εὐχαρίστηται δεῖξαι, οἰκισμένην τὰς ὁδοὺς· ὁ δὲ Βασιλεὺς ἀγαπᾷ μὲν τὸν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΦΙΛΗΣ ΚΕΝΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥΡΙΟΥ

» Βασιλικὸν θρόνον, ἀλλ' ἤθελεν ἀγκυπῆται κάλλιον τὸν Αὐτοκρατορικόν»
 » καὶ οὐδόλως ἀγαπᾷ τὸν λαόν του. Εὐχαρίστω· συγχωρεῖ τὰ ἐγ-
 » γλήματα, ὅταν δὲν ἔπαθεν αὐτὸς ἐκ τούτων· ὁσάκις δὲ τοῦ καταγγέ-
 » λεται δολοφόνος τις ἢ κλέπτης νομίζει, ὅτι τὸν δικαιολογεῖ, λέγων,
 » εἶναι ἀφωσιωμένος εἰς τὸν θρόνον μου. (1)

Κατὰ πᾶσιν δὲ περιπτώσιν ὁ Κ. Ἀβούτ ἐπαναλαμβάνει τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ πρᾶξιγματι, ὁμιλῶν μετ' ἐμφάσεως ἐν τῇ μεταγενεστέρῳ συγγράμματί του « τὸ ζήτημα τῆς Ῥώμης » περὶ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἀναγνωρίζει μὲν τὴν γονιμότητα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἀλλ' οὐδόλως τὴν καλὴν διοίκησιν αὐτῆς.

Ὁ δὲ πρῶτον Ἀντιβασιλεὺς τῆς Ἰρλανδίας κόμης Καρλαϊλς ἐν τῇ ἐφημερίδι τῇ ἐπιγραφομένῃ « αἱ Τουρκικαὶ καὶ Ἑλληνικαὶ θάλασσαι » κρ-
 » ρύττει ὅτι « ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος εἶναι ἡ ἀνικαρω-
 » τέρα καὶ κακοηθεστέρα καὶ πρὸ πάντων ἡ πλέον περιφρονητέα πάσης
 » ἄλλης κυβερνήσεως, ἣν ἔθνος τι κατεδικάσθη ποτὲ ν' ἀνεχθῇ « as the
 » most inefficient, corrupt, and above all, contemptible with
 » wich a nation was ever cursed. (2).

Τὸ νὰ φέρῃ λοιπὸν τις φουστανέλαν οὐδόλως σημαίνει ὅτι ἔγεινεν ἐκ καρδίας Ἑλλήν· ἀλλὰ μόνον ὅτι ἔγεινε τοιοῦτος δι' ἐνὸς ράκου (παλαιοπάνου)· διότι καὶ πολλοὶ ἀρχαῖοι τοῦρκοι φοροῦσι φουστανέλαν καὶ καμαρώνουσιν ἐπ' αὐτῆς. Ἄλλως δὲ τόσον ἀντιπαθητικὸν εἶναι εἰς αὐτὸν τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα, καὶ τοσοῦτον περιφρονεῖ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, ὅπερ τὸν ἀνέδειξε κατὰ τι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὥστε περιοδεύων κατὰ τὸ 1859 εἰς τὴν Γερμανίαν, διὰ νὰ ὑβρίσῃ τὸ ἔθνος καὶ νὰ τοῦ ἐνθυμήσῃ τὴν κατὰ τὸν μεσαιῶνα κατάκτησιν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἐτόλμησε νὰ τιτλοφορηθῇ καὶ ὡς κόμης τῶν Ἀθηνῶν.

Περιστοιχιζόμενος δὲ ὑπὸ ξένων ἰδιαιτέρων συμβούλων, ἀφωσιωμένων εἰς τὴν Αὐστροίαν, καὶ ἔχων ὡς πνευματικὸν του ἕνα τετραπερασμένον Ἰησουΐτην, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ὁποῦ οὐδὲν γίνεται ἐν Ἑλλάδι, προδίδει, νομίζομεν, τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους· δεχόμενος δὲ πάντοτε εἰς ἐμπιστευτικὰς συνεντεύξεις τὸν πρέσβυν τῆς Αὐστρίας καὶ τὸν ἀναπόσπαστον αὐτοῦ ἀμύλουθον πρέσβυν τῆς Βαυαρίας, εἰσάγει, οὕτως εἰπεῖν, τὸν ἐχθρὸν ἐντὸς τοῦ τείχους. Ταῦτα λοιπὸν μόνον δὲν δύνανται ποτὲ νὰ λησμονήσωσιν οἱ Ἕλληνες τοῦ Ὁθωνος καὶ οὐδόλως τὸ θρήσκευμα καὶ τὴν καταγωγὴν.

Τραχύτητάς τινάς τοῦ Ἑλληνικοῦ καίμενου θέλουσιν τὰς ἀποφυγεῖς εἰς τὴν Γαλλικὴν μετάφρασιν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΑΓΗΤΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

(1) ἴδ. αὐτόθι· σελ. 358.

(2) ἴδ. Diary in Turkish and greek waters by the Earl of Carlyle P. 208.

